REBÎU'L AHİR 1443

teuhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP, ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!" (39/ZÜMER, 17)

AYLIK İSLAMİ EĞİTİM DERGİSİ | KASIM '21 | YIL: 10 | SAYI: 108 | FİYATI: 12₺ | ISSN: 2148-4635

Muvahhidelere

· HALİS BAYANCUK HOCA | HASBİHAL' 04 ·

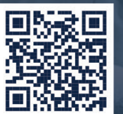

AFGANİSTAN HALKININ ZAFERİ VE TALİBAN

**Halis Bayancuk Hoca'mızın,
Afganistan halkının zaferi ve Taliban ile ilgili
cezaevinden yapmış olduğu telefon görüşmesi
kaydını dinlediniz mi?**

https://www.youtube.com/watch?v=57UfvG41HLE&t=650s

بسم الله الرحمن الرحيم

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Tevhid Dergisi olarak yeni bir sayımızla daha siz değerli okuyucularımızla buluşmaktan mutluluk duyuyoruz.

Halis Hoca'mız, bu sayımızda Muvahhide bacılarımıza, güncelliğini hiçbir zaman yitirmeyecek konularda nasihatlerde bulunuyor. Yazısının devamında, "Kendini imar" sürecine değinirken günümüz dünyasının sahip olduğu şartlar altında hangi hususlara dikkat edilmesi gerektiğini açıklıyor.

Feriduddîn Aydın Hoca, Müslümanlığın İslam'dan çok uzak, farklı bir din olduğunu ortaya koyduğu yazı dizisine, Müslümanlık dininin ortaya çıkma süreci ve bugününde korku kavramıyla olan ilişkisine vurgu yaparak devam ediyor.

Enes Yelgün, Uhud Savaşı'nın başlangıcını naklederken bu yaşananlardan kendimize nasıl dersler çıkarabileceğimize dair kıymetli öğütler sunuyor.

Özcan Yıldırım, Kâf Suresi'nin tefsirine devam ediyor ve bu kez dikkatimizi, ayaklarımızın altında olan yeryüzüne çekiyor. Birçoklarının farkında olmadığı yeryüzünün önemini vurgularken, dağların örnekliği üzerinden çıkarabileceğimiz önemli bir kulluk kaidesine değiniyor.

Enes Doğan, Resûl'e ittiba etme meselesinde, çarpıcı bir konuya değiniyor ve bundan yüz çevirenlerin karşılacağı vahim durumları gözler önüne seriyor.

Emre Acar, kişinin zahiri ile kalbi arasında bulunması gereken uyuma değiniyor ve aksi bir durumun meydana getireceği tehlikelerden bahsederek Allah'ın kullarının kalplerine bakacağı hadisini bizlere hatırlatıyor.

Ömer Akduman, bidat gibi çok dikkatli olunması gereken bir meseleyi anlattığı yazılarında bu ay, bidati var eden bidatçilerle olan muamelemize ve bu konuda dikkat etmemiz gereken hususlara değiniyor.

Salim Kandemir, bir önceki sayımızda başlangıç yaptığı, Bilal-i Habeşi'nin (ra) hayatını anlattığı yazısına, "kardeşlik ve hicret günleri" konularıyla devam ediyor.

Kerem Çağlar, çok yönlü bir fıtrata sahip olan insanoğlunun, Allah'ın seçkin kulları Müslimlerin sahip olması gereken akide-ahlak bütünlüğü ve bizlere sağlayacağı getiriler konusunda, üzerine düşünülmesi gereken yönlere değiniyor.

Mahi, çocuk eğitiminde hemen her ailenin yaşadığı sorunlara ve bunun net çözümlerine odaklandığı yazısında, ebeveynlerin asla taviz vermemeleri gereken hususları açıklıyor. Çocuğun büyüklerini örnek almakla öğrendiğini, istikrar ve takip ile de öğrendiklerini hayatına yerleştirdiğini bizlere hatırlatıyor.

Gözde Tercuman, Nöromotor Gelişim yazı dizisine kaldığı yerden devam ediyor ve çocukların on beşinci ayda göstermeleri gereken nöromotorsal gelişimleri anlatıyor.

Elif Duruk, öğrenme kavramını açıklıyor ve bu başlık altında nelere dikkat etmemiz gerektiğine değiniyor.

Osman Sadıkoğlu, Tevhid Meali'nden Kürtçeye çevirmeye başladığı Bakara Suresi'nde 84 ila 102. ayetleri tercüme ediyor.

Her biri birbirinden farklı alanlara temas eden yazılarımızdan sonra ayın kitabını sizlere sunuyoruz. Ayın kitabı köşesine taşıdığımız kıymetli eser, Resûl'ün yolundan gitmek isteyen biz Müslimler için çok kıymetli olan Sahih-i Buhari kitabının muhtasar baskısının iman tazelememize katkı sağlamasını umuyoruz.

2021 yılı Kasım sayımızın başta Müslimler olmak üzere tüm insanlara faydalı olması ve yeni sayılarımızda buluşmak duası ile...

Editör

tevhid

İmtiyaz Sahibi
Hamza ÖZTÜRK

Yazı İşleri Müdürü
Abdullah DEMİR

Yayın Türü
Yaygın Süreli

Reklam ve Abonelik
www.tevhiddergisi.org
tevhiddergisi@gmail.com
0 (545) 762 15 15

Adres
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Yazışma Adresi
Hamza ÖZTÜRK
Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120
34212 Bağcılar/İSTANBUL

Basım
Şenyıldız Yayıncılık, 45097
Gümüşsuyu Cad. Işık Sanayi Sitesi C Blok
No. 19/102 Topkapı/İSTANBUL 0 212 483 47 91

Satış Noktaları: Tevhid Kitabevi

- **İstanbul** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120/A 34212 Bağcılar/İSTANBUL 0 545 762 15 15
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA 0 543 225 50 48
- **Diyarbakır** : Kaynartepe Mah. Gürsel Cad. No. 90/A 21090 Bağlar/DİYARBAKIR 0 543 225 50 43
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA 0 543 225 50 49
- **Van** : Vali Mithatbey Mah. Gündüz 2. Sok. No. 2 A İpekyolu/VAN 0 543 225 50 45

İrtibat Büroları

- **Merkez** : Kirazlı Mah. Mahmutbey Cad. No. 120 34212 Bağcılar/İSTANBUL
- **Avcılar** : Firuzköy Mah. Kazım Karabekir Cad. Tütün Sok. No. 2 34325 Avcılar/İSTANBUL
- **Sultangazi** : İsmetpaşa Mah. 95. Sok. No. 41/A 34270 Sultangazi/İSTANBUL
- **Diyarbakır** : Mezopotamya Mah. 327. Sok. Seval Kent Sitesi A Blok No. 1/A Kayapınar/DİYARBAKIR
- **Konya** : Mengene Mah. Büyük Kumköprü Cad. No. 78/A 42020 Karatay/KONYA
- **Van** : Bahçıvan Mah. Sıhke Cad. Karatekin Sok. Yavuz Canlı Apt. Kat: 2 65040 İpekyolu/VAN
- **Erciş** : Kışla Mah. Şehitler Cad. No. 10 65400 Erciş/VAN
- **Bursa** : Bağlarbaşı Mah. Nilüfer Cad. 2. Fırın Sok. No. 4 16160 Osmangazi/BURSA
- **Ankara** : Piyade Mah. İstasyon Cad. No. 190 Etimesgut/ANKARA

Kasım 2021 | Rebîu'l Ahir 1443
Yıl: 10 | Sayı: 108 | Fiyat: 12₺
ISSN: 2148-4635

teuhid

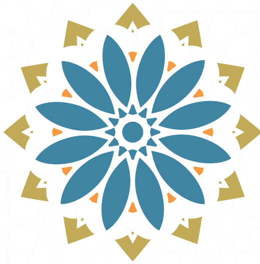
İÇİNDEKİLER

DERGİ İÇERİSİNDE YER ALAN
YAZILARDAN, İLGİLİ YAZAR MESULDÜR.
KAYNAK GÖSTERİLEREK ALINTI YAPILABİLİR.

Halis BAYANCUK HOCA
halisbayancuk@tevhiddergisi.org

MUVAHHİDELERE...

Olmak, bir süreçtir. Emek, fedakârlık ve yoğunlaşma amellerine karşılık El-Vehhâb olan Rabbimizin armağanıdır. Dört yaşındaki bir çocuk, otuz dört yaşındaki bir yetişkine bakıp, "Galiba ben böyle olamayacağım." der ve yaşama azmini terk ederse ne olur? İşte dört yıllık emeğini otuz dört yıllık emekle kıyaslayıp mücadele azmini terk eden kişi de aynı şeyi yapmış, kendine zulmetmiş olur.

Allah'ın adıyla.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Rabbim sizlere af ve afiyet ihsan eylesin. Sizi sevdiği, razı olduğu ve rahmetiyle kuşattığı bahtiyarlardan kılsın. Bu ayki yazımı bekâr ve evli hanım kardeşlerime ayıracağım. Hem elimde biriken soruları hem de mektuplaşmalarımızdan aldığım notları bu vesileyle eriteceğim. Allah'tan (cc) yardım isteyerek diyorum ki;

Tevhidden Sonraki En Önemli Sermayemiz, İffettir!

Bir durum tespiti yaparak başlayalım: Yüce Allah'a hamdolsun, tevhid daveti dalga dalga yayılıyor. Bu kutlu çağrıya genç kızlarımız, özellikle okuyan ve kültürlü genç kızlarımız daha çok icabet ediyor. Yaratılışlarından gelen fıtri nahiflik ve incelik; fıtratın sesi olan, merhamet ve adaletin kaynağı tevhidle karşılaşınca hakka teslim oluyorlar. Sonra bir arayış başlıyor... Birçoğu umdukları karşılığı çevrelerinde bulamıyor. Dahası, tam bir ilgisizlik veya aşırı bir düşmanlık görüyor... Birçoğu ailesi tarafından hakarete, baskıya, şiddete maruz kalıyor... İnsan bu, "unutmak" veya **"ünsiyet"** kökünden kendisine insan denmiş. Ünsiyet kuracağı, anlayacağı ve anlaşılacağı birilerini arıyor. Yakın çevresinde sesine ses veren olmayınca her sesin bir karşılık bulduğu ağ toplumuna, sanal cemaate, yani internete giriyor... Mesele tam da burada başlıyor.

İnternet ortamında bu durumdaki gençlerden haberdar bir grup avcı var. Tevhidî paylaşımlara yazdıkları yorumlar ve profil bilgileri karşılaştırılınca bu gençlerin arayış içinde, yeni insanlar olduğu anlaşılıyor. Bu noktada avcı grup devreye giriyor. Genç kızımıza ailesini terk etmenin gerekliliğini, Müslim'in müşrikle bir arada yaşayamayacağını, böyle devam ederse dininde fitneye düşeceğini anlatıyor. Genç kızımızı Allah (cc) ile, din ile, tevhidî hassasiyetle aldatıyor. Aldatıyor, diyorum; zira bu ekibin tevhid/din gibi bir derdi yok. Haftalık/Aylık eğlence arkadaşı arıyorlar. O denli yüzsüz/ahlaksız insanlar ki kardeşimiz hangi hocayı dinliyor veya hangi camianın davet çalışmasından etkileniyorsa o camianın paylaşımlarını yapıyor, hatta gidip o camianın

merkezlerinden profil fotoğrafları paylaşıyorlar. Âdeta profesyonel dolandırıcılar gibi çalışıyorlar.

Üç aşağı beş yukarı, çark şöyle işliyor: Genç kardeşimiz evini terk edecek, bu da evlilik yoluyla gerçekleşecek… İffet avcısı devreye giriyor; genç kızımız hangi camiayı takip ediyorsa o camia adına konuşuyor. Yapılan istişareler sonucu nikâh kıyılması gerektiğini söylüyor. Dahası, allahını da -yazım hatası yoktur, bizlerin inandığı Allah (cc) ile bunların inandığı allah aynı değildir- şahit tutarak, tamamen o bacının hicreti için bu işe gönüllü olduğunu ifade edip genç kızımıza talip oluyor. Sonra? Evet, sonra… Rezalet, o "sonra"dan itibaren başlıyor. Kardeşimiz kaçıyor; karşısında üç beş kişilik bir arkadaş grubu var. Adına konuşulan camia hak getire… Bir hafta, bazen bir ay… Beyimiz hevesini aldıktan sonra ayrılmak istiyor. Çoğu zaman da gelin hanım gördüğü muameleye tahammül edemiyor. Zira bir eşten ziyade -okuyucularımızdan helallik istiyorum- kapatma muamelesi görüyor. Hiç olmadı, kendisine eğlence ararken kullandığı allahını/dinini devreye sokuyor. Bir vesileyle kızı tekfir ediyor, dolayısıyla boşuyor, yeni maceralara yöneliyor…

Dışarıdayken bu konuyla ilgili çok konuştum, gençleri uyardım. Yüce Allah'ın "Hatırlat!" emrine uyarak bir daha, yeniden hatırlatmak istiyorum:

• İslam düşmanı dahi olsalar ebeveyniniz; hiç tanımadığınız, iddia ve vaatten ibaret insanlardan daha hayırlıdır. Anne babanız en fazla size eziyet eder. Bu durumda Yüce Allah'a yönelir, Firavun'un eşi gibi O'ndan (cc) yardım istersiniz:

"Allah, iman edenlere de Firavun'un hanımını örnek verdi. Hani o demişti ki: 'Rabbim! Bana kendi katında, cennette bir ev yap. Beni Firavun'dan, amelinden ve zalimler topluluğundan kurtar.' "[1]

Sanal koca adayı sizi kullanabilir, kurtulmak istediğiniz evden çok daha beter bir hayata sürükleyebilir, iffetinizi lekeleyebilir… Gençlikte yaptığınız bir hata, dininizi ve dünyanızı berbat eden bir musibete dönüşebilir. Kendinizi ucuz bir Yeşilçam Melodramı içinde bulabilirsiniz, ki mebzul miktarda örneği var.

• İslami camiada yer alan bir birey, sizi kimsenin haberdar olmadığı bir maceraya davet etmez. Ailenizden isteme seçeneğini denemeden kaçmayı önermez. Zira bu camiaların bir davet çalışması, örneklik sorumluluğu vardır. İslam ile çatışmadığı sürece örfe dikkat ederler. Evlilik, İslam toplumu ile cahiliye toplumu arasında ortak hassasiyetlerden olduğundan evliliklerin örfe uygun olmasını isterler.

• İslami çalışma yapan camialarda kadınlarla kadınlar ilgilenir. Bir erkek sizinle ilgileniyorsa bu, onun gayrimeşru bir iş yaptığı için camiasıyla paylaşamadığını veya bir camiadan olmadığını gösterir. Birincisinde mensubu olduğu camiayı, ikincisinde sizi aldatıyordur. Unutmayın: Aldatan bizden değildir!

• Birisi kendini bir camiaya nispet ederek sizinle iletişim kuruyorsa mutlaka o camiayla irtibata geçin. Elinizdeki bilgileri paylaşın, teyit alın.

• Bir insanın yakın çevresini, beraber oturup kalktığı sosyal ortamını ve kendisini nispet ettiği camiayı görmeden, o camiadaki insanlarla zaman geçirmeden evlilik taleplerini kabul etmeyin.

• Baskı altındaki insan duygusaldır, dolayısıyla verdiği kararlar mantıktan uzaktır. Aile baskısından kurtulmak için her teklifi bir umut olarak görür. Ancak umut ve gerçeklik birbirinden farklı kavramlardır. Baskıdan kurtulmak için ihtiyacımız olan şey umut değil, gerçekliktir. Baskı altında karar vermeyin, adım atmayın. Zulümden kurtulmanın tek yolu evlilik değildir.

• İş işten geçtikten sonra -ba'de Xarabi'l Basra[2]- birilerinden yardım isteseniz de sonuç değişmiyor. Zira, "Türkiye'de her şey olursunuz, ama rezil olmazsınız!" diyeni doğru çıkartıcasına bu adamlar irşad (!) faaliyetlerine devam ediyorlar. Çok sıkışırlarsa, "Tevbe ettim." diyip çıkıyorlar işin içinden. Siz de başınıza gelen felaketle ortada kalıyorsunuz.

"Olmak" Bir Süreçtir!

Genç kardeşlerimizle hasbihâlimize yeni bir tespitle devam edelim: Hamdolsun, şer'i ilme ulaşma yolları ve tevhid davasına katkı sunma vesileleri çoğaldı/kolaylaştı. Birçok genç şer'i ilmi ve tevhid davasını dünyevi beklentilere önceliyor, gençliğini adamak istiyor. Genç kızlarımız bu konuda erkeklerden daha istekli ve özverili. Yüce Allah'a hamdediyor ve bu durumu sevinçle karşılıyoruz. Ancak şöyle bir sorunumuz var: Kardeşlerimiz "olmanın/olgunlaşmanın" bir süreç olduğunu unutabiliyor. Bir ürünü tüketir gibi olgunlaşmanın tüm merhalelerini tüketip netice elde etmek istiyorlar. Olamayınca da -ki acele ile olgunluk bir arada olmaz- ümitsizliğe kapılıyor, kendilerine olan güvenlerini yitiriyorlar. Yani sermayeyi çarçur etmiş oluyorlar… Ümit ve güven kaybedilirse, hangi yol yürünebilir ki?

Meramımı daha iyi anlatmak için bir örnek vereyim: Bir genç kızımız, dört yıl boyunca bir alana yoğunlaşıyor… Sonra o alanda bir şeyler üretmek istiyor. Ürettiği verimi bir başkasının ürettiği verimle kıyaslıyor. Şu sonuca ulaşıyor: "Ben beceriksizim. Çünkü dört yıl yoğunlaştığım alanda bile nitelikli bir şeyler üretemiyorum." Sorun şu ki kendisini kıyasladığı kişi otuz yıldır o alana yoğunlaşmış, eğitim almış, eğitim vermiş biri! Yani dört yıllık emek ile otuz yıllık emeğin benzer nitelikte ve etkide olmasını istiyor. Peki, bu mümkün mü? Otuz yıl ve dört yılı yan yana yazsa yaptığı kıyasın batıl olduğunu, şeytanın

1. 66/Tahrîm, 11

2. Arapça "iş işten geçtikten sonra" manasında bir deyim, "Basra harap olduktan sonra"

Sabır gençler, sabır! Örnek aldığınız insanların yaşamına bir bakın. Geçmişten veya bugünden örnek aldığınız insanlar, bir süreç sonunda olgunlaştılar. Dövüle dövüle demirin, ateşlerde yana yana çömleğin şekil alması gibi; ilim, amel, mücadele ve imtihanlar… döve döve, yaka yaka onları şekillendirdi/olgunlaştırdı. Sabrettiler, Yüce Allah da onların sabrını ilim ve tecrübeyle ödüllendirdi.

ona sağdan yaklaştığını, "olma" sürecini baltaladığını anlayacaktır. Tekrar edelim: Olmak, bir süreçtir. Emek, fedakârlık ve yoğunlaşma amellerine karşılık El-Vehhâb olan Rabbimizin armağanıdır. Dört yaşındaki bir çocuk, otuz dört yaşındaki bir yetişkine bakıp, "Galiba ben böyle olamayacağım." der ve yaşama azmini terk ederse ne olur? İşte dört yıllık emeğini otuz dört yıllık emekle kıyaslayıp mücadele azmini terk eden kişi de aynı şeyi yapmış, kendine zulmetmiş olur.

Sabır gençler, sabır! Örnek aldığınız insanların yaşamına bir bakın. Geçmişten veya bugünden örnek aldığınız insanlar, bir süreç sonunda olgunlaştılar. Dövüle dövüle demirin, ateşlerde yana yana çömleğin şekil alması gibi; ilim, amel, mücadele ve imtihanlar… döve döve, yaka yaka onları şekillendirdi/olgunlaştırdı. Sabrettiler, Yüce Allah da onların sabrını ilim ve tecrübeyle ödüllendirdi. Sabırlı olun ve Yüce Allah'ın vaatlerine güvenin. O (cc), her nefse çabasının karşılığını verir, hiçbir çabayı zayi etmez.

Kendini İmar Etmeyen Harap Olur

Hasbihâlimize evli kardeşlerimiz özelinde devam edelim. Başlığı okudunuz, kendini imar etmeyen harap olur! Başlıktan da anlaşılacağı gibi; kişinin kendisini imar etmesi bilinçli, planlı ve iradi bir eylemdir. Tahrip ise tam tersi… Siz kendinizi bilinçli ve iradi bir şekilde imar etmezseniz harap oluyorsunuz. Şöyle ki; her birimizin gündelik sorumlulukları var. Ev, eş ve çocuklara karşı sorumluluklar; kendi ailenize ve eşinizin ailesine karşı sorumluluklar… Bunları yerine getirirken yoruluyor ve tükeniyoruz… Asıl sorumluluklara -yani Rabbimize ve davamıza karşı sorumluluklara- gelince gerekli enerjiyi bulamıyor; ya sorumlulukları erteliyor ya da yalapşap, baştan savma bir şekilde yapıyoruz. Sonra kalbimizin hassaslaştığı bir ân durum muhasebesi yaptığımızda gördüğümüz manzara bizi iyice ümitsizliğe sevk ediyor, şeytanın ve nefsin de yönlendirmesiyle "Benden olmaz." düşüncesine kapılıyor, iyice savruluyoruz.

Bir şeyi unutmamalıyız: Gündelik yaşamın zorunlu işleri bir öğütücü gibidir… Dişliler sürekli çalışır; hem bedeni hem ruhu öğütür. Şayet gündelik yaşamın öğüttüğü bedenler ve ruhlar iyi beslenip yeterince dinlenmezse maddi/manevi yıkım başlar. Yorgun ve aç bedenin, bir sonraki güne nasıl başladığını her birimiz tecrübe etmişizdir. Maddi kazalar, iletişim sorunları, telafisi mümkün olmayan hatalar genellikle aç ve yorgunken gerçekleşir. Manevi kazalar, Rabbimizle iletişimimizde yaşadığımız sorunlar, Allah'ın (cc) sınırlarını çiğnemeler de ruhun/kalbin aç ve yorgun olduğu zamanlarda gerçekleşir. Kendimizi imar edip harap olmaktan korumak için şunlara dikkat etmeliyiz:

• Beslenme ve dinlenme konusunda dikkatli olmalıyız. Rabbimizin beş vakit namazla kazandırdığı vakit bilincini kuşanmalı; her işimizde disiplinli olmaya, işlerimizi belli zamanlarda yapmaya gayret etmeliyiz. Annelerimizin diliyle söyleyecek olursak "gece yatmak bilmez gündüz kalkmak bilmez" bohemliğini terk etmeliyiz. Beslenme ve dinlenme disiplininde sorunlu insanın, maddi ve manevi hayatında da sorunlar vardır. Beden düzensizliği ruh/kalp düzenini, dolayısıyla kulluk düzenini bozar.

• Güne erken başlamalı; Allah Resûlü'nün (sav) "Allah'ım! Ümmetimin erken vakitlerini bereketli kıl."[3] duasını yanımıza almalıyız. Şeytanın uykuyu uzatmak, dolayısıyla ağırlaştırmak için özel bir çabası olduğunu, daha fazla uyutabildiği insanın habisu'n nefs (yorgun, bitkin, daralmış) ve tembel olarak güne başladığını unutmayalım:

Ebu Hureyre'den (ra) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Sizden biri uyuduğu zaman şeytan onun kafasının arka tarafına üç düğüm atar ve her düğümü attıkça, 'Önünde uzun bir gece var, haydi uyu!' der. Kişi uyanıp Allah'ı zikrederse bu düğümlerden biri çözülür. Kalkıp abdest alırsa ikincisi, namaz kıldığında da düğümlerin tamamı çözülür. Böylece o kişi dinç ve huzurlu bir şekilde sabaha kavuşur. Aksi taktirde uyuşuk, tembel ve huzursuz bir hâlde sabaha girer."[4]

Uykuyu düzenleme ile -ki en iyi düzenleyici namazdır- canlılık arasında, uyku düzenini bozmak ile de tembellik arasında manevi bir bağ vardır.

3. Umare İbni Hadid (rh) Sahr El-Ğamidi'den (ra) şöyle rivayet etmiştir:

"Nebi (sav) şöyle dua etti: 'Allah'ım, ümmetime gündüzün ilk vakitlerini bereketli kıl.'

O (sav), bir seriyye göndereceğinde gündüzün ilk vakitlerinde gönderirdi. Sahr tüccar bir kimseydi ve kervanını sabah erkenden çıkarırdı. Bu yüzden zenginleşti ve malı çoğaldı." (Ebu Davud, 2606; Tirmizi, 1212)

4. Buhari, 3269; Müslim, 776

Güne erken başlayan bir insanın kendine ayıracağı en az iki saatlik bir zaman dilimi vardır. İki koca saat… İnsan hangi alana el atsa, bir yılda o alana dair sayısız bilgi edinir. Hangi salih ameli o saate sığdırsa, amel defterini yerde ve gökte o amelle anılacak kadar doldurur. Anlaşılır bir örnekle iki saatin faydasını somutlaştıralım: Bir kardeşimizin, Allah Resûlü'nün (sav) hayatını tüm yönleriyle öğrenmek ve onun (sav) örnekliğini hayatına taşımak istediğini düşünelim. Yani sabah iki saat öğrenecek, günün kalan kısmında o örnekliği hayata taşıyacak; böylece ilim ve ameli bir araya toplayacak. Her gün iki saat 100 sayfa kitap okursa, yılda 36000 -otuz altı bin- sayfa kitap okur. Bu kitabı ortalama 500 sayfa kabul edersek bir senede yetmiş iki tane siyer kitabı okumuş olur. Aynı hesabı Allah'ın Kitabı'nı anlamak için harcanacak çaba için düşünürsek yetmiş küsur cilt kitap, ortalama on ayrı tefsiri okumuş olur. Farkında mısınız; bu rakamlar çoğu insanın hayalini dahi kurmaktan imtina ettiği cesamette! Zira insan aceleci bir varlık! Her şeyin bir ân önce olup bitmesini istiyor. Ancak inşa, bir süreçtir… İnsan ay ay; yıl yıl; yaş yaş; ilmi amele, ameli ilme katarak; düşe kalka; az ama devamlı adımlarla kendini inşa edebilir.

Sürekli vakitsizlikten şikâyet eden evli/bekâr/kadın/erkek kardeşlerimizin oturup düşünmesini isterim: Kaç "iki saat" heba oldu? Sabah namazından sonra, uyku ile uyanıklık arasında, bedene faydası tartışmalı kaç saat boşa gitti? Yoğunluk ve yorgunluktan şikâyet ederek bir yere varamayız. İyi bir mızmız oluruz, ki insanın en iyi becerdiği şey mızmızlıktır. Bir yerden tutar ve "Bismillah!" dersek, adım atmış oluruz. Yüce Allah kendisine yönelenlere yönelir, adım atanlara adım atar… Bir yerden başlamak, adım atmaktır. Şikâyet edip durmak ise yüz çevirmektir. Yüce Allah kendinden yüz çevirenlere yüz çevirir; onları yardımsız, kendi hâllerine terk eder.

• Bir sahabe sünneti olan nöbetleşmeyi hayatımıza dâhil edelim. Sahabe (r.anhum) ilim öğrenmek, hayırda yarışmak ve cemaatten geri kalmamak için nöbetleşirdi. Şüphesiz bu, onların hayra olan düşkünlükleri ve Allah Resûlü'nden (sav) öğrendikleri çözüm odaklı yaşama ahlakından kaynaklanıyordu:

Ömer ibni Hattab'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Ben ve Ensar'dan bir komşum, Ben-i Umeyye ibni Zeyd yurdunda oturuyorduk. Bu yurt, Medine'nin 'Avâlî' denilen bölgesindeydi. Allah Resûlü'nün (sav) yanına nöbetleşe giderdik; bir gün o gider, bir gün de ben giderdim. Ben Allah Resûlü'nün (sav) yanına gittiğimde o gün içinde O'na gelen vahiy ve ona benzer haberleri getirirdim, arkadaşım gittiğinde de aynı şekilde yapardı…"[5]

Ev sorumlulukları altında ezilen kardeşlerimiz, şikâyet etmeyi bırakmalıdır. Sahabe gibi çözüm odaklı olmalı, yol aramalıdır. Yüce Allah arayanlara çıkış yolunu gösterir, çabayı ödüllendirir. Şikâyetçilik/Mızmızlık bir yönden de kaderi, dolayısıyla Allah'ı (cc) şikâyet etmek olduğundan şikâyet eden kişi, Allah'tan (cc) yardım bulamaz.

Kiminle nöbetleşelim?

Bizimle aynı durumda olan kardeşlerimizi bulalım. Sahabenin yaptığı gibi bir gün o bizim sorumluluklarımızı üstlensin, bir gün biz onun sorumluluklarını. Boşta kalan vaktimizi de programlayalım. Yüce Allah'a salih kul, müminlere iyi bir kardeş ve davamıza faydalı bir birey olmak için kendimizi geliştirelim. O vakti ilim ve salih amelle imar edelim.

Eşlerimizi nöbetleşme sürecine dâhil edelim. İslam anlayışında ev sorumlulukları ve çocukların eğitimi kadın ile kocası arasında ortaktır. Eşine yardımcı tutmayan/tutamayan erkek, ev sorumluluklarına ortak olmak durumundadır. Evin tüm yükünü kadına yıkan anlayış bize ait değildir, atalarımızdan devraldığımız cahiliye âdetlerindendir. Kadının bu durumu dillendirmekten korkması ise o evde cahiliyenin hükümferma olduğunu gösterir. Cahiliye anlayışının hükmettiği evde vahyin, tevhidî bilincin ve salih amellerin etkisi olmaz.

Biz mi Sosyal Medyayı Kullanıyoruz, Sosyal Medya mı Bizi?

Önce bir hatırlatma yapalım, sonra başlıktaki soruya cevap verelim: Allah Resûlü (sav) risaletle görevlendirildiğinde toplumun en etkili iletişim ve etkileşim aracı şiirdi. Tarih şiirle kayıt altına alınır, soy/neseb şiirle bir sonraki nesle aktarılır, değerler ve örf şiirle yaşar ve propagandalar da şiirle yapılırdı. Allah Resûlü o günkü iletişim ve etkileşim aracını kullandı ve müminleri de kullanmaya teşvik etti:

Cundeb ibni Sufyan'dan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Savaşların birinde Allah Resûlü'nün (sav) parmaklarından biri yaralanmış ve şöyle demişti:

'Sen kanayan bir parmak değil misin?

Karşılaştığım bu musibet Allah uğrunadır.' "[6]

Eş-Şerid ibni Suved Es-Sekafi'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü (sav), beni bineğinin arkasına bindirdi.

Bir ara bana, 'Umeyye ibni Ebi Salt'ın şiirlerinden biliyor musun?' diye sordu.

'Evet.' dediğimde, 'O zaman oku.' dedi.

Ben de kendisine bir beyit okudum.

Bunun üzerine, 'Daha fazla oku.' buyurunca bir beyit daha okudum.

Bu şekilde kendisine yüz beyit okudum."[7]

5. Buhari, 89; Müslim, 1479

6. Buhari, 2802; Müslim, 1796
7. Müslim, 2255

Sosyal medya günümüzün iletişim/etkileşim aracıdır. Bu çağın insanı olarak bizler de sosyal medyayı kullanıyoruz, kullanacağız. Ancak bizim sosyal medya kullanmamız ile cahiliye insanının kullanımı arasında fark olmalı. Bizim sosyal medya kullanımımız imana, salih amele, Allah'ı zikre vesile olan ve müminlere yapılan zulme cevap üreten bir kullanım olmalı. Aksi hâlde biz sosyal medyayı değil, sosyal medya bizi kullanır.

Şureyh ibni Hâni (rh) şöyle rivayet etmiştir:

"Aişe'ye, 'Allah Resûlü (sav) şiirden herhangi bir şey söyler miydi?' diye soruldu.

O da şöyle söyledi: 'İbni Revâha'nın şu şiirini söylerdi:

'Senin kendisine azık vermediklerin, sana haberlerle gelecekler.' ' "[8]

Aişe Annemizden (r.anha) rivayet edildiğine göre Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

" 'Kureyşlileri şiirlerinizle yerin! Zira bu, onlar için ok atışlarından daha fazla tesir eder.'

Bundan dolayıdır ki Abdullah ibni Revâha'ya, 'Onları hicvet!' diye haber yolladı.

Abdullah onları hicvetti, ancak Allah Resûlü (sav) onun bu hicvini pek yeterli bulmadı. Sonra Allah Resûlü (sav) bunun için Ka'b ibni Mâlik'e, daha sonra da Hasan ibni Sâbit'e haber yolladı.

Hasan, Allah Resûlü'nün (sav) yanına girince, 'Kuyruğuyla bile çarpıp deviren bu aslana bundan dolayı haber yollama zamanı gelmişti.' dedi.

Sonra dilini çıkarıp oynatmaya başladı ve Allah Resûlü'ne (sav) şöyle dedi: 'Seni hak ile gönderene yemin olsun ki şu dilimle onları deri doğrar gibi doğrayıp parçalayacağım!'

Allah Resûlü (sav) ona, 'Acele etme! Kureyş'in soyunu en iyi Ebu Bekir biliyor. Benim de onlar içinde akrabalarım var. Ebu Bekir akrabalarımı sana bildirene kadar bekle!' buyurdu.

Hasan, Ebu Bekir'in yanına gitti, sonra Allah Resûlü'nün (sav) yanına gelip dedi ki: 'Ey Allah'ın Resûlü! Ebu Bekir, akrabalarını bana söyledi. Seni hak ile gönderene yemin olsun ki seni onların içinden hamurdan kıl çeker gibi çekip çıkaracağım!'

(Aişe şöyle devam ediyor:) 'Allah Resûlü'nün (sav) Hasan'a, 'Yüce Allah ve Resûl'ünü savunduğun sürece Ruhu'l Kudüs de seni destekleyecektir!' buyurduğunu işittim.

Yine Allah Resûlü'nün (sav) şöyle buyurduğunu işittim: 'Hasan onları hicvetti. Hem kendi rahatladı hem de bizi rahatlattı.'... "[9]

Abdurrahman ibni Ka'b ibni Mâlik (rh), babasından (ra) şöyle rivayet etmiştir:

"Allah Resûlü'ne (sav), 'Yüce Allah şiir hakkında bir şeyler indirmiş. Ne indirdi?' dedim.

Bunun üzerine bana, 'Şüphesiz ki müminler kılıçları ve dilleriyle cihad ederler. Nefsimi elinde bulunduran Allah'a yemin ederim ki sizin (dilinizle mücadeleniz) tıpkı onlara attığınız ok atışları gibidir.' dedi."[10]

Yukarıda onun (sav) şiir okuduğu, şiir dinlediği ve müminleri şiir söylemeye teşvik ettiğine dair örnekler okuduk. Okuduğumuz örneklere dair şunları ekleyebiliriz:

Allah Resûlü (sav) cahiliyenin kullandığı iletişim/etkileşim aracını, onlardan farklı kullandı. Yüce Allah'ın koyduğu dört ayrı ölçüyü esas aldı ve İslam şiirini oluşturdu:

"Şairlere ise azgınlar uymaktadır. Onların her vadide şuursuzca dolandığını görmedin mi? Ve onlar, yapmadıkları şeyleri (yapmış gibi) söylüyorlar. **İman eden, salih amel işleyen, Allah'ı çokça zikreden, zulme uğradıktan sonra öçlerini alan (şairler) müstesna.** Zulmedenler çok yakında nasıl bir inkılapla devrileceklerini bilecekler."[11]

İslam şiiri; iman, salih amel, Allah'ı çokça zikretmek, Müslimlere yönelik zulme cevap vermek ve intikam içerikli bir şiirdir. Cahiliye şiiri gibi eğlence, vakit öldürme, hakaret, gıybet, laf taşıma, asılsız haber yayma... şiiri değildir.

Şimdi başlıktaki soruya dönelim: Sosyal medya günümüzün iletişim/etkileşim aracıdır. Bu çağın insanı olarak bizler de sosyal medyayı kullanıyoruz, kullanacağız. Ancak bizim sosyal medya kullanmamız ile cahiliye insanının kullanımı arasında fark olmalı. Bizim sosyal medya kullanımımız imana, salih amele, Allah'ı (cc) zikre vesile olan ve müminlere yapılan zulme cevap üreten bir kullanım olmalı. Aksi hâlde biz sosyal medyayı değil, sosyal medya bizi kullanır. Bir araç olan sosyal medya ilkesiz kullanıldığında diğer tüm araçlar gibi ahlak ve

8. Tirmizi, 2848

9. Müslim, 2490
10. Ahmed, 27174
11. 26/Şuarâ, 224-227

değerler sistemi transferi yapar. Biz onu kullandıkça o da bizi dönüştürür. O mecrayı var eden dünya görüşünü ve ahlak anlayışını bize nakleder. Sosyal medyayı var eden dünya görüşü ve ahlak anlayışı nedir?

• **Teşhircilik:** İslam bir mahremiyet medeniyetidir. Cahiliye ise teşhircidir. Yediğini, içtiğini, giydiğini, bedenini, kısaca her şeyini teşhir eder. Cahiliye görgüsüzdür. Sergilediği yapay nezaketin ardında tam bir ilkellik saklar. Hayâyı utangaçlık, mahremiyeti gericilik diye mahkûm eder, hayatın dışına iter. Onun görgüden anladığı çatal, bıçak ve peçete nezaketidir; gösterişe dayanır. Şayet sosyal medya İslam'ın belirlediği dört ilke gözetilmeden kullanılırsa, bizi birer teşhirciye dönüştürür. Çocuğumuzu, evimizi, aldığımız ürünleri, sofincluded kamuya açarız. Aldığı yeni bir ürün fark edilsin diye gayriinsani hareketler yapan bir görgüsüz gibi önce paylaşır, sonra insanlar görsün diye tepiniriz. Vücudunu teşhir ediyor diye eleştirdiğimiz insanları, farklı bir formda yeniden ürettiğimizin farkına dahi varmayız. Unutmamak gerekir; bacak teşhir etmekle araba teşhir etmek şer'i hüküm açısından aynı olmasa da iki eylemin müessiri aynıdır: Teşhircilik!

• **Gözetlemek/Röntgencilik:** İslami namus/iffet anlayışı dil ve gözden başlar. Bu nedenle iffet/namus öğretileri içeren Nûr Suresi, dile ve göze sınır koyarak işe başlar. İslami öğretide göz, her gördüğüne bakamaz; gözlerin kısılması bir zorunluluktur:

"Mümin erkeklere: 'Gözlerini (haramdan) kısmalarını ve iffetlerini korumalarını' söyle. Bu, onlar için en hayırlı/temiz olandır. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır. Mümin kadınlara da: 'Gözlerini (haramdan) kısmalarını ve iffetlerini muhafaza etmelerini' söyle... "[12]

Sosyal medyayı üreten zihniyet ise gözü ve dili/klavyeyi tüm sınırlardan azade kılan, kışkırtıcı ve davetkâr bir anlayışa sahiptir. Teşhircilik ahlakıyla genele arz ettiği mahremiyete bizi müşteri kılar. Böylece bizi insanların evine, özeline, hatta yatak odasına dâhil eder; "Buyurun, izleyin!" der. Teşhircilik ile röntgencilik birbirini besler. Her insan aynı ânda hem teşhirci hem de izleyicidir. Bir bütün olarak toplum -ödünç bir ifadeyle- seyir ve gösteri toplumudur. Âdeta ekran, İlahi sınırları silikleştiren bir meşrulaştırıcı görevi görür. Misafirliğe gittiğimizde bakmaktan hayâ ettiğimiz şeylere ekran karşısında rahatlıkla bakarız. Dahası beğendiğimizi belli ederek röntgenciliğimizi de teşhir ederiz.

• **Vakit öldürmek:** İslam'da vakit; emanet, kulluk sermayesi ve hepsinden öte bir nimettir. Beş vakit namazla disiplin altına alınmış, kulluk sorumluluğuyla tahkim edilmiştir. İslam'da vakit öldürme kavramı yoktur. Zira İslam ahlakının temel ilkelerinden biri de malayani ve boş/lağv cinsi şeylerden yüz çevirmektir. İslam'da -uyku dışındaki- dinlenme dahi, eylemle/işle yapılır. Bir işten yorulunca başka bir işe koşularak vücut/zihin dinlendirilir:

"(Öyleyse) boş kaldığında hemen (ibadet ve taate koyul ve) yorul. Ve yalnızca Rabbine rağbet et/yönel."[13]

Sosyal medya ise vakit öldürmek içindir. Özel tekniklerle insanı ayartır, oradan oraya sürükler... O kadar fazla şeye maruz bırakır ki günün sonunda insanın aklında hiçbir şey kalmaz. Şöyle bir kitle oluşturmayı hedefler: Her şeyden haberdar ama hiçbir şeyin hakikatine nüfuz edemeyen, her şeye dair fikri olan ama hiçbir şeyi dört başı mamur, kuşatıcı bir bilgiyle idrak etmeyen insan topluluğu. Yani fikri bilgiye ve amele dönüşmeyen, her sesin ardından sürüklenen fertlerden oluşan bir toplum...

• **Özgürlük (!):** İslam'da insan, kuldur; Yüce Allah'ın şer'i ve kevnî iradesine (şeriat ve kaderine) boyun eğmiştir. Yüce Allah ona isimler öğretmiş ve sınırlar çizmiştir. Böylece onu, tabiatında var olan cehalet ve zulümden korumuştur. İlk insandan bu yana kulluk, Yüce Allah'ın öğrettiği isimler ve çizdiği sınırlara bağlıdır. Sosyal medyayı var eden zihniyet ise tüm sınırları reddeden hastalıklı bir özgürlük anlayışına sahiptir. Kulluğu reddeden özgürlük, insanın özünü/fıtratını gürleştirmez; tam aksine budar. Örneğin Allah'a kul olan bir insan; bir başkasına suç isnat edemez, onunla ilgili duyduğu her bilgiyi yayamaz, onun hoşnut olmadığı bir şeyi başkalarına aktaramaz. Zira birincisi iftira, ikincisi yalan, üçüncüsü gıybettir. Her biri Allah'ın sınırlarını çiğnemek ve kul hakkına girmek demektir, ki hepsi büyük günahlardandır. Sosyal medyada kişilere ait bilgilerin çoğunluğu iftira, yalan ve gıybet cinsindendir. Zinada dört, diğer suçlarda iki adil şahidin şahitlik etmediği hiçbir suç sabit olmaz; iddia sahibini şer'i cezaya müstehak bir müfteri yapar. Karşımızdaki azılı bir kâfir, hatta tağut dahi olsa sonuç değişmez. İslam'ın vazettiği suç ve ceza ilkeleri tüm insanlık için geçerlidir. Ve insanın en çok dikkat etmesi gereken topluluk, düşman oldukları zümre, yani zalim müstekbirlerdir. Zira adil şahitliğin en zoru, düşmanlara karşı olanıdır:

"Ey iman edenler! Allah için hakkı ayakta tutan adaletli şahitler olun. Bir kavme olan öfkeniz/kininiz, sizi adaletsizlik yapmaya sevk etmesin. Adaletli olun! O, takvaya daha yakındır. Allah'tan korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."[14]

Tüm bunlardan sonra sorumuzu bir daha soralım: Sosyal medya mı bizi kullanıyor, biz mi sosyal medyayı? Eğer sosyal medyayı imanımızı arttırmak, salih amel işlemek, Allah'ı (cc) zikretmek ve zulme uğrayanlara destek olmak için kullanıyorsak biz sosyal medyayı kullanıyoruz demektir. Şayet sosyal medyada bir şeyleri teşhir ediyor, teşhir edilenleri izliyor, vakit öldürüyor ve şer'i ilkelerden uzak linç kültürüne iştirak ediyorsak

12. 24/Nûr, 30-31

13. 94/İnşirâh, 7-8

14. 5/Mâide, 8

sosyal medya bizi kullanıyor demektir. Yani? Yanisi şu: Yüce Allah bizi cahiliyeden kurtardıktan sonra biz, nimete nankörlük etmiş, yeniden cahiliyeyi hayatımıza sokmuşuz demektir. Cahiliyenin gönüllü davet edildiği bir kalbe kulluk, iman ve salih amel ağır gelir. Zira kalbin iklimi, sayılanlara uygun değildir. Teşhircilik, röntgencilik, vakit öldürme ve kul hakkıyla kirlenen bir kalp; kulluk ikliminden uzaklaşır. Böyle bir kalp katılaşmaya, gaflete, Rabbinden uzaklaşmaya müsaittir. Biraz daha açık, kitabın ortasından konuşalım: Gün boyu sosyal medyada teşhircilik/röntgencilik yapıp akşamına da o kirli gözlerle Useyd ibni Hudeyr (ra) gibi Kur'ân okuyamayız.[15] Gün boyu o site senin, bu site benim vakit öldürüp akşamına da o kalple Ebu Bekir (ra) gibi namaz kılamayız.[16]

Şayet derseniz bu yalnızca kadınların sorunu mu ki kadınlara ayırdığınız yazıya konu ettiniz? Değil elbet, ama "kızım sana söylüyorum gelinim sen anla" kabilinden kabul edin... Allah'a emanet olun. Allah (cc) yardımcınız olsun.

15. Muhammed ibni İbrahim (rh), Usayd ibni Hudayr'dan (ra) şöyle rivayet etmiştir:

"Usayd ibni Hudayr, bir gece Bakara Suresi'ni okudu. Atı da yanında bağlıydı. Derken at huysuzlandı. Hudayr susunca at da sakinleşti. Tekrar okumaya başlayınca at da huysuzlanmaya başladı. Tekrar susunca at da sustu. Sonra yeniden okumaya başladı. At yine huysuzlandı. Usayd da okumayı bıraktı. Çünkü oğlu Yahya, atın yakınındaydı. Hayvanın ona zarar vermesinden korktu. Oğlunu, bulunduğu yere doğru götürürken başını kaldırıp semaya baktı, ama gökyüzünü göremeyecek kadar her tarafın kaplandığını gördü. Sabah olunca Allah Resûlü'ne (sav) gidip durumu anlattı.

Bunun üzerine Allah Resûlü (sav) ona, 'Oku, ey Hudayr'ın oğlu! Oku, Ey Hudayr'ın oğlu!' dedi.

O da şöyle cevap verdi: 'Ey Allah'ın Elçisi! Atın, oğlum Yahya'yı tepmesinden korktum. Çünkü ona yakın bir yerdeydi. Başımı Mushaf'tan kaldırıp onun yanına gittim. Bu esnada başımı göğe çevirdim. Orada buluta benzer bir şey vardı. İçinde lambaları andıran parıltılar gördüm. Çıktım, ama onları göremedim.'

Allah Resûlü (sav) ona, 'Onların ne olduğunu biliyor musun?' diye sordu.

O, 'Hayır.' cevabını verince şöyle buyurdu: **'Onlar meleklerdi. Senin sesini duymak için yaklaşmışlardı.** Eğer okumaya devam etseydin sabaha kadar orada olurlardı. Herkes de onlara bakar ve onları görürdü. Zira melekler böylesi durumlarda insanlardan uzaklaşmazlar.' " (Buhari, 5018; Müslim, 796)

16. Aişe Annemizden (r.anha) şöyle rivayet edilmiştir:

"...Müslimler belalara maruz kalınca Ebu Bekir, Habeşistan topraklarına doğru hicret etmek üzere çıkıp gitti. Nihayet Berk El-Ğimâd denilen yere ulaşınca Kâre Kabilesi'nin efendisi olan İbni Dağine onunla karşılaştı.

Ona, 'Ey Ebu Bekir, nereye gitmek istiyorsun? diye sordu.

Ebu Bekir ona dedi ki: 'Kavmim beni dışarı çıkardı. Bu nedenle ben de yeryüzünde dolaşmak ve Rabbime ibadet etmek istiyorum.'

İbni Dağine dedi ki: 'Ey Ebu Bekir, senin gibi birisi ne çıkar ne de çıkartılır. Çünkü sen hiçbir şeye sahip olmayana mal verirsin. Akrabalık bağını gözetirsin, çaresiz kalmış kimselerin yükünü kaldırmasına yardım edersin. Misafire ikram edersin. Haklı olunan hâllerde, karşı karşıya kalınan musibetlere karşı da yardımcı olursun. Ben seni himayeme alıyorum. Geri dön ve kendi şehrinde Rabbine ibadet et.'

Ebu Bekir geri döndü, İbni Dağine de onunla beraber bineğine binerek gitti.

İbni Dağine akşama doğru Kureyş eşrafını dolaşarak onlara dedi ki: 'Şüphesiz Ebu Bekir gibi bir kimse ne yurdundan çıkar ne de çıkartılır. Sizler hiçbir şeyi olmayana bir şeyler veren, akrabalık bağını gözeten, yükünü kaldıramayan kimsenin yükünü taşımasına yardımcı olan, misafire ikram edip ağırlayan, haklı olunan hâllerde, musibetlerle karşı karşıya kalındığı takdirde yardımcı olan birisini mi şehrinizin dışına çıkartacaksınız?'

Kureyş, İbni Dağine'nin onu himayesine almasına karşı çıkmadı, ancak İbni Dağine'ye dediler ki: **'O hâlde Ebû Bekir'e söyle de Rabbine evinde ibadet etsin, orada namazını kılsın ve orada dilediği kadar (Kur'ân) okusun. Bunları yaparak bizleri rahatsız etmesin ve bu işini açık bir şekilde yapmasın. Çünkü bizler kadınlarımızın ve çocuklarımızın fitneye maruz kalmalarından (dinleri hakkında tereddüte düşmelerinden) korkuyoruz.'**

İbni Dağine bunları Ebu Bekir'e söyledi. Ebu Bekir bir süre böyle devam etti. Evinde Rabbine ibadet ediyor, namazını açıktan kılmıyor, evinin dışında bir yerde Kur'ân okumuyordu. Daha sonra Ebu Bekir'in hatırına bir başka fikir geldi. Evinin avlusuna bir mescid bina etti. Artık orada namaz kılıyor, Kur'ân okuyordu. Bunun akabinde müşriklerin kadınları ve çocukları onun etrafında gelip toplanmaya başladı. Onun bu hâline hayret ediyor ve onu seyrediyorlardı.

Ebû Bekir Kur'ân okuduğu vakit gözlerine hâkim olamayarak çokça ağlayan bir adamdı. Bu hâl Kureyş'in müşrik eşrafını korkutmaya başladı.

Bu nedenle İbni Dağine'ye haber gönderdiler ve yanlarına gelince dediler ki: 'Biz senin Ebu Bekir'i himaye etmeni kabul etmiştik. Ancak Rabbine kendi evinde ibadet etmesi şartıyla buna razı olmuştuk. O, bu şartı çiğneyerek evinin avlusunda bir mescid bina etti, açıkça namaz kılmaya ve orada Kur'ân okumaya başladı. Bizler de hanımlarımızı ve çocuklarımızı dinleri hususunda tereddüte düşürmesinden korktuk. Ona bu işten vazgeçmesini söyle. Şayet yalnızca kendi evi içinde Rabbine ibadet etmekle yetinmeyi arzu ederse yapsın. Şayet bunu açıkça yapmaktan başka bir teklifi kabul etmezse ondan, senin himayeni tekrar sana geri iade etmesini söyle. Çünkü biz senin himayeni bozmak istemedik. Fakat bizler Ebu Bekir'in açıkça ibadet etmesini de kabul etmiyoruz.'

(Aişe şöyle devam etti:) Bunun üzerine İbni Dağine, Ebu Bekir'e gelerek dedi ki: 'Benim senin için nasıl akitleştiğimi biliyorsun. Ya bu akdin hududu içinde kalırsın yahut da bana himayemi geri verirsin. Çünkü ben Arapların, kendisine himaye verdiğim bir kimseye karşı bu ahdimi bozduğumu işitmesini istemiyorum.'

Bunun üzerine Ebu Bekir, 'Ben de senin himayeni sana geri iade ediyorum. Buna karşılık Yüce Allah'ın himayesine razıyım.' dedi." (Buhari, 3905)

İSLÂM İLE MÜSLÜMANLIK AYNI ŞEY Mİ?

Feriduddîn AYDIN
feriduddinaydin@tevhiddergisi.org

MÜSLÜMANLIK VE KORKU

Psikiyatri uzmanlarının, korku kavramı üzerine yaptıkları uzunca açıklamaları, -ansiklopedik ölçekteki- şu özet tanım içinde bulabiliriz: **Bir tehlike ihtimali karşısında güven içinde olmadığını veya sahip olduğu değerlerin kayba uğrayacağını sanan -veya böyle inanan- kimsenin kapıldığı duyguya korku denir.**

Müslümanlık ile "korku" dediğimiz bu kaygı arasında ciddi bir bağ bulunmaktadır. Ne var ki günümüze kadar bu ilişki hiç irdelenmemiştir. Ancak bu dinin bir korku ürünü olduğu, bundan böyle yavaş yavaş ortaya çıkacaktır: Çağımızdaki hız ve iletişim imkânları, bu konudaki sırların deşifre edilmesini -zaman alsa da- sağlayacaktır. Fakat bu alâkayı tespit etmek ve onu gün yüzüne çıkarmak oldukça zordur. Ünlü araştırmacı **Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak**'ın bu gerçeği teyit eden bir ifadesi şöyledir: "...Bir kere önce şunu itiraf etmek gerekir ki, Türklerin İslâm'ı nasıl yorumladıkları gibi, uzun bir zaman ve geniş bir mekânı içine alan, gerçekten çok mühim olduğu kadar da karmaşık ve çok yönlü bir konuda doyurucu bilgiler verebilmek, ikna edici analizler yapabilmek fevkalâde zor bir iştir."[1] Çünkü Müslümanlığı tahminen 1000 yıl önce doğuran "Büyük Korku" hakkında bugün -profesyonel araştırmacılar hâriç- hemen hiç kimse doğru ve ayrıntılı bir bilgiye sahip değildir. Her şeyden önce; "Beşinci kol" diye isimlendirebileceğimiz yerli oryantalistlerden başka, Müslümanlığın İslâm'dan nasıl üretildiğini bilen birine rastlamak mümkün değildir. Ancak bu uzmanlar, -ileride açıklanacağı üzere- maalesef olayı çarpıtarak örtbas etmeye çalışmaktalardır. Çünkü esasen bu amaç için yetiştirilmişlerdir.

Evet, **İslâm** gibi evrensel bir dinden "Müslümanlık" adı altındaki milli din ne zaman ve nasıl üretildi? Bu din neden korkunun ürünü olarak peydahlandı? Bu korkunun mahiyeti nedir? Bu dini kimler, hangi amaçla ve nasıl kurguladı? Tarihin akışı içinde Müslümanlık hangi evrim süreçlerinden geçerek bugünkü şeklini aldı? Günümüzde bütün Müslümanlar, -bu dini doğuran korkuyu- hâlâ içlerinde hissediyorlar mı? Bu soruların cevaplarını -açık bir anlatımla, ikna edici deliller ve belgeler eşliğinde ve bir bütünlük içinde- bağımsız ve özgün bir kaynakta bulmak mümkün müdür?

Şu var ki Arap insanına karşı duyulan nefret, temelde -gizleniyor olsa bile- Kur'ân'daki İslâm'a duyulan nefretten başka bir şey değildir. Bunu keşfedebilmek içinse özellikle Nakşbendi Müslümanlarla Kemalist Müslümanların İslâm'ı gerçek anlamda yaşayan tevhid ehline -Müslim-mü'minlere- nasıl baktıklarını incelemek yeterlidir.

1. Türkler, Türkiye ve İslâm, **Prof. Ahmet Yaşar Ocak**, İletişim Yayınları, 7. baskı, İstanbul-2005, s. 33

Bu soruların, maalesef kısa bir cevabı yoktur.[2] Çünkü gerek bu dini kurgulayan -asırlar önceki- derin mistik örgütün faaliyetlerine, gerekse tarih boyunca bu dini, İslâm'ın kisvesi altında propaganda etmeye çalışmış olan rûhânilere ait yazılı belgeler o kadar kıt, -bununla birlikte- o kadar birbirinden kopuk ve dağınıktır ki bunları toparlayarak bir araya getirmek, içlerinde yer alan olaylar arasındaki bağlantıları tespit etmek ve bu suretle kareleri yan yana getirerek tabloyu netleştirmek, bir maharet, uzmanlık, emek ve cesaret işidir. Bu konudaki uğraş, araştırmacının ömründen onlarca yıla mâl olabilir. Çünkü Türklerin tarihini -kendileri değil-, Çinliler ve Araplar yazmıştır. Onlar da Türkler hakkında nadiren yazılı belgelere rastlamış, daha çok sözlü kültürlerinden yararlanarak eserlerini oluşturmuşlardır. Onun için Türk Müslümanlığı, tarihte eşine ender rastlanan bir muamma olarak binlerce sır barındırmaktadır. Üstelik "İlâhiyat profesörü", "sosyolog", "tarihçi", "araştırmacı", "siyasi analist" ve "ilim adamı" kisvesindeki yerli oryantalistlerden oluşan binlerce insan, medyanın ve akademik ortamın bu sırlardan haberdar olmaması için, bugün Türkiye'de yoğun çaba harcamaktalardır. Fakat elinizdeki bu çalışmada ortaya koyduğumuz ipuçları sayesinde Müslümanlık, büyük ihtimalle önümüzdeki on yıl içinde sır olmaktan tamamen çıkacak, onun -taklit ve paralel bir din olarak- İslâm ile hiçbir ilişkisinin bulunmadığı anlaşılacaktır.[3]

Müslümanlığı doğuran "büyük korku"nun, -günümüzdeki geniş Müslüman halk toplulukları için- söz konusu olmadığına önce işaret etmek gerekir. Çünkü bu yapay dinin, yaklaşık 800 yıl önce nasıl projelendirildiği, niçin ve nasıl yaygınlaştırıldığı hakkında, bu kalabalıklar hiçbir tarihi bilgiye sahip değillerdir. Ancak yukarıda "beşinci kol" diye nitelenen özel yetiştirilmiş bir grup insan, hiç şüphesiz bu korkuyu taşımaktadır. Çünkü bunların çoğu, tarihî olaylar hakkında az veya çok bilgi sahibilerdir. Örneğin, Türk yurdunun -700'lü yılların başında- Emevi orduları tarafından işgal edildiği sırada sahnelenen dramatik olaylara ilişkin bir nebze malumat sahibi oldukları muhakkaktır. Dolayısıyla -bugünkü tarih itibarıyla tam 13 asır önce -707 ila 715 yılları arasında- Türkistan halkının yaşadığı dehşet kadar olmasa bile- bu elit tabaka derin bir kaygı taşımaktadır. Ancak bu, -artık hem Arap, hem İslâm korkusu değil-, sadece İslâm korkusudur! Milli Türk Müslümanlığını gündemde tutan, ona canlılık kazandıran ve onu spekülatif manevralar sayesinde İslâm'la aynı imiş gibi göstermeye çalışan güçlerin taşıdığı korku işte budur.

Müslümanlığı doğuran "büyük korku"nun kimler tarafından yönetildiğini ve İslâm'ı dönüştürmede bu korkunun günümüze kadar nasıl kullanıldığını deşifre edebilmek için, yüzyıllardır baş tacı edilen bir grup mistik figürden ve bazı tarihi şahsiyetlerden[4] söz etmek gerekecektir. Çünkü bu kimselerden özellikle mistik teorisyenlerin, İslâm öncesi dinlerden derledikleri çeşitli inanç ve ritüelleri, Türk insanının İslâmi kültürüne uyarlamak için ne yaptıklarını ve bundan ne amaçladıklarını ortaya çıkarmak büyük önem taşımaktadır. Böyle bir çalışmanın ise çok çetin bir yolu vardır; o da: **Elde edilmiş -birbirinden kopuk ve oldukça dağınık- bilgi kırıntıları arasındaki bağlantılardan hareketle iz sürerek, en az 1000 yıllık olayların akışını ve bunların birbirini nasıl tamamladığını aydınlığa kavuşturmaktır.**

Bu olayların başlangıç noktasının, "Türklerin İslâm ile yüz yüze geldikleri" tarih olduğu düşünülebilir. Fakat acaba Türkler gerçekten İslâm ile yüz yüze gelebildiler mi? Önce bu sorunun cevabını bulmak gerekir. Çünkü Emevi ordularının Türkistan'a girdiği M 707'de İslâm, vahyin indiği tarih itibarıyla -sözde- 97 yaşındaydı. Oysa İslâm, -devletin siyasal rejimi ve toplumun hayat nizamı olarak, M 622-661 yılları arasında- sadece 39 sene uygulanabilmiş, Hasan'ın (ra) ölümüyle birlikte kısmen geri dönüşsüz olarak yürürlükten kaldırılmış, bir süre sonra da tamamen tarih sahnesinden çekilmiştir. Öyleyse 661 yılından sonra ancak bireysel olarak yaşanabilmiş olan İslâm için yeni bir serüvenin başladığını rahatça söyleyebiliriz. Ne var ki bu dinin ancak bir avuç samimi insanın inisiyatifi ile aslına uygun olarak yaşatılabildiğini de itiraf etmek zorundayız. Eklemek gerekir ki, İslâm'ı bireysel olarak yaşama gayretleri günümüze kadar devam etmiştir. Bu sayededir ki Kur'ân-ı Kerim ve Sünnet değişmeden çağımıza kadar ulaşabilmiştir. Dolayısıyla Müslümanlar "ilk korku"nun süregelen etkisiyle bugün

2. Ünlü bir Türk bilgininin aşağıdaki ifadeleri bu gerçeği doğrulamaktadır: "Türklerin yaklaşık M 900'lerden itibaren peyderpey Müslüman olmaya başladıkları genel olarak kabul edilir. Türk tarihinde büyük bir dönüm noktası teşkil eden bu olayın, bugüne kadar genel çerçevelerin ve siyasi tarih sınırlarının dışına çıkılarak değişik yönleriyle hâlâ 'mikro düzeyde' incelenmemiş olması, bu konuyla ilgili mevcut pek çok problemin derinliklerine inilmeden, yalnızca 'makro plan'da birtakım genel kabuller ve spekülatif açıklamalarla yetinilmesi, doğrusu Türk sosyal bilimciliğinin ve özellikle Türk tarihçiliğinin hâlâ dolduramadığı en göze çarpan boşluklarından birisidir. Bu sebeple Türklerin İslâm'ı kabulü, iyi biliniyor sanılmasına rağmen, aslında iyi ve doğru bilinmeyen, birçok yanı hâlâ karanlık bir konudur." Türkler, Türkiye ve İslâm, Prof. Ahmet Yaşar Ocak, İletişim Yayınları, 7. Baskı, İstanbul-2005, s. 26
3. "Aslında bu iki dinin, birbirinin aynısı olmadığı, okumuş kripto bir elit tarafından, eskiden beri bilinmekte idi. Günün birinde ifşa edilebilir diye çağımızda, ilâhiyatçı-tarikatçı bir 'polit çete' bu tarihi sırrı saklamaya devam etmektedir. Fakat son yıllarda iletişim ağlarının çoğalmasıyla birlikte bunları bir korku sardı. Türkiye'de Nakşbendîliğin bilhassa 2000 yılından itibaren yaptığı inanılmaz ataklar bu konudaki paniği haber vermektedir. Fakat asırlardır, -yaptırım gücüne sahip- odakların, -alarm hâlinde dikkat kesilerek- gizlemeyi başardıkları bu sırrın, korkunç bir sürpriz olarak bugünlerde ortaya çıkması artık engellenemezdi. Bu saatlere kadar suskunluğunu sürdüren tarih, büyük bir cömertlik örneği vererek; kara kutusundaki bütün evliyacılık şifrelerini çözmeye ve onları ortalığa dökmeye hazırlanmaktadır." Geçmişten Bugüne Nakşbendîlik Tarikatçılığın Sırları ve Şifreleri, **Feriduddin Aydın**
4. Müslümanlığın canlı kalmasını sağlayarak İslâm'ın yeniden tarih sahnesine çıkmasını engelleyen, derin mistik örgütün 800 yıl boyunca yetişmiş özellikle sekiz teorisyeni, üstlendikleri roller bakımından büyük önem taşırlar. Bunlar: **Abdülhâlık Gucdevânî, Muhammed Bahauddîn Buhârî, Ubeydullah-ı Ahrâr, Ahmed Faruki Sirhindî, Hâlid-i Bağdâdî, Abdülhakîm Arvâsî, Said-i Nursi ve Fethullah Gülen**'dir. Bunlarla birlikte on binlerce, hatta yüz binlerce figüranın da propaganda için kullanıldığı muhakkaktır. Bu figüranlar arasında örneğin çağımızda BOP eşbaşkanlığını üstlenen kişiye varıncaya kadar birçok ünlü bulunmaktadır.

Kur'ân'ı değiştirmeye kalkışıyor olsalar da -ki bu konuda çeşitli projeler ve yoğun çabalar var[5]- bundan sonra göze alacakları girişimlerin sonuç veremeyeceğine inanmak gerekir. Nitekim Türk meâl yazarları -Kur'ân'ın 40 yerinde geçen 8 kelimenin anlamlarını çarpıtmaya çalışmışlarsa da[6]- Kur'ân-ı Kerim'in Arapça orijinal metni üzerinde herhangi bir değişiklik yapmamışlardır, çünkü yapamamışlardır. Yani -bu yazarlar arasında Arapça bilenler- bunu asla başaramayacaklarını kestirmişlerdir.[7]

Müslümanlığı doğuran korkunun kaynağına ve nedenine gelince bu, -707 ila 715 tarihleri arasında Türk yurdunun sahne olduğu Emevi işgalleri sırasında- Türklere ait yüz binlerce putun yakılmasından başka bir şey değildir. Ancak Türk tarihçileri tarafından bu olayların sürekli şekilde örtbas ediliyor olması çok ilginçtir.[8] Müslümanlık dininin barındırdığı önemli sırlar eğer çağımıza kadar gün yüzüne çıkmamışsa, bunun nedeni, işte bu "örtbas" manevrasıdır. Bu manevranın iç yüzünü anlamak ise zor değildir.

Hiç kuşku duymamak gerekir ki yüz binlerce -daha doğrusu milyonlarca- insanın taptığı nesneleri onların gözleri önünde ateşe vermek, dehşet uyandıran bir hadisedir. En kutsal değerlerinin, -korku dolu gözlerle- ateşe verildiğini seyreden bir toplumun, -asırlar geçmiş olsa bile- düşmanını affetmiş olabileceği pek mümkün değildir. Nitekim Türkün vicdanındaki Arap nefreti günümüze kadar sürmüştür. Bunun örneklerine birçok alanda tanık olunmuştur.[9] Şu var ki Arap insanına karşı duyulan nefret, temelde -gizleniyor olsa bile- Kur'ân'daki İslâm'a duyulan nefretten başka bir şey değildir. Bunu keşfedebilmek içinse özellikle Nakşbendi Müslümanlarla Kemalist Müslümanların İslâm'ı gerçek anlamda yaşayan tevhid ehline -Müslim-mü'minlere- nasıl baktıklarını incelemek yeterlidir.

Bu konuyu irdelerken, birbirinden ayrı birçok meselenin iç içe girdiğini görüyoruz. Araştırmayı zorlaştıran büyük engellerden biri de budur. Örneğin, yüzyıllar önce Türk putlarını yakanlar, -iddia edildiği gibi- işgal sırasında soykırım ve cinayet işleyenler, eğer Emevi orduları idiyse bu olaylardan bütün Arapların, -hele İslâm'ın- sorumlu tutulmaması icap eder. Mantıklı düşünmenin gereği budur. Aynı zamanda genelleme yaparak, Müslümanlığı İslâm'ın karşısına çıkarmada bütün Türklerin görüş birliği içinde olduğunu ileri sürmek de çok büyük bir yanlış olacak, böyle bir yaklaşım bundan da öte, yukarıdaki değerlendirmeleri sabote etmek gibi bir art niyeti ortaya koyacaktır.

Ancak izine pek rastlanamayan bir sır vardır ki, tarihin akışı çok dikkatli şekilde izlenecek olursa -toplumun vicdanında- onun varlığını derinden sezinlemek hiç de

---

5. Bunun en açık ve kesin kanıtlarından biri de Türk mealciler tarafından meallerin metinlerinde birçok kez "Müslüman", "Müslümanlar" ve "Müslümanlık" kelimelerinin kullanılmış olmasıdır.
6. Kur'ân-ı Kerim'in 40 yerinde geçen bu sekiz kelime şunlardır:

مُسْلِماتٍ، مُسْلِمَةً، مُسْلِمُونَ، المُسْلِمُونَ، مُسْلِمِينَ، المُسْلِمِينَ، مُسْلِمَيْنِ

7. Şu gerçeği asla hatırdan çıkarmamak gerekir ki, hiç Arapça bilmeyen birçok kimse ne üzücü ki Kur'ân-ı Kerim'in metnini Türkçeye çevirmeyi göze alabilmiştir. Demek ki Türkiye'de buna kalkışmanın hiçbir bedeli yoktur. Bu ise aslında Müslümanların İslâm'a, akla gelebilecek her türlü müdâhalede bulunabileceklerini açıkça kanıtlamaktadır. Sonuç olarak bu da Müslümanlığın nasıl bir din olduğunu gözler önüne sermektedir.
8. Bu konuda -çok sınırlı olarak- birtakım ipuçlarını ortaya çıkarmış olan **Ord. Prof. Dr. Fuad Köprülü, Ord. Prof. Dr. Hilmi Ziya Ülken, Prof. Dr. Abdülkadir İnan, Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak, Prof Dr. Zekeriya Kitapçı, Turgut Akpınar ve Süreyya Su** gibi bazı cesur araştırmacılar çıkmışsa da bunlar -büyük ihtimalle derin mistik örgütlerin faaliyetlerine ilişkin güçlü dayanaklara ulaşamadıkları için- Müslümanlık komplosunun sırlarını -yeteri kadar- ifşa etmeye güç yetirememişlerdir. Nitekim bazı rivayetlere bakılırsa Birûni'ye göre "Emevilerin genel komutanı Kuteybe bin Muslim, işgal ettiği Türk kentlerinde yazılı belgeleri toplatarak imha etmiştir." Ayrıca Emevi ordusundaki askerlerin Orta Asya'da giriştikleri savaşlardan asıl amacın ganimet elde etmek olduğuna ilişkin bilgi kırıntılarına **Prof. Dr. Zekeriya Kitapçı**'nın çalışmalarında rastlamak mümkündür. Çağımızın ünlü Türk tarihçisi **Prof. Dr. İlber Ortaylı**'nın "Türkler öyle bayılarak din kabul etmez, son derece çakal bir millettir." ifadesi ise **kılıç zoru** ve **katliamlar** hakkında birçok gerçeği özetler mahiyettedir. (bk. https://t24.com.tr/haber/ilber-ortayli-turkler-oyle-bayilarak-din-kabul-etmez-son-derece-cakal-bir-millettir,336782)

   Dolayısıyla bu şartlar altında İslâm'la tanışmış olan Türklerin, bu dini aslına uygun olarak kabul etmiş ve onu orijinal şekliyle hayata geçirmiş olduklarını ileri sürmek çok büyük bir iddia olur. Çünkü zaten Emeviler İslâm'ı Türklerden çok önce -pratikte- tahrip etmiş, onu evrensel niteliklerinin birçoğundan soyutlayarak Araplaştırmışlardı. Ayrıca, fetih ve cihâd adı altında girdikleri Türk kentlerini yakıp yıkan, servetlerini yağmalayan, birçok silahsız insanı kılıçtan geçiren, bununla birlikte esir aldıkları Türkleri kitleler halinde Arap kentlerine naklederek onları köle ve cariye diye esir pazarlarında satıp çalıştıran Emevilerin, -bu konuda -Türkler de dâhil-, İslâm'a girmiş bütün etnik topluluklara- kötü örnek oldukları muhakkaktır. Türkler okuma ve yazmaya önem vermedikleri için bu olaylar hakkında -o tarihlerde- kayda değer bir kaynak bırakmamışlardır. Aynı zamanda **Cengiz Han** ordularının (1220'de) Türk kentlerinde giriştiği soykırımlar hakkında da nedense Türkler suskundurlar! (Halbuki **Cengiz**'in ordusunda Uygurlar ve Karluklar da vardı.) Böylece anlaşılıyor ki Müslümanlık, her ne kadar Emeviler'in, -İslâmi cihad ruhundan uzak- işgal ve zulümlerine karşı bir tepki dini olarak ortaya çıkmış ise de, Moğol istilasının ve bizzat Türklerin kendi aralarında giriştikleri savaşların neden olduğu karmaşa ve bilgi kirliliğinin de bu dinin ortaya çıkmasında büyük etkileri olmuştur. Bütün bunlara ilaveten, tereddütsüz diyebiliriz ki Müslümanlığa temel oluşturan mistik akımlar, esasen Türkler henüz İslâm'la tanışmadan- Abbasiler döneminin başında ortaya çıkmıştır. Nitekim tasavvuf anlayışını İslâm tarihinde ilk başlatan **Ebu Haşim es-Sufi** (öl. 733), Abbasilerin kurucusu **Ebu'l-Abbas es-Seffah'ın** (750-754) çağdaşıdır. Sonuç olarak diyebiliriz ki Araplar, her ne kadar "Müslüman" ve "Müslümanlık" kelimelerini hiçbir zaman kullanmamış olsalar da Müslümanlığın, İslâm'a karşı alternatif bir din olarak ortaya çıkmasında en az Türkler ve İranlılar kadar sorumludurlar.

---

9. Türklerin günümüzde bile Araplardan ne kadar nefret ettikleri, onların Arapları aşağılayıcı sözlerinden açıkça anlaşılmaktadır. Bu sözlerin aşağıdaki bir kısmı, 1804-1902 yılları arasında yaşamış olan Halep eşrafından Türk kökenli **Abdurrahman el-Kevâkibi** adlı bir araştırmacı tarafından tespit edilmiştir. O sözler şunlardır:

   Dilenci Arap; Kör Fellâh; Arap Çingenesi; Kıpti Arap; Ne Şam'ın şekeri, ne Arabın yüzü; Siyah kedi ve köpeklerin Arap Arap diye çağrılması; Pis Arap; Arap aklı; Arap tabiatı; Arap Zevki; Arap çenesi; Bunu yaparsam Arap olayım; Nerede Arap nerede tambur… Bunlara sonra eklenmiş bazı benzer sözler daha vardır, örneğin: **İşler Arap saçı gibi karışmış ya da Arap saçına dönmüş; Arap, yağı bol bulunca K…..'na sürermiş; Arabın en iyisi attır** vs.

عبد الرَحن الكواكيب، األعمال الكاملة، ص: .523 املؤسسة العربية للدراسات والنشر، بريوت5791-م

   Cahiliye toplumu haline dönmüş olan Arapların da bir kısmının Türkleri sevmediğine burada işaret etmek gerekir. Hiç şüphe yok ki bu da yine Müslümanlığın etkilerindendir. Çünkü Araplar, asırlarca Türklerin egemenliği altında yaşamışlardır. Ve çünkü Müslümanlık İslâm'ın aksine birleştirici değil, ayrıştırıcıdır. Öte yandan Türklerin, Suriye iç savaşı üzerine çoğunlukla Arap olan üç milyondan fazla sığınmacıyı himaye etmesi hiç şüphesiz İslâm'ın -Milli Türk Müslümanlığına rağmen- kalabilmiş izlerini yansıtmaktadır.

   Ancak Araplar da Türkler gibi Müslümanlaştıkları için, İslâm'ın dışında kalmış olan bu toplulukların kendi aralarındaki bu tür kavgalar, İslâm'ın gerçek mensupları olan **Müslim-mü'minlerin** gündemini hiçbir zaman meşgul etmez.

imkânsız değildir. Bu sırrın özü ise şudur: "İslâm'dan nefret" duygusu, aslında nitelik değiştirerek -âdeta vücutta gizli bir kanser hücresi gibi- derinden devam etmektedir. Evet, vicdanında dine yer vermeyenler hâriç, bu coğrafyada yaşayan hemen hiçbir insanın İslâm'a karşı olduğuna rastlamak belki imkânsız gibidir. Dıştan görünen manzara budur. Ne var ki bu toplum asırlardır İslâm'ı Müslümanlıkla özdeşleştirdiği için artık ondan nefret etmiyor gibi dışa yansımaktadır. Meselenin en önemli sırrı burada saklıdır. Nitekim eğer İslâm, Müslümanlıktan tamamen ayıklandıktan sonra özgün niteliği içinde bir gün Müslümanlara sunulacak olursa -Arap, Türk, Kürt, Fars, Berberî vs.- hiçbir Müslümanın ona olumlu bir gözle bakacağı tahmin edilemez. Bunun kaynağı ise senkretizmdir. Yani olayın gerçek özeti şudur: İslâm'ın helâli ile Müslümanlığın haramı, İslâm'ın doğrusu ile Müslümanlığın yanlışı, İslâm'ın güzeli ile Müslümanlığın çirkini, yüzyıllardır o kadar hileli yollarla, ilmik ilmik, iç içe ve ustaca örülmüştür ki bugün artık bu iki dini birbirinden ayırmak mümkün değildir.

İslâm'ın Müslümanlığa dönüştürülmesi olayı -insanlık açısından- hiç kuşkusuz bir faciadır. Bu cinayetin günümüze kadar mistik örgütler tarafından gizlenmiş olması da ayrı bir faciadır. Bu talihsizliğin nedeni olan 1000 yıl önceki toplumsal dehşet ve korkunun -mistik örgütler ve onların destekçileri tarafından- bugüne kadar gizlenebilmiş olması ise tarifi imkânsız bir başarıdır. Mistik akımlara "bilimsellik" adına destek sağlayan ve onları meşrulaştırmaya çalışan belli bir grup **ilâhiyatçı- akademisyenlere**, burada bilhassa dikkat çekmek gerekir. "Bilim adamı" unvanlı bu yerli oryantalistler, -seleflerini aratmayacak çok zekice anlatım yöntemleriyle- sözü edilen korkuyu gizlemeye çalışmaktadırlar. Nitekim **Prof Dr. Zekeriya Kitapçı**'dan başka hemen hiçbir araştırmacı bu olaya dokunmak istememiştir. Yerli oryantalistlerin bu konudaki manevraları ise çok ilginçtir. Ancak **Zekeriya Kitapçı**, ırkçı çevreleri tetiklememek için şu yumuşatıcı sözleri kaydetme ihtiyacını duymuştur:

"Müslüman Fatih, ... Budist mabedlerinin putlardan temizlenmesini, onların şehir meydanlarında toplatılmasını istemiş, daha sonra da hiç tereddüt etmeden yakılmasını emretmiştir. Böylece Kuteybe, bir taraftan uzun zamandan beri inandıkları, her türlü kötülüklerin defi ve iyiliklerin celbi için tazim ve saygıda bulundukları mukaddes putların hiçbir şeye yaramadıklarını bizzat onlara göstermek istemiş, diğer taraftan da Budizm ve Zerdüştlüğe belki de o devirlerin en ağır darbesini vurmuştur."[10]

Birikimli bir araştırmacı olmasına rağmen bu konuda suskunluğunu koruyan ilim adamlarından biri de **Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak**'tır. Bu zat -1000 yıldan beridir Türklerde dinî algı ve anlayışın süreçleri ve bugüne nasıl geldiği hakkında oldukça değerli bilgiler vermiş olmasına rağmen-, İslâm ile Müslümanlığın birbirinden bağımsız iki ayrı din olduklarına ilişkin tek kelime kaydetmemiştir. Bunun nedeni ise çok açıktır ve özü şudur: Eğer hazret bu olaydan söz edecek olursa onun, Müslümanlığı doğuran 1000 yıl önceki dehşet ve korku sahnelerini anlatması da gerekecektir. Bu ise Türk Müslümanlığı'nın içyüzünü gözler önüne sermek anlamına gelir ki bunu göze almak hiç kolay değildir. Dolayısıyla buna bir türlü cesaret edemeyen **Ahmet Yaşar Ocak**, Müslümanlığı, İslâm'dan ayrı bir din olarak ortaya koymak yerine onu, iki türlü İslâm diye sınıflandırmıştır: "Ortodoks İslâm" ve "Heterodoks İslâm"[11] Oysa Kur'ân-ı Kerim bir tek İslâm'dan söz etmektedir. O da Muhammed'e (sav) vahyedilmiş ve bir bütün olarak hayata geçirilmesi emredilmiş olan İslâm'dır.[12] Bu hüküm, Kur'ân-ı Kerim'de o kadar ciddi bir ifadeyle tescil edilmiştir ki herhangi bir kuşkuya mahal bırakmamak üzere İslâm'dan başka hiçbir dinin geçerli olmadığı da ayrıca vurgulanmıştır.[13]

İşte, aslında başta Sayın **Ocak** olmak üzere, yerli oryantalistlerin taşıdığı kaygı buradan kaynaklanmaktadır. Nitekim eğer İslâm'ın "Ortodoks" ve "Heterodoks" şeklinde iki türlü olduğunu söylemek yerine, Müslümanlığın paralel bir din olarak peydahlandığını açığa vuracak olurlarsa en az 800 yıldır gizleniyor olan sırları ifşa etmiş olurlar ki bunun bedeli çok ağır olacaktır. Büyük ihtimalle bunun doğuracağı tepkileri göğüslemekten çekinmişlerdir...

Yazımıza kaldığımız yerden devam edeceğiz inşallah.

10. bk. Orta Asya'da İslâmiyetin Yayılışı ve Türkler, **Prof. Dr. Zekeriya Kitapçı**, 3. Baskı, Konya-1994, s. 113

11. **Doç. Dr. Durmuş Hocaoğlu** da bu farkı şöyle ifade ediyor: "Numenal İslâm'ın bir tek adet olmasına karşılık Fenomenal İslâm birden ziyadedir." Türk Müslümanlığı, Köprü Dergisi, S 66, s. 99

https://www.koprudergisi.com/bahar-1999/turk-muslumanligi-uzerine-bazi-notlar/ (Erişim Tarini: 14.10.2021)

12. bk. 3/Âl-i İmran, 19

Ayetin orijinal metni şöyledir:

اِنَّ الدّ۪ينَ عِنْدَ اللّٰهِ الْاِسْلَامُ...

Meali: "Allah indinde (geçerli olan) tek din İslam'dır…"

13. bk. 3/Âl-i İmran, 85

Ayetin orijinal metni şöyledir:

وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْاِسْلَامِ دِيناً فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُۚ وَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخَاسِر۪ينَ

Meali: "Kim de İslam dışında bir din ararsa ondan kabul edilmez. Ve o, ahirette hüsrana uğrayanlardan olur."

Özcan YILDIRIM
ozcanyildirim@tevhiddergisi.org

ZİKRÂ

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَٓاءَهُمْ فَهُمْ ف۪ٓي اَمْرٍ مَر۪يجٍ (٥)

5. (Hayır, öyle değil!) Bilakis onlar, hak kendilerine geldiğinde onu yalanladılar. Onlar karışık/çelişkili bir durumdalardır.

اَفَلَمْ يَنْظُرُٓوا اِلَى السَّمَٓاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْنَاهَا وَزَيَّنَّاهَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ (٦)

6. Üstlerinde olan gökyüzüne bakmadılar mı hiç? Onu nasıl da bina edip süsledik. Onun hiçbir açığı da yoktur.

وَالْاَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَاَلْقَيْنَا ف۪يهَا رَوَاسِيَ وَاَنْبَتْنَا ف۪يهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَه۪يجٍۙ (٧)

7. Yeryüzünü de yayıp genişlettik, oraya (dağlardan) sarsılmaz kazıklar çaktık ve her göz alıcı bitkiden çift çift bitirdik.

تَبْصِرَةً وَذِكْرٰى لِكُلِّ عَبْدٍ مُن۪يبٍ (٨)

8. (Allah'a) yönelen her kulun, (Allah'ın kudretini) görmesi ve (üzerinde tefekkür edip) öğüt alması için...

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَٓاءِ مَٓاءً مُبَارَكًا فَاَنْبَتْنَا بِه۪ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَص۪يدِۙ (٩)

9. Gökten bereketli bir su indirdik ve onunla bahçeler ve biçilen taneler bitirdik.

وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَهَا طَلْعٌ نَض۪يدٌۙ (١٠)

10. Üst üste binmiş tomurcukları ile uzun hurma ağaçlarını da...

رِزْقًا لِلْعِبَادِۙ وَاَحْيَيْنَا بِه۪ بَلْدَةً مَيْتًاۜ كَذٰلِكَ الْخُرُوجُ (١١)

11. Kullara rızık olması için... Biz, o (su ile) ölmüş bir beldeye hayat verdik. İşte, (kabirlerden) çıkış da böyledir.

Allah'ın adıyla.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Kâf Suresi'ndeki tefsir yolculuğumuza kaldığımız yerden devam ediyoruz.

"Yeryüzünü de yayıp genişlettik, oraya (dağlardan) sarsılmaz kazıklar çaktık ve her göz alıcı bitkiden çift çift bitirdik. (Allah'a) yönelen her kulun, (Allah'ın kudretini) görmesi ve (üzerinde tefekkür edip) öğüt alması için..."[1]

İlgimizi ilk olarak gökyüzüne çeken Allah (cc), akabinde insanoğlunun ayağının altındaki toprak parçasına, yaşamını emin şekilde idame ettirdiği arza dikkat çekmiştir.

Allah (cc) yeryüzünü öyle muazzam yaratmıştır ki insanoğlu tefekkür nazarıyla baktığında çok büyük ibretler alır.

Allah (cc) insanoğlu için yeryüzünü bir döşek[2], bir beşik[3] yaptığını, onu yaydıkça yaydığını[4], döşediğini[5], yaşama elverişli hâle getirdiğini[6] ve topluca yaşanılacak bir alan kıldığını[7] belirtmektedir.

Yeryüzüne de muazzam bir denge kurmuştur Rabbimiz (cc). İnsanoğlu kendi evini/çadırını/barınağını yaparken sağlam temeller/kazıklar üzerine bina eder. Rabbimiz de insana bu örneği vererek yeryüzündeki dengeyi, dağlarla sağladığından bahseder:

---

1. 50/Kâf, 7-8
2. "O (Rab ki) yeryüzünü sizin için bir döşek, gökyüzünü de tavan kıldı. Gökten su indirdi ve onunla size rızık olarak (çeşitli) ürünler çıkardı. (Öyleyse bütün bu gerçekleri ikrar edip) bildiğiniz hâlde Allah'a eş/ortak/denk koşmayın." (2/Bakara, 22)
3. 78/Nebe, 6; 20/Tâhâ, 53
4. "Yeryüzünü yaydık. Orada (denge sağlaması için dağlardan) kazıklar çaktık ve her şeyden ölçüsü belirlenmiş bitkiler bitirdik." (15/Hicr, 19)

   "Yeri uzatıp yayan, oraya (dağlardan) kazıklar ve nehirler yerleştiren, yeryüzünde her meyveden çiftler yaratan ve geceyi gündüze bürüyen O'dur. Şüphesiz ki bunda, tefekkür eden bir topluluk için ayetler vardır." (13/Ra'd, 3)
5. "Yeri de serip döşedik. Ne güzel döşeyenleriz." (51/Zâriyat, 48)

   "Allah yeryüzünü sizin için bir yaygı kıldı." (71/Nûh, 19)
6. "Allah ki; yeri sizin için (üzerinde yaşanacak) bir yerleşke, gökyüzünü de bir bina/tavan kılandır. Size şekil verdi, şekillerinizi en güzel hâle getirdi ve sizi temiz şeylerden rızıklandırdı. İşte bu, sizin Rabbiniz olan Allah'tır. Âlemlerin Rabbi olan Allah ne mübarek, ne yücedir." (40/Mü'min (Ğafir), 64)

   "(Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) yeryüzünü yerleşke/yaşama alanı kılan, onun arasında ırmaklar yaratan, o (sarsılmasın diye dağlardan) kazıklar çakan, iki denizin arasına (birbirlerine karışmasınlar diye) engel koyan (Allah mı)? Allah'la beraber başka ilah mı?! (Hayır, Allah'tan başka ilah yok!) İşin aslı onların çoğu bilmiyorlar." (27/Neml, 61)
7. "Yeryüzünü toplanma yeri kılmadık mı?" (77/Mürselât, 25)

"Biz, yeryüzünü bir döşek kılmadık mı? Dağları da kazık (kılmadık mı)?"[8]

"(Onlar mı daha hayırlıdır yoksa) yeryüzünü yerleşke/yaşama alanı kılan, onun arasında ırmaklar yaratan, o (sarsılmasın diye dağlardan) kazıklar çakan, iki denizin arasına (birbirlerine karışmasınlar diye) engel koyan (Allah mı)? Allah'la beraber başka ilah mı?! (Hayır, Allah'tan başka ilah yok!) İşin aslı onların çoğu bilmiyorlar."[9]

"Yer onları sarsmasın diye (dağlardan) kazıklar çaktık. Yollarını şaşırmamaları için de, (o dağlar arasında) geniş yollar kıldık."[10]

Kur'ân'ın dikkat çektiği bu hakikati on dört asır sonra bilim adamları keşfetmişlerdir. Bu kimseler evvelce zannedilen, dağların sadece birer yükseltiden ibaret olduğu düşüncesinin aksine, yalnızca yüzeysel yükselti olmadığını belirtmişlerdir. Bunların köklerinin olduğunu, kimi zaman dış yükseltilerinin on, on beş katı kadar yere doğru uzantısının olduğunu ifade etmişlerdir. Dünyanın en yüksek dağı olarak kabul edilen Everest Dağı'nın 9 km'lik yüksekliğinin yanında 125 km'lik kökünün olduğunu tespit etmişlerdir.

Dağların oluşumu da yeryüzü kabuğu tabakalarının hareketleri ve çarpışmalarının sonucunda gerçekleşir. İki tabaka çarpıştığında, daha kuvvetli olanı diğerinin altına doğru uzanır ve üstteki tabaka kıvrılarak yükselti oluşturur. Alttaki güçlü tabaka ise derin bir uzantı oluşturur.

Günümüz bilim adamları Kur'ân'ın dikkat çektiği ve bazı ayetlerde "revasi/köklü dağlar" dediği bu hakikate "izostatik denge" adını vermişlerdir. Bu da dağların yer kabuğunun genel dengesini sağlamadaki etkisidir.

Bunların yanına insanın gönlünü açan, ruh dünyasını ferahlatan "her göz alıcı bitkiden çift çift" yaratmıştır Rabbimiz (cc).

Sebep?

Münib/yönelen kullara öğüt olsun diye... Tefekkür olsun diye... Allah'ı tevhid ederken gönüllerine su serpilsin diye...

Nasıl gönüle su serpilmez... Şu koca dağlar tüm sarsılmalara rağmen nasıl da denge tutuyor...

Müslim'in Allah'a (cc) olan inancı da böyle köklü ve ağırlıklı olmalı değil mi? Değil mi ki yeryüzünün üzerinde isyan içinde debelenen insanoğlu, kalplerimizi bu isyanlarıyla sarsıyor? Evet, kalplerimizdeki inancı söküp atmak için bütün insî ve cinnî şeytanlar saldırıya geçmiş vaziyetteler. Fakat inanç/iman köklü bir dağ gibi olursa onların ne şüpheleri ne şehvetleri ne de tasallutları zarar verebilir.

Yeryüzündeki bunca güzellikler, Allah'a (cc) yönelişin bir "zikrâ"sı olmalıdır. Baktıkça iman dolu bir yüreğin gözlerini, basiretini açmalıdır. Ayette de buyurduğu gibi önce gözlerini açmalı (tabsira), ardından öğüt (zikrâ) olmalıdır.

Hayatı -amiyane tabirle- boş beleş yaşayan, şehvetinin rotasında yelken açan kimseler için bu dünya, ancak foto karesi almaktır. Öğüt ise yalnızca Allah'a (cc) hakkıyla yönelen kullar için olur.

Kulluğunu dünya ve dünyanın sahte ilahlarına yönlendirenlere bunca ayetin faydası olmaz. Fayda, "zikrâ" ancak Allah'a yönelenlere olur.

Bakalım kendimize, acaba yöneldiğimiz Allah ve yanındakiler mi? Yoksa dünya ve içindekiler mi?

"Şüphesiz ki bu, bir hatırlatmadır/öğüttür. Artık dileyen, Rabbine bir yol tutar."[11]

"Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun" duamız ile...

8. 78/Nebe, 6-7
9. 27/Neml, 61
10. 21/Enbiyâ, 31
11. 73/Müzzemmil, 19

UHUD SAVAŞI'NIN BAŞLANGICI

Enes YELGÜN
enesyelgun@tevhiddergisi.org

Hamd, Allah'a; salât ve selam, O'nun Resûlü'ne olsun.

Peygamberimiz ashabıyla beraber Uhud Dağı'nın eteklerine geldi. Düşman ordusu da yerini almıştı. Peygamberimiz ordusunu düzene soktu ve özellikle okçular tepesindeki Müslimlere bazı emirler verdi.

Resûlullah (sav) okçulara hitaben şöyle buyurdu:

"Ashabım! Size gösterilen şu yerinizden sakın ayrılmayınız. Bizim harp safından ayrıldığımızı, yenilgiye uğradığımızı veya öldürüldüğümüzü, atlarımızı kuşların kaptığını görseniz de size ben haber gönderinceye kadar yerinizi bırakmayınız. Yine siz, bizim düşmanlarımızı yenilgiye uğratıp onları çiğnediğimizi görseniz de size ben haber gönderinceye kadar yerinizden ayrılmayınız."[1]

İkinci olarak ashabını savaşa teşvik edici bir konuşma yaptı. Konuşmanın içeriği şu başlıklardan oluşuyordu:

- Cihada teşvik ve onun fazileti
- İmtihanlara karşı sabır
- Günahlardan kaçınma
- Emirlere itaat edilmesi

Bu konuların, Uhud Savaşı'nın sonucu da göz önüne alındığında ne kadar önemli olduğunu görmekteyiz. Yenilginin en temel sebepleri, burada zikredilen bir veya birkaç başlığın mücahidler tarafından ihlal edilmesiydi.

Yine bu konuşmadan şunu anlıyoruz ki insanlara, sahabe dahi olsa, "yap" ya da "yapma" şeklindeki kısa izahlar yeterli değildir. Bir savaş meydanına gelinmişse cihadın fazileti, niçin savaşıldığının hikmetlerinin anlatılması gerekir. Anlatılmalıdır ki insanlar teşvik olsunlar.

Ayrıca şu düşünce yanlıştır:

"Zaten cihadın fazileti, gerekçeleri Medine'nin ana gündemi, tekrar hatırlatmanın ne gereği var?"

Hayır! Şayet tekrar etmek yanlış bir metod olsaydı Kur'ân bu yöntemi kullanmazdı. Ama Kitab'ımıza baktığımızda itikad, ahlak ve başka birçok konunun tekrar ettiğini görmekteyiz.

Bu kıssadan aynı zamanda şunu öğreniyoruz: Bir amel haram olsa dahi bazı durumlarda hükmü değişebilir. Kibirli bir şekilde yürümek caiz değildir, ama bu, savaş meydanında kâfirlerin gönüllerine korku salacaksa caiz olur. Bu usulü bize Nebimiz öğretmiştir.

1. Buhari, 3039

Ayrıca cihada dair hususu genel olarak anlatmak farklı, bir cihad meydanında teşvik için nasları hatırlatmak farklıdır.

Son olarak kişi bireysel yaşantısında âdet hâline gelmeye başlayan amellerinin hikmetleri üzerinde daha derin düşünmeli, buna dair okumalar yapıp dersler dinlemeli, kardeşleriyle konuşmalı, meclislerini hayra çevirmelidir.

Peygamberimiz (sav) ashabını, ahirete ve ona taalluk eden meselelere yönelik teşvik ederken, Ebu Sufyan ve müşrik kadınlar da şunları yapıyorlardı:

"Ebu Sufyan, Ben-i Abdiddar'dan olan sancak sahiplerini savaşa teşvik ederek şöyle dedi: 'Ey Ben-i Abdiddar! Şüphesiz, Bedir Günü'nde sancağımızı siz üstlendiniz. Gördüğünüz gibi o musibet bize isabet etti. Milletler, bayraklarıyla yaşarlar. Bayrakları zelil olduğu zaman onlar da zelil olurlar. Ya sancağımızı siz taşırsınız veya bizimle onun arasından çekilirsiniz, biz onu taşırız.'

Bunun üzerine onlar Ebu Sufyan'a kızdılar ve şöyle dediler: 'Biz sancağımızı sana teslim ediyoruz. Karşılaştığımız zaman nasıl yapacağımızı yarın göreceksin.'

Ebu Sufyan da zaten bunu istiyordu. İki ordu karşılaştıkları ve birbirine yaklaştıkları zaman, Hind binti Utbe kendisiyle beraber bulunan kadınlarla kalktı ve erkeklerin arkasında defleri çalmaya ve onları savaşa teşvik etmeye başladılar."[2]

Fark gayet açık: Bir taraf gözünü engin ufuklara dikerken diğer taraf cahiliye duygularını kabartarak taraftarlarını kışkırtmaya çalışıyor. Bir taraf dua silahına sarılırken diğer taraf kadınların savaş meydanındaki şarkılarıyla teşvik oluyor.

Peygamberimiz (sav) umumi bir teşvikte bulunduktan sonra hususi olarak da müminleri harekete geçirecek ameller yaptı. Bunlardan biri, Dücane'ye (ra) verilen kılıçtır:

"Resûlullah (sav), 'Kim bu kılıcı hakkıyla alacak?' deyince bazı Müslimler ona doğru kalktılar.

Resûlullah ise kılıcı onlara vermedi.

Nihayet Ben-i Saide'den olan Ebu Dücane Simak ibni Hareşe kalkıp ona gitti ve şöyle dedi: 'Bu kılıcın hakkı nedir, ya Resûlullah?'

Resûlullah (sav) dedi ki: 'Eğilinceye kadar onunla düşmana vurmandır.'

Ebu Dücane dedi ki: 'Ben onu hakkıyla alırım, ya Resûlullah!'

Resûlullah da (sav) kılıcı ona verdi. Ebu Dücane cesur ve harp esnasında büyüklenen bir kimseydi. Bu yüzden o, kırmızı sarığını sardığı zaman millet, yakında savaş olacağını anlardı.

Resûlullah'ın (sav) elinden kılıcı aldığı zaman kırmızı sarığını çıkartıp başını sardı ve iki saf arasında salınmaya başladı.

2. Sîretu ibni Hişâm, 2/67-68

Resûlullah (sav) Ebu Dücane'yi büyüklenirken görünce şöyle buyurdu: 'Bu yürüyüş, bu gibi yerler dışında Allah'ın gazaplandığı bir yürüyüştür.' "[3]

Dücane (ra) öncelikle kılıcın hakkını sormuş, sorumluluklarının sınırını öğrenmiş, sonra da gerçekten kılıcın hakkını vermişti. Savaşın başından sonuna kadar savaş meydanını terk etmemiş ve müşriklere orasını dar etmişti. Böylece hangi alanda olursa olsun sorumluluk sahibi olan insanlara hayırlı bir örnek olmuştu.

Bu kıssadan aynı zamanda şunu öğreniyoruz: Bir amel haram olsa dahi bazı durumlarda hükmü değişebilir. Kibirli bir şekilde yürümek caiz değildir, ama bu, savaş meydanında kâfirlerin gönüllerine korku salacaksa caiz olur. Bu usulü bize Nebimiz (sav) öğretmiştir.

Ancak bu sadece ilim ehlinin delil ve vakayı dikkate alarak yapacağı bir ictihadla gerçekleşir. Aksi hâlde cahillerin elindeki deliller, insanların haramları iptal edeceği bir oyuncağa dönüşür. Aynı şekilde avama düşen de iman sahibi ilim ehlinin ictihadlarına tabi olmak, bilmedikleri konu hakkında cüretkâr ifadeler kullanmaktan kaçınmaktır.

Uhud Savaşı'nın başlangıcında, tarafların birbirlerine yönelik girişimlerinden bir tanesi de Ebu Amir tarafından yapıldı:

"Ben-i Dubeye'den biri olan Amr ibni Sayf'ın kölesi Ebu Amir, (Resûlullah Medine'ye hicret edince) Evs'ten elli (veya on beş) gençle birlikte Mekke'ye gitmişti.

Ebu Amir, Kureyş'e şöyle vaadde bulunuyordu: 'Kavmimle karşılaşırsam hiç kimse bana karşı gelmeyecek.'

Uhud Günü Müslimlere karşı savaşmaya ilk çıkanlar arasında Mekke dışından müşriklere katılanlar ve Mekke halkının kölelerinden olan kimselerle birlikte Ebu Amir de vardı.

O şöyle bağırıyordu: 'Ey Evs topluluğu! Ben Ebu Amir'im.'

Müslimler dediler ki: 'Ey fasık! Allah sana göz nimetini vermesin.' (Ebu Amir'e cahiliyede 'Rahib' denilirdi. Resûlullah da (sav) onu 'fasık' diye isimlendirdi.)

Kavmi olan Evs'in kendisine karşı ret cevabını işitince Ebu Amir, 'Benden sonra kavmime şer isabet etmiştir.' dedi.

Sonra Müslimlerle şiddetli bir şekilde savaştı, hatta taşlarla bile Müslimlere karşı çatıştı..."[4]

Ebu Amir'in anlamlandıramadığı ve bundan dolayı bir beklenti içerisine girdiği husus, sahabede olan bir zihniyet devrimiydi. Sahabenin ölçüleri artık değişmişti, öyle köklü bir değişim ki Arap Yarımadası'nda üzerinde her şeyin bina edildiği kavmiyetçilik dahi bu değişimden nasibini almıştı.

Duamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

3. Sîretu ibni Hişâm, 2/66-67
4. Sîretu ibni Hişâm, 2/67

“Allah seni muvaffak eylesin. Şunu bil ki felçli kişi darbeleri hissetmez. Artışı ve eksikliği sadece nefis muhasebesi yapan kişi bilir. Ne zaman üzüntü veren bir durum görsen şükredilmemiş bir nimeti, işlenilen bir hatayı hatırla. Nimetlerin elden gitmesine ve belaların ansızın gelmesine karşı tedbir alıp sakın. Allah’ın rahmetinin genişliğiyle aldanma. O’nun çekip alması çok hızlıdır.” [1]

1. Saydu’l Hatır, Ebu’l Ferec İbnu’l Cevzi, İlim ve Hikmet Yayınları, s. 49

SÜNNET ÜZERİNE

Enes DOĞAN
enesdogan@tevhiddergisi.org

RESÛL'E İTTİBADAN YÜZ ÇEVİRMENİN SONUÇLARI

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun...

Bir önceki makalemizde "Kur'ân'da Resûl'e itaatin kazandırdıkları" konusunu işlemiştik. Bu sayımızda Sünnete ittibanın Kur'ân'daki kökleri bağlamında Resûl'e itaatten yüz çevirmenin yol açtığı hüsranı inceleyeceğiz ve Resûl'e ittibanın Kur'âni bir gereklilik olduğunu müşahede edeceğiz.

Bir bütün olarak Resûl'e itaatten yüz çevirmenin ciddi tehlikeleri vardır. Bu konuyla ilgili bazı ayetleri inceleyelim:[1]

Resûl'e İtaatten Yüz Çevirenler İman Etmiş Değildir

" 'Allah'a ve Resûl'e iman ve itaat ettik.' derler. Sonra onlardan bir grup (bu sözlerinin) ardından yüz çevirir. Bunlar mümin değillerdir."[2]

İman, kalbe yerleşmesiyle kişiyi harekete geçirir. Kalp, iman esaslarıyla bedenin azalarını komuta eder. Kalbe yerleşmeyen imanın, hayata etkisi olmaz veya yerleştiği kadar hayatta etkili olur. Hayatta hiçbir karşılığı olmayan "iman ve itaat ettik" sözü ise sadece dilde bir iddia olarak kalır.

Dilleriyle iman ve itaat ettiklerini ileri süren bu kimseler, daha sonra yüz çeviriyorlar. Yüz çevirdikleri şey, dilleriyle söylediklerinin hayattaki karşılığıdır. Yüz çevirmeleri "يَتَوَلَّى" kelimesiyle ifade ediliyor. "Tevelli" kelimesi, Kur'ân ıstılahında, amelden yüz çevirmek manasında kullanılır.[3] Yani bu kimseler söyledikleriyle amel etmekten yüz çevirmişlerdir. Bir bütün olarak amelden yüz çevirmelerinin karşılığında Allah (cc) onların hem iddialarında yalancı olduklarını hem de mümin olmadıklarını belirtmektedir.

1. Ayrıca bk. 47/Muhammed, 33; 8/Enfâl, 45-46; 58/Mücadele, 8-9; 11/Hûd, 59; 69/Hakka, 10
2. 24/Nûr, 47
3. Örneğin, Allah (cc) şöyle buyurur:

   فَلَا صَدَّقَ وَلَا صَلَّى (٣١) وَلٰكِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى (٣٢)

   "Doğrulamadı, namaz da kılmadı. Fakat yalanlayıp sırt çevirdi." (75/Kıyâmet, 31-32)

   Yani, doğrulamayıp yalanladılar. Namaz amelini yerine getirmeyip yüz çevirdiler/tevelli ettiler.

Resûl'e iman ve itaat, Sünnete tabi olmayı gerektirir. Mutlak olarak Sünnete tabi olmaktan yüz çevirenler, mümin değillerdir.

Resûl'e İtaatten Yüz Çevirenler, Allah'ın Gazap Ettiği Kâfirlerdir

"De ki: 'Eğer Allah'ı seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın...' "[4]

Ayette Allah'ı (cc) sevdiklerini iddia eden kimselere, bu iddialarının kanıtı olarak Resûl'e itaat etmeleri emredilmekte, itaat etmeleri durumunda da Allah'ın sevgisini kazanacakları belirtilmektedir.

Öncesinde sadece Resûl'e itaat emri geçmekteyken, 32. ayette Resûl'e itaat emriyle birlikte Allah'a itaat emri de tekrar edilir. Çünkü Resûl'e itaat de Allah'ın emridir. Yani Allah (cc) genel olarak kendi emirlerine ve hususen 31. ayetteki Resûl'e itaat emrine uyulmasını emreder:

"De ki: 'Allah'a ve Resûl'e itaat edin.' Şayet yüz çevirirlerse şüphesiz ki Allah, kâfirleri sevmez."[5]

Allah'a ve Resûl'e itaat çağrısının karşısında tevelli eden/yüz çeviren kimseler, iki şeyden yüz çevirmiş olurlar:

- Hem bizzat bu çağrıdan yüz çeviriyorlar.
- Hem de bu çağrının kapsamında itaat edilmesi gerekenlerden yüz çeviriyorlar.

Bunun karşılığında Allah hem onları sevmediğini/buğzettiğini hem de kâfir olduklarını belirtiyor. Kur'âni bir gereklilik olan Sünnete tabi olmaktan mutlak olarak yüz çevirenler, Allah'ın buğzettiği ve kâfirler olarak nitelendirdiği kişilerdir. Bu kimselerin "Allah'ı veya Resûl'ünü seviyorum." iddiası, itaat ve teslimiyet sorumluluğu yerine gelinceye kadar geçerli değildir.

Resûl'e İtaatten Yüz Çevirenler Cezalandırılır

"Aranızda birbirinize seslendiğiniz gibi Resûl'e seslenmeyin. Allah, birbirinizin arkasına saklanarak (izin almadan) sıvışıp gidenleri bilir. Onun emrine muhalefet

4. 3/Âl-i İmran, 31
5. 3/Âl-i İmran, 32

edenler başlarına bir fitnenin ya da can yakıcı azabın gelmesinden sakınsınlar."[6]

Halis Hoca'mız, "Tüm Resûllerin Ortak Müjdesi" eserinde şöyle der:

"Onun (sav) emrine muhalefet edenler iki şeyle tehdit ediliyor: Fitne ve can yakıcı bir azap. Fitne dünyevi, can yakıcı azap da uhrevi bir cezadır.

İmam Ahmed (rh), 'Sen fitnenin ne olduğunu bilir misin? Fitne, şirktir. Ona muhalefet edenlerin kalplerinin eğrilip onların şirke düşmesinden korkulur.' demiştir.

İbni Kesir (rh), 'Fitne, onların kalplerine isabet edecek küfür, bidat ve nifaktır.' demiştir.

İbnu'l Cevzi (rh), 'Zadu'l Mesir' tefsirinde, 'Fitne hususunda üç görüş zikredilmiştir: Sapıklık, küfür ve dünyada isabet etmesi muhtemel bir bela...' demiştir.

Resûl'e muhalefet edene gelecek fitne nekiradır. Kur'ân ve sünnette, fitne kelimesiyle ifade edilen tüm olumsuzlukları kapsar. Hâliyle ona (sav) muhalefet edenler; bir ceza olarak şirke düşebilir, kalpleri eğrilebilir veya başlarına bir musibet gelebilir."[7]

Konumuzla ilgili benzer ayetleri okuyalım:

"Kim de Allah'a ve Resûl'üne isyan eder ve O'nun sınırlarını çiğnerse, onu içinde ebedî kalacağı ateşe sokar ve onun için alçaltıcı bir azap vardır."[8]

"...Kim Allah'a ve Resûl'üne itaat ederse, onu altından ırmaklar akan cennete sokar. Kim de (itaatten) yüz çevirirse ona, can yakıcı (bir azapla) azap eder."[9]

"(Benim vazifem,) Allah'tan olanı ve O'nun iletilerini tebliğ etmektir. (O'nun azabından ancak bu şekilde kurtulabilirim.) Kim de Allah'a ve Resûl'üne isyan ederse, ona içinde ebedî kalacağı cehennem vardır."[10]

"Allah ve Resûl'ü bir şeye hükmettiğinde, mümin erkek ve mümin kadının o işlerinde seçim hakları yoktur. Kim de Allah'a ve Resûl'üne isyan ederse, muhakkak ki apaçık bir sapıklıkla sapmıştır."[11]

Resûl'e İtaatten Yüz Çevirenler Pişman Olacaklar

"Yüzlerinin ateşte evrilip çevrileceği gün diyecekler ki: 'Keşke Allah'a itaat etseydik. Keşke Resûl'e itaat etseydik.' Diyecekler ki: 'Rabbimiz! Bizler efendilerimize ve büyüklerimize itaat ettik. (Onlar da) bizi (doğru yoldan) saptırdılar. Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver ve onlara büyük bir lanetle lanet et.' "[12]

"O gün, zalim ellerini ısırır ve der ki: 'Keşke Resûl ile beraber bir yol edinseymişim (ona tabi olsaymışım)! Eyvahlar olsun! Vay başıma gelene! Keşke falancayı dost edinmeseymişim.' "[13]

Allah, resûllerini, kendilerine tabi olunsunlar diye gönderir. Tâ ki insanlar ahirette bu pişmanlığı yaşamasınlar. Resûl'e tabi olmayı, hayatı onun rehberliğinde seyretmeyi bırakıp başka alternatiflerin peşine düşenlerin ilk musibeti, sapıklıktır. Efendileri ve kavimlerinin büyükleri onları batıl yollara götürür. Ahiretteki musibet ise daha çetindir: Geri dönüşü, telafisi olmayan bir hatanın farkına varmak ve bitirici pişmanlık.

İbni Mesud (ra) anlatıyor:

"Bir gün Allah Resûlü (sav) eliyle bir çizgi çizdi sonra dedi ki: 'Bu, Allah'ın (cc) istikamet üzere olan yoludur.'

Sonra o çizginin sağına ve soluna bazı çizgiler çizdi.

Sonra dedi ki: 'Bunlar, her birinin başında o yola davet eden birer şeytanın bulunduğu yollardır.'

Sonra Allah Resûlü (sav) 'İşte bu benim dosdoğru yolumdur. Ona uyun. Onun dışındaki yollara uymayın. Yoksa sizi (Allah'ın dosdoğru olan) yolundan saptırırlar. Korkup sakınasınız diye bunu size emretti.'[14] ayetini okudu."[15]

Ayetlerdeki Resûl'e itaat ve Resûl'le beraber yol edinmek ibareleri dikkat çekicidir.

Ahzâb Suresi'ndeki ayetlerde "sadece Allah'a itaat etseydik" gibi bir kalıp kullanılmamıştır. Resûl'e itaat bir kez daha vurgulanmıştır.

Furkân Suresi'nde ise "Resûl'le beraber yol edinmek" ibaresi vardır. Yani pişmanlığını arz edenler, Resûl'ü hayatları boyunca takip edilecek bir rehber makamında görmeyen, emir ve nehiylerini dikkate almayan kimselerdir. Bundan dolayı da adım adım tabi olacak şekilde Resûl'le beraber yol edinmemenin pişmanlığını yaşayacaklardır.

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun...

Bir sonraki sayımızda buluşmak duasıyla...

6. 24/Nûr, 63
7. Tüm Resûllerin Ortak Müjdesi, Halis Bayancuk, s. 118-121, özetlenerek
8. 4/Nîsa, 14
9. 48/Fetih, 17
10. 72/Cin, 23
11. 33/Ahzâb, 36
12. 33/Ahzâb, 66-68
13. 25/Furkân, 27-28
14. 6/En'âm, 153
15. Darimi, 202; Ahmed, 4437

Emre ACAR
emreacar@tevhiddergisi.org

KALBİN DÜZGÜN DEĞİLSE DIŞIN NEYE YARAR?

İnsan, Allah'ın kendisine ve özellikle kalbine baktığının farkında olur ve bu bilinçle hayatını ikame ettirirse o zaman kendisini düzeltebilir. Bu, insanı terbiye eden en önemli şuurdur. Bugün insanlar, kimsenin olmadığı ortamlarda rahatlıkla haram, günah, fuhşiyat işleyebiliyorlarsa bunun sebebi, Allah'ın kendilerine baktığı bilincinin oturmamasındandır.

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve güzide ashabına, onlara tabi olanlara selam olsun.

Kıymetli Kardeşim,

Bu ay kalbine ve yaşantına yön verecek, zahirinle kalbini bütünleştirecek bir hadis üzerinde nasihatleşeceğiz.

Allah Resûlü (sav) şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz, Allah kalıplarınıza ve suretlerinize bakmaz. Fakat kalplerinize ve amellerinize bakar."[1]

Allah (cc), kullarına bakar/nazar eder. Onların bütün hâllerini, gizlisini ve açığını görür. Bu hadisten bize öğretilen ilk nokta budur. Allah, kullarının her hâlini müşahede ettiğine göre, o zaman insan kendine çeki düzen vermeli, zahirini ve bâtınını düzeltmelidir.

Ancak aciz olan insan, bu konuda kendini aldatmıştır. Allah'ın (cc) bakışlarından çok, insanların bakışlarını önemsemiştir. Bir iyiliği yaparken veya bir kötülükten vazgeçerken insanların kınamasına maruz kalmamak, onlara şirin görünmek için yapmıştır. Allah'ı razı etmek yerine, insanları razı etmeyi tercih etmiştir. Allah'tan korkup sakınmak yerine, insanlardan korkup sakınmıştır. Bu kişinin, Allah'ın El-Basîr sıfatına inansa da onu içselleştirmediği kesindir. Sonuç olarak, dünyasını da ahiretini de heder etmiştir.

Bu pişmanlığı ve kötü akıbeti yaşamamak adına şimdi kendimize soralım; sen kimin bakışını/nazarını önemsiyorsun? Veya Allah'ın sana nazar ettiğinin farkında mısın?

İnsan, Allah'ın (cc), kendisine ve özellikle kalbine baktığının farkında olur ve bu bilinçle hayatını ikame ettirirse o zaman kendisini düzeltebilir. Bu, insanı terbiye eden en önemli şuurdur. Bugün insanlar, kimsenin olmadığı ortamlarda rahatlıkla haram, günah, fuhşiyat işleyebiliyorlarsa bunun sebebi, Allah'ın kendilerine baktığı bilincinin oturmamasındandır. Oysa kimse görmese de Allah o günahını görmektedir.

Hakeza Allah'ın kalplerimize baktığı şuuru, kişiyi nifaktan da koruyacaktır. İçini de dışını da Allah korkusuyla imar edecektir. Zahirinde güzel ahlak sergileyip, iç dünyasında İslam'a, Müslimlere kin, öfke, buğz ve düşmanlık besleyen

1. Müslim, 2564

insanlar, bu bilinçten uzak olan, kalplerini ıslah etmeyen kimselerdir.

Hadisten öğrendiğimiz başka bir husus da şudur: Allah (cc), kullarının zahirine değil, bâtınına önem vermektedir. Önce onların kalplerine, sonra da amellerine bakmaktadır. Sonucu kalıp ve surete göre değil, kalbin/niyetin durumuna göre belirlemektedir. Hadisimizde amelden önce kalbin ilk sırada yer alması bu manayı ortaya koyduğu gibi, kalbin önemine de vurgu yapmaktadır.

Bâtın neden zahirden daha önemlidir?

Çünkü bâtın/kalp merkezdir. Merkezin bozuk olması, bütün alanları bozuk kılar. Merkezin sağlam olması ise bütün alanları sağlam ve kuvvetli kılar. Örneğin, bugün hayatımızı kolaylaştıran önemli nimetlerden olan arabayı düşünelim. Motoru ve beyni düzgünse kullanabiliyorsunuz. Aksi hâlde arabanın dış demirinin, kaportasının bir anlamı yoktur. Çünkü merkez motordur ve kullanılması buna bağlıdır. Gerek maddi gerek manevi olarak insanı ayakta tutan, hayatına devam etmeyi sağlayan merkez de bu yönüyle kalptir. Bundan dolayı Allah Resûlü (sav), kalbin/bâtının önemine dikkat çekmiştir:

"Dikkat edin. Vücutta bir et parçası vardır. O düzgünse bütün vücut düzgündür. O bozuksa bütün vücut bozuktur. Dikkat edin; o, kalptir."[2]

Kalbini ıslah eden, düzelten hem bu dünyada hem de ahirette kurtuluşa erecektir. Asıl kurtuluş kalple, onun ıslahı ve takvasıyla mümkünse o zaman dışı imardan önce içi imar etmeli, enerjimizin çoğunluğunu buraya vermeliyiz. Kişinin zahiri, kalıbı, ameli ne kadar güzel ve düzgün olsa da kalbi, Rabbimizin (cc) istediği gibi değilse hiçbir değeri ve mükâfatı yoktur. Bu nedenle kişi, amelden önce kalbindeki niyeti gözden geçirmelidir.

Örneğin, namaz kılacağımız zaman sadece etrafın temizliğine, elbisenin düzenine dikkat ediyoruz. Ancak kalbin durumunu gözden geçirmiyor, zihnin kontrolünü yapmıyoruz. Kimin için namaz kılıyoruz? Allah için mi, yoksa insanlar için mi?

Bununla beraber, dünyaya dair ne meşguliyetimiz varsa namazda aklımızda oluyor. O kadar ki ileriki zamanlarda elde etmek istediklerimizin hayalini bile kuruyoruz. Zahiren namaz kılıyormuş gibi görünsek de iç dünyamızda, kalbimizde dünyayı elde etme yarışına giriyoruz.

Veya Allah'ı zikrederken dilimizde "Subhanallah" diyoruz, ancak aklımızda başka şeyleri tefekkür ediyoruz. Şimdi bu namazın ve zikrin kula nasıl bir faydası ve manevi katkısı olabilir ki?

Namazın zahirini güzelleştirmekle beraber bâtınını da güzelleştirmeliyiz. Namazı kimin için ve hangi niyetle kıldığımızın muhasebesini yapmalıyız ki bize faydası olabilsin.

2. Buhari, 59; Müslim, 1599

Evet Kardeşim,

Sen zahirin imarına mı, yoksa bâtının imarına mı önem veriyorsun? Kişileri değerlendirirken zahirini, zenginliğini, güzelliğini mi; yoksa takvasını, samimiyetini mi ölçü alıyorsun?

Sorunun cevabı sende saklıdır. Fakat toplum olarak sadece zahire, görüntüye önem veriyor, içi imar etmiyoruz. "Dışı düzgünse içi önemli değildir." ahlakına sahibiz. Başkalarına karşı zahirimizle, zenginliğimizle, aşiretimizle, evlatlarımızla, zahiri imkânlarla üstünlük taslıyor, ezmeye çalışıyoruz. Oysa bunların Allah (cc) katında hiçbir değeri ve faydası yoktur. Üstünlük sadece takva iledir:

"Ey insanlar! Şüphesiz ki sizleri bir erkek ve dişiden yarattık. Karşılıklı olarak tanışıp kaynaşmanız için sizleri halklara ve kabilelere ayırdık. Gerçek şu ki Allah katında en değerliniz, en takvalı olanınızdır. Şüphesiz ki Allah, (her şeyi bilen) Alîm, (her şeyden haberdar olan) Habîr'dir."[3]

"O gün ki; ne mal ne de evlat fayda verir. Allah'a selim bir kalple gelenler müstesna."[4]

Evet, Allah insanın zahirine, kalıbına bakmaz. Küçük mü büyük mü, güzel mi çirkin mi, zengin mi fakir mi, aşiret sahibi mi değil mi bakmaz. Kesinlikle bunların hiçbirine bakmaz. Ancak Allah (cc), kişinin kalbine bakar. Kalbine göre muamele eder.

Allah (cc) bizleri, kalbini ıslah eden, takvalı kullarından eylesin. İçi ve dışı bir olan samimi insanlardan kılsın. Allahumme âmin.

Davamızın sonu, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdetmektir.

Bir sonraki yazımızda görüşme ümidiyle...

3. 49/Hucurât, 13
4. 26/Şuarâ, 88-89

KIRK HADİS ŞERHİ

Ömer AKDUMAN
omerakduman@tevhiddergisi.org

BİDATÇİLERLE İLİŞKİLER

Dinden çıkaran bidatler zamana göre farklılık gösterebilir, ancak temel özelliği, bidat olması ve dinden çıkarmasıdır. Bugün "muhafazakârlar" tarafından İslam'a yama edilen "Muhafazakâr demokratlık" "İslami demokrasi" gibi safsatalar, dine sonradan dâhil edilmesi yönüyle bidattir. Diğer taraftan İslam'ın en temel asıllarından "egemenliğin Allah'a verilmesi"yle tezat ifade ettiği için şirktir.

Bidatin sapıklık olduğunu ve bidatlerle Allah'ı razı edemeyeceğimizi bildiğimiz için bidatten sakınıyoruz, sakınmalıyız. Yine bidatin şirke açılan bir kapı olduğunu, bu kapıdan giren insanı iyi niyetinin kurtaramayacağını da altını çizerek bir kenara not ediyoruz, etmeliyiz. Önceki yazılarımızda bidate dair, mezkûr konuları ve daha fazlasını işledik. Ancak ihmal etmememiz gereken bir konu var ki yazmadan ve ilgili hadisler bağlamında ele almadan geçmek kanaatimizce doğru olmayacaktır.

Konumuz ve sorumuz şu; bidatçiler ile ilişkimiz nasıl olmalıdır?

Bidatçilerle ilişkilerimiz konusu mühim. Bu konuyu şer'i perspektiften değerlendirmemiz gerektiği de kesin. Ancak bu mevzuyu doğru anlayabilmemiz için evvela bir konuya temas etmeliyiz.

Bidat en kısa tanımla "dinde yapılan yenilik" anlamındadır. Dinde yapılan yenilikler iki kısımdır:

1. Dinden Çıkarmayan Yenilikler/Bidatler
2. Dinden Çıkaran Yenilikler/Bidatler

Dinden çıkaran bidatler zamana göre farklılık gösterebilir, ancak temel özelliği, bidat olması ve dinden çıkarmasıdır. Bugün "muhafazakârlar" tarafından İslam'a yama edilen "Muhafazakâr demokratlık", "İslami demokrasi" gibi safsatalar, dine sonradan dâhil edilmesi yönüyle bidattir. Diğer taraftan İslam'ın en temel asıllarından "egemenliğin Allah'a verilmesi"yle tezat ifade ettiği için şirktir. Çünkü demokrasi "egemenliğin halka verilmesi" esasını düstur edinir ki kelimenin manası da budur ve bu yönüyle dinden çıkarır.

Dinden Çıkarmayan Bidat

Dinde Allah'ın (cc) müsaade etmediği yenilikler olmasının yanında dinden çıkarmayan bidattir. Failini müşrik veya kâfir yapmaz. Genelde çeşitliliği ve yaygınlığı nedeniyle bidat denildiğinde kastedilen, bu kısımdır.

Bidat ehliyle ilişkilerimizi selefin davranışlarının ışığında şekillendirelim, dediğimizde kastımız dinden çıkarmayan bidatlerdir.

Şimdi konumuza geçebiliriz:

Selefin Bidat Ehliyle İlişkisi

Bu başlığın altında ilk devre ait muhtelif zamanlarda gerçekleşmiş bazı örnekler zikredeceğiz. Bu örneklerin ışığında selefin bidat ehliyle ilişkisini tespit etmeye çalışacağız. Okuyucularımızdan ricamız, örnekleri dikkat ve titizlikle okumalarıdır. Çünkü bu örnekler selefin bidate ve bidat ehline karşı duruşlarını pratik olarak açıklamaktadır.

Birinci Örnek

İmam Darimi (rh), Sünen'in mukaddimesinde, Amr ibni Seleme'den (ra) şu rivayeti aktarır:

"Biz Abdullah ibni Mesud'un kapısında sabah namazından önce oturuyorduk.

Ebu Musa El-Eşari geldi: 'Ebu Abdurrahman (İbni Mesud) henüz çıkmadı mı?' diye sordu.

Bizler, 'Hayır.' dedik.

Ebu Abdurrahman çıkınca hep beraber yanına gittik.

Ebu Musa, 'Az önce mescidde bir şey gördüm. Daha önce hiç görmediğim bu şeyin hayırlı bir şey olmadığını düşünüyorum...'

Sonra anlatmaya başladı.

Mescidde halkalar hâlinde oturmuş, ellerinde taşlar olan ve başlarında bulunan birinin, 'Yüz defa tekbir getirin!' demesiyle tekbir getiren insanlar gördüm. Aynı usulle yüzer defa Kelime-i Tevhid'i söylüyor ve Allah'ı tesbih ediyorlardı.

İbni Mesud, 'Onlara ne dedin?' dedi.

Ebu Musa, 'Sana danışmadan bir şey demedim.' diye karşılık verdi.

'Onlara iyiliklerini değil, kötülüklerini saymalarını emretseydin!' dedi ve mescide girdi.

Biz de onunla beraber girdik.

Halkalardan birinin yanına geldi ve dedi ki: 'Bu yaptığınız nedir?'

'Ey Ebu Abdurrahman, zikirlerimizi saydığımız taşlardır!'

'Kötülüklerinizi sayınız! Ben iyiliklerinizin zayi olmayacağını garanti ederim. Ey Muhammed ümmeti! Ne de çabuk helake yöneldiniz. Allah Resûlü'nün bedeni çürümeden, kullandığı kaplar kırılmadan ve ashabı henüz aranızdayken mi sapıtacaksınız? Nefsimi elinde bulunduran Allah'a yemin olsun ki ya sizler Muhammed'in üzerinde olduğu yoldan daha hayırlı bir yol üzeresiniz ya da sizler sapıklık kapısını açmaktasınız!'

'Vallahi, ey Ebu Abdurrahman, biz bu yaptığımızla hayrı elde etmekten başka bir şey kastetmedik!'

'Hayrı amaçlayan nice insan ona ulaşamaz. Allah Resûlü (sav) Kur'ân okuyup da boğazlarından geçmeyecek (onu anlamayacak) insanlardan bahsetmişti. Zannım odur ki onların çoğu sizdendir.' "[1]

İkinci Örnek

İbni Abbas'tan (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Hariciler düşmanlık üzere bir yerde toplandılar ve Ali ibni Ebi Talib (ra) ve onunla beraber olan Peygamber'in (sav) ashabına karşı çıkmaya karar verdiler.

Dedi ki: 'Bir adam gelip, 'Ey müminlerin emiri! Bu topluluk sana karşı gelecek.' demeye başladı.'

Ali (ra), 'Bana karşı çıkana kadar bırak onları. Bana karşı savaşa girişene kadar onlarla savaşmayacağım. Gerçi öyle de yapacaklardır.' dedi.

Bir gün Ali'ye dedim ki: 'Ey müminlerin emiri, biraz namazı geciktir ki kaçırmayalım ve bu arada o topluluğa gidip konuşayım.'

'Sana bir şey yaparlar diye korkuyorum.' dedi.

Dedim ki: 'Hayır, inşallah bir şey yapmazlar. Ben güzel davranıp kimseye eziyet vermeyen biriyim.'

Bu yemaniyyeden en güzelini giydim. Yanlarına geldim. Öğle istirahatindelerdi. İbadette onlardan daha fazla gayret göstereni görmedim. Elleri deve dizi gibiydi. (Çok ibadetten iz yapmıştı.) Yüzlerinde secde eseri görülüyordu. Üzerlerinde yıpranmış gömlekler vardı. Yüzleri uykusuzluktan zayıflamıştı.

Yanlarına gelince dediler ki: 'Bu üzerindeki elbise de ne?'

İbni Abbas, 'Beni bununla mı ayıplıyorsunuz? Ben Resûlullah'ın (sav) üzerinde bundan daha güzelini görmüştüm ve şu ayet inmişti: 'De ki: 'Allah'ın kulları için çıkardığı süsü ve temiz rızıkları kim haram kılmıştır?' (Ve yine) de ki: 'O, dünya hayatında iman edenler içindir. Ahirette ise sadece iman edenleredir.' Böylece bilen bir topluluk için ayetleri detaylı bir şekilde açıklarız.'[2] ' dedi. (Resûlullah'ın sünnetini bilmediklerinden güzel elbise giymeyi kerih görmüşlerdir.)

'Niye buraya geldin?'

'Size Resûlullah'ın (sav) ashabından, onun yanında olup da vahyin üzerlerine indiği insanlardan bahsetmeye geldim ki aranızda onlardan hiçbiri yok!' (Yanlarında vahye şahitlik eden sahabe olmadığından bilgi kaynakları eksiktir.)

Bazıları dedi ki: 'Kureyş ile münakaşa etmeyin. Yüce Allah buyuruyor ki: '...Bilakis onlar, (tartışmada haddi aşıp) düşmanlıkta ileri giden bir kavimdir.' '[3]

---

1. Darimi, 210
2. 7/A'râf, 32
3. 43/Zuhruf, 58

Sapık bidat ehline karşı ıslah ve nasihat politikası gündemde olmalıdır. En büyük günah olan şirkle mücadelesinin temeline daveti oturtan İslam, bidat gibi çoğunlukla dinden çıkarıcı olmayan bir günah konusunda da davet ve ıslah projesini öne sürer. İbni Mesud, İbni Abbas, M. İbni Sirin bidat ehline karşı tavır ve duruş belirlerken kavimlerinin önde gelenleri, ilim adamları olarak bu tavrı belirlediler. Bunu yaparken en önemli motivasyonları elbette nasihat ve ıslahtı.

İki üç kişi, 'Keşke onlarla konuşsan.' dediler.

İbni Abbas dedi ki: 'Söyleyin bana; Resûlullah'ın (sav) amca oğlu ve damadı olup, ona ilk iman eden, ashabının birlikte olduğu kişiden alıp veremediğiniz nedir?'

Dediler ki: 'Biz ona üç konuda muhalefet ediyoruz.'

'Nedir onlar?'

'Birincisi, o, Allah'ın dininde insanları hakem kıldı. Hâlbuki Allah buyurdu ki: 'Hüküm ancak Allah'ındır.' Allah'ın bu sözünden sonra insanların hükümde ne işi olabilir?'

'Başka?'

'Ali insanlarla savaştı, ama ne köle aldı ne ganimet. Eğer savaştıkları kâfirse mallarının Ali'ye helal olması gerekirdi. Eğer müminse müminlerin kanını dökmek haramdır.'

'Başka?'

'Kendisi için (söylenen) müminlerin emiri sıfatından vazgeçti. Eğer müminlerin emiri değilse kâfirlerin emiri demektir.'

'Başka bir itirazınız var mı?'

'Bu kadarı bize yeter.' dediler.

İbni Abbas şöyle dedi: 'Eğer size Allah'ın muhkem kitabından ve Nebi'sinin sünnetinden fikirlerinize karşı delil getirirsem dönecek misiniz?'

'Evet.' dediler.

'Allah'ın dininde insanların hüküm vermesi hakkındaki görüşünüze gelince, Yüce Allah buyuruyor ki: 'Ey iman edenler! İhramda olduğunuz zaman avı öldürmeyin. Sizden her kim onu kasten öldürürse cezası, sizden iki adil hakemin kararıyla öldürdüğüne denk bir hayvanın Kâbe'ye ulaştırılarak kurban edilmesidir...'[4] Kadın ve kocası hakkında ise şöyle buyuruyor: 'Aralarının açılmasından korkarsanız erkeğin ehlinden bir hakem, kadının ehlinden de bir hakem yollayın...'[5] Şimdi Allah'a yemin verdirerek soruyorum size: İnsanları birbirlerinin kanına girmekten alıkoymak ve aralarını bulmak için hüküm vermek mi daha evladır, yoksa değeri çeyrek dirhem olan tavşan ve aile hakkında hüküm vermek mi daha evladır? Üstelik biliyorsunuz ki Allah dileseydi hükmü verir, insanlara bırakmazdı.'

'Vallahi birbirlerinin kanına girmekten alıkoymak ve aralarını düzeltmek daha evladır.' dediler.

' 'Ali savaştı, ama köle ve ganimet almadı.' sözünüze gelince, söyleyin bakalım; Anneniz Aişe'ye sövüyor musunuz yoksa başka kadınlarda helal olanı onda da helal kılıyor musunuz? Eğer böyle diyorsanız küfre düştünüz demektir. Yok eğer onun müminlerin annesi olmadığını söylüyorsanız yine kâfir oldunuz ve İslam'dan çıktınız demektir. Yüce Allah buyuruyor ki: 'Nebi, müminlere kendi nefislerinden daha evladır/önceliklidir. Eşleri de onların anneleridir...'[6] Görülüyor ki siz iki sapıklık arasında bocalıyorsunuz, hangisini seçerseniz seçin. Şimdi bu görüşlerinizden vazgeçtiniz mi?'

Birbirlerine baktılar ve dediler ki: 'Vallahi evet!'

'Ali'nin kendisi için (söylenen) müminlerin emiri sıfatından vazgeçtiği görüşünüze gelince size bu konuda razı olacağınız sözü söyleyeceğim:

Hudeybiye Günü Resûlullah (sav) Kureyş'i aralarında anlaşma yazmak için davet etti. Suheyl ibni Amr ve Ebu Sufyan ile yazışacaklardı. Peygamber dedi ki: 'Ey Ali, yaz: Bu, Allah'ın Resûlü Muhammed'in (sav) hükmüdür.' Dediler ki: 'Vallahi senin Allah'ın Resûlü olduğunu bilseydik seni Kâbe'den alıkoymazdık, sana karşı savaşmazdık. Onun yerine Muhammed ibni Abdullah yaz.' Peygamber dedi ki: 'Vallahi beni yalanlasanız da ben gerçekten Allah'ın Resûlüyüm. Yaz, ey Ali: 'Muhammed ibni Abdullah.' Peygamber, Ali'den üstünken kendisinin nebi olarak zikredilmemesine razı olduysa bu onu peygamberlikten çıkarmıyor. Şimdi bu görüşünüzden de vazgeçtiniz mi?

Dediler ki: 'Vallahi evet.'

Bunun üzerine iki bini geri döndü. Dört bin kişi ise sonraki savaşlarda sapık olarak öldürüldüler."[7]

Üçüncü Örnek

" 'Heva/bidat ehlinden iki kişi İbni Sirin'in yanına gelirler. Ey Ebu Bekir, sana bir hadis anlatmak istiyoruz.' derler.

4. 5/Mâide, 95
5. 4/Nisa, 35
6. 33/Ahzâb, 6
7. Musannef, Abdurrezzak, 18678; Bu hadisi Ebu Nuaym, Beyhaki ve diğerleri de tahriç ettiler.

'Hayır olmaz.' der.

'O zaman Allah'ın Kitabı'ndan bir ayet okuyalım.' derler.

'Hayır, ya siz kalkın veya ben burayı terk edeceğim.' cevabını verir.

Bunun üzerine adamlar mescidi terk ederler.

Orada bulunanlar, 'Neden onların Allah'ın Kitabı'ndan bir ayet okumalarına izin vermedin?' diye sorarlar.

İmam Muhammed, 'Ben bana ayet okuyup ardından tahrif etmelerinden ve bunun benim kalbimde de yer etmesinden endişe ettim.' der."[8]

Bu örnekler ışığında çıkardığımız birtakım dersleri şu şekilde sıralayabiliriz:

Birinci Husus: Bidat sapıklık olduğu gibi, bidatçi olan kimse de sapıktır. İyi niyet, yolunun doğruluğu anlamına gelmeyeceği gibi yaptığı yanlışı da Allah (cc) yanında meşrulaştırmaz. Bu, açıkça naslardan anlaşıldığı gibi sahabenin bidat ehline verdiği tepkilerde de ölçümlenebilir. İbni Mesud'un, "Nice hayrı murad eden vardır ki ona ulaşamaz." sözü buna örnektir.

İkinci Husus: Bidat bir masiyet olmasının yanında, mümini dininden uzaklaştıracak kadar da tehlikelidir. Her masiyet, berayı gerektirdiği gibi bidat de bunu gerektirir. Bidatçiyle dostluk ilişkileri sınırlı olmalı, yakınlıktaki ölçü korunmalıdır. Ki bu sınırı biz, selefin uygulamasında açık şekilde görmekteyiz. İbni Mesud'un onlarla diyaloğu bunun örneğidir. İbni Sirin'in, bidatçileri dinlememesinin de bu şekilde değerlendirilmesi mümkündür.

Üçüncü Husus: Sapık bidat ehline karşı ıslah ve nasihat politikası gündemde olmalıdır. En büyük günah olan şirkle mücadelesinin temeline daveti oturtan İslam, bidat gibi çoğunlukla dinden çıkarıcı olmayan bir günah konusunda da davet ve ıslah projesini öne sürer. İbni Mesud, İbni Abbas, M. İbni Sirin bidat ehline karşı tavır ve duruş belirlerken kavimlerinin önde gelenleri, ilim adamları olarak bu tavrı belirlediler. Bunu yaparken en önemli motivasyonları elbette nasihat ve ıslahtı.

Dördüncü Husus: Davet ve ıslah projesi ince elenip sık dokunması gereken hassas bir konudur. Bu konuda yapılan yanlışlık tüm toplumu kapsayabilir.

Beşinci Husus: Bazı bidat ehlini gündeme almamak, onları önemsememek ve unutmak onların ıslahı için önemli bir çözüm yolu olabilir. Diğer yandan bir başka bidat taifesi, bidatçi grup veya bireye karşı bu politika zarar verebilir. Özellikle insanları etkileri altına alan, bidatlerine davet edip toplumda gündem oluşturanlara karşı reddiye, delillerini çürütme ve sünnet müdafaası yapmak, zorunluluktur. Bu hassas mücadelenin rotası, siz de takdir edersiniz ki basiret, ilim ve vahyi kendilerinde toplamış âlimler tarafından belirlenir. Bidatten veya zararlarından habersiz olan, bidatle mücadelenin şer'i yollarını bilmeyenlerin çizeceği rota yanıltıcı olabilir. Bidatin ortadan kalkması için çizilen program, aksi istikamette bidate karşı meyli arttırabilir. Bu konuya dikkat etmek gerekir.

Bu hususu örneklendirecek olursak; esasen bidat ehli bir Müslim'in arkasında namaz kılmak, namazı batıl yapmaz. Namaz sahihtir. Ancak konu bidat ehlini bidatinden vazgeçirmek olunca, bidatçinin arkasında namazın kılınmaması da bir nasihattir.

İbni Teymiyye (rh) bu konuyu şöyle izah eder: "Fasık ve bidatçinin namazı kendisi için sahihtir. Bir kimse fasık veya bidatçinin arkasında namaz kıldığında namazı batıl olmaz. Fakat bazı âlimler iyiliği emredip kötülükten sakındırmak vacip olduğundan dolayı bunların arkasında namaz kılınmasını kerih görmüşlerdir. Bundan kaynaklı, bidatini veya günahını izhar eden kimse Müslimlerin imamı olarak tayin edilmemelidir. Zira bu kimse tevbe edinceye kadar tazir edilmeyi hak eder. Tevbe edinceye kadar bu kimseyi hecredip ondan uzaklaşmak güzel olur. Aynı şekilde bazı insanlar bu sıfatlarda olan bir imamın arkasında namazı terk eder ve başkasının arkasında namaz kılarsa bu davranışı bidatçinin tevbe etmesine, görevinden uzaklaştırılmasına veya (asgari olarak) insanların onun günahından sakınmasına etkisi olur."[9]

Altıncı Husus: İlim adamlarının bidatin tehlikesini topluma doğru anlatmaları zaruridir. Bunun yollarından birisi, bizzat âlimlerin bidatçilerle ilişkilerinin sınırlı olmasıdır. İbni Sirin'in bu konudaki tavrı örnek bir davranıştır. Bazen sözlerin, uzun veya beliğ hutbelerin anlatamayacağı hakikatleri, bir davranış ziyadesiyle anlatabilir.

Yedinci Husus: Bidatçilerle mücadelede hikmet önemlidir. Hikmetsiz bir mücadele zarar verir. Şirkin olduğu yerde bidati ıslah etmek abestir, hikmete uygun değildir. Bidatle mücadelede bidatçinin temel argümanlarını çürütmek varken konunun etrafında dolaşmak, nasları açıkça zikretmemek sorundur.

Bir sonraki sayımızda buluşmak duasıyla...

8. Darimi, 411

9. Mecmûu'l Fetava, 23/352

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

RESÛLULLAH'IN MÜEZZİNİ: BİLAL İBNİ RABAH EL-HABEŞİ

Geçtiğimiz ay Bilal'in (ra) hayatını anlatmaya başlamıştık. İslam'la tanışmasından ve akabinde çektiği çilelerden söz etmiştik. Bu ay kaldığımız yerden devam edecek, onun bitmek tükenmek bilmeyen sabrından ve sergilediği kametten bahsedeceğiz.

Sabır ve Kardeşlik Günleri

Asr-ı Saadet her ahlakın en güzel şekliyle yaşandığı bir dönemdir. Nübüvvet tedrisatından geçen sahabiler, örneklikleriyle erdemlerin en üstün hâlini yansıtmışlardır. Onlar güzel ahlakın ne olduğunu kalın kitaplarla veya uzun ders silsileleriyle öğretmemişlerdir. Onlar amelleriyle güzel ahlakı insanlara amelleriyle öğretmişlerdir.

Örneğin, Ebu Bekir (ra) gerçek kardeşliğin ne olduğunu Bilal'i (ra) kurtararak göstermiştir. Kardeşinin işkenceler altında ezilmesine kayıtsız kalmamış, malını feda ederek satın alıp azat etmiştir. Onu özgürlüğüne kavuşturmuştur:

"(Bilal iman edince) sahipleri Bilal'i (ra) alıp güneşe yatırdılar. Üstüne çakıl taşları ve inek derisi attılar ve şöyle demeye başladılar: 'Senin rabbin Lat ve Uzza'dır.'

O ise, 'Ehadun Ehad!' diyordu.

Ebu Bekir (ra) ona doğru geldi ve 'Bu insana ne diye işkence yapıyorsunuz?' dedi.

Akabinde Ebu Bekir onu yedi ukiyyeye satın alıp azat etti.

Bu durum Nebi'ye (sav) anlatılınca, 'Ey Ebu Bekir, beni ona ortak kıl!' buyurdu.

Ebu Bekir de, 'Ey Allah'ın Resulü! Ben onu azat ettim.' dedi."[1]

Ömer (ra) bu amelin güzelliğinden dolayı kendisinden övgüyle bahsetmiş ve şöyle demiştir:

"Ebu Bekir bizim efendimizdir ve efendimizi (Bilal-i Habeşi) azat etmiştir."[2]

Ebu Bekir (ra) gerçek kardeşliğin ispatını göstermiştir. İlk günden son güne kadar kendisini Müslimleri korumaya adamış, malıyla canıyla onları tüm zulümlerden muhafaza etmiştir. İslam toplumunu değerli kılan husus budur: Kardeşinin derdiyle dertlenmek ve kardeşini kendi nefsini tercih etmek. Müminler İslam nizamını yeniden sağlam temeller üzerine inşa etmek istiyorlarsa bu ahlaka önem vermek zorundalardır. Ortada bir zulüm varsa, hele ki bu zulüm bir Müslim'e yapılıyorsa tepkisiz kalmaları mümkün değildir:

"Müslim, Müslim'in kardeşidir. Ona zulmetmez, onu (zulmedenlere) teslim etmez..."[3]

İslam nizamı bugünkü beşerî düzenlerin aksine zayıflara büyük kıymet verir. Onlar toplumun alt tabakası değil, bilakis en üst tabakasıdır. Evvela korunup gözetilmesi gereken insanlardır. Bunu Bilal'e verilen kıymetten anlayabiliriz. Allah Resûlü (sav) kendi için Ebu Bekir'den (ra) istemiştir onu, Ebu Bekir onu önce satın alıp sonra azat ederek mevla edinmiştir. Ömer (ra) onun için, "Efendimiz" kelimesini kullanmıştır. İşte yeryüzünün en hayırlı üç insanının, Bilal'in değerine böyle şahitlik etmesi bu hususa delil olarak yeterlidir.

Bu saydıklarımız Bilal'e (ra) ve onun üzerinden tüm mustazaflara dünyada verilen değerlerden birkaç tanesidir. Onlar ahirette tahayyül edilemeyecek bir kıymet göreceklerdir:

"Ve derler ki: 'Ne oluyor bize böyle? Şerli/değersiz kabul ettiğimiz adamları (burada) göremiyoruz. (Küçümsediğimiz müminler neden burada değil?) Onları alaya almıştık, değil mi? (Yazıklar olsun bize.) Yoksa (onlar cehennemde de) biz mi görmüyoruz?' "[4]

Mücahid (rh) der ki: "Bu, Ebu Cehil'in sözüdür. Şöyle diyecektir: 'Bana ne oluyor da Bilal'i, Ammar'ı, Suheyb'i, falan ve falanı göremiyorum. Biz onları dünyadayken kötülerden sayıyorduk. Şimdi ise onları cehennemde göremiyoruz. Yoksa bizim görmediğimiz bir yerdeler mi?' "[5]

Evet! Bilal (ra) cesareti ve sabrıyla dünyadaki izzetini

1. Kitabü't-Tabakati'l-Kebir, İbni Sa'd, Siyer Yayınları, 3/264
2. Buhari, 3494
3. Buhari, 2442; Müslim, 4683
4. 38/Sâd, 62-63
5. Muhtasar İbn-i Kesîr Tefsiri, İmam Hâfız İbn-i Kesîr, Polen Yayınları, 6/116-117

ahirete taşımıştır. Tabii ki cehennem çukurlarında değil, cennet bahçelerinde, pınarların başında olacaktır. Bu iş böyledir... Dünya tarlasına sabır ekenin hasadı, cennet nimetleridir.

Burada müminlere düşen, Bilal'in (ra) ayak izlerini takip etmektir. Dini uğruna katlandığı eziyetler onun sebatını arttırmıştır. Her bir işkence onu kâfirlere karşı biraz daha bilemiş, Allah'a (cc) bir adım daha yakınlaştırmıştır. Onun takdire şayan bu sabrı kendisini ilmek ilmek davasına bağlamıştır. Bu sabrın neticesinde Allah vaadini yerine getirmiş ve onları bu zorluktan kurtararak Medine İslam yurdunun kapısını açmıştır. Allah'ın değişmez sünnetlerinden biridir bu durum. Bugün Muvahhidler başlarına gelen musibetlere sabreder ve bahşedilen nimetlere şükrederse Allah mutlaka vaadini tamamlayacak ve hiç beklenmedik bir zamanda, hiç umulmadık bir yurdun kapısını açacaktır:

"...Şüphesiz ki yeryüzüne, salih kullarım vâris olacaktır."[6]

Hicret Günleri

Günler geçmiş, Yesrib artık "Medinetü'n Nebi/Peygamberin Şehri" olmuştur. Bundan böyle İslam'ın başkenti olmaya hazırdır. Allah'ın (cc) izin vermesiyle birlikte Mekke'de ezilen Müslimler, acılarına bir acı daha katıp beldelerini terk etmiş, hicret gibi günahları silip atan bu büyük amelden geri kalmamışlardır.[7]

Allah Resûlü (sav) Ensar ve Muhacir'i birbirlerine kardeş kılmış, Bilal'in nasibine ise Abdullah ibni Abdurrahman Ebu Ruveyha düşmüştür. Bilal (ra) bu kardeşliği ömrü boyunca korumuştur. Ömer (ra), halifeliği döneminde nüfus defterlerine kaydettirirken dahi onları ayırmak istememiştir.[8]

Nasıl ki madenin özü ortaya çıksın diye ateşe tutulur, Rabbimiz de bu kıymetli sahabilerin göğsünde nasıl bir iman saklı hem görmek hem göstermek için onları imtihanlara düçar etmiştir. Medine'ye geldiklerinde de rahat etmemişler, ateşli bir hastalık olan hummaya/sıtmaya tutulmuşlardır. Aişe Annemiz o günleri bizlere şöyle anlatır:

"Bizler Medine'ye hicret edip geldiğimizde, Medine Allah'ın en vebalı, en hastalıklı arazisiydi. Resûlullah (sav) Medine'ye hicret edip geldiğinde, babam Ebu Bekir ile Bilal sıtmaya tutuldular. Ebu Bekir, kendisini sıtma tuttuğunda şu beyti söylerdi:

'Her insan kendi ailesi içinde sabahlamıştır.

Hâlbuki ölüm insanoğluna ayakkabısının bağından daha yakındır.'

Bilal-i Habeşi de kendisinden sıtmanın etkisi azalınca, sesini yükseltir şu beyitleri söylerdi:

6. 21/Enbiya, 105
7. bk. Müslim, 121
8. Kitabü't-Tabakati'l-Kebir, İbni Sa'd, Siyer Yayınları, 3/265

İslam nizamı bugünkü beşerî düzenlerin aksine zayıflara büyük kıymet verir. Onlar toplumun alt tabakası değil, bilakis en üst tabakasıdır. Evvela korunup gözetilmesi gereken insanlardır. Bunu Bilal'e verilen kıymetten anlayabiliriz. Allah Resûlü kendi için Ebu Bekir'den istemiştir onu, Ebu Bekir onu önce satın alıp sonra azat ederek mevla edinmiştir. Ömer onun için, "Efendimiz" kelimesini kullanmıştır. İşte yeryüzünün en hayırlı üç insanının, Bilal'in değerine böyle şahitlik etmesi bu hususa delil olarak yeterlidir.

'Ah bilebilseydim! Bir gece olsun geceleyebilecek miyim?

Mekke vadisinde etrafımı ızhır ve celîl otları sarmış olduğu hâlde,

Bir gün gelip de Mecenne sularının başına varabilecek miyim?

Mekke'nin Şâme ve Tafîl dağları acaba bir kere daha bana görünürler mi?'

Yine Bilal, 'Allah'ım! Şeybe ibni Rabia'ya, Utbe ibni Rabia'ya ve Umeyye ibni Halef'e lanet et! Nitekim onlar bizleri yurdumuzdan çıkardılar da şu veba yurduna gelmeye mecbur ettiler.' diye beddua ederdi.

Sonra Allah Resûlü (sav) (onların bu hâlini görünce) dedi ki: 'Allah'ım! Bizlere Mekke'yi sevdirdiğin gibi yahut ondan daha fazla Medine'yi de sevdir. Allah'ım! Sâf ve müdd'ünü (yani bunlarla ölçülen rızıklarımızı) bizler için bereket ihsan eyle! Allah'ım! (burayı hastalıklardan) temizle. Hummasını da Cuhfe'ye naklet!' diye dua ederdi."[9]

Bilal (ra) Mekkeli müşriklerin pençesinden kurtulup hastalığın pençesine düşmüştür. İmtihanlar onu bir türlü bırakmamıştır. İmanı büyük olduğu gibi sınavı da büyük olmuştur.

Musab ibni Sad'dan şöyle rivayet edilmiştir:

"Dedim ki: 'Ey Allah'ın Resûlü! İnsanların belaya uğrama yönünden en ağır olanları kimlerdir?'

Dedi ki: 'Peygamberler, sonra onlara derece olarak en yakın olan müminlerdir. Kişi imanı oranında belalara uğrar. Dini kuvvetli olanın bela ve imtihanı da çetin olur. Dininde zayıf olanın, imtihanı da basit olur. Belalar kulu, hatalarını tamamen dökmedikçe bırakmaz.' "[10]

Bilal (ra) imtihan pınarında günahlarından yunmuş, katre katre arındırılmıştır. Allah (cc) sağanak sağanak

9. Buhari, 1889
10. Tirmizi, 2397; İbni Mace, 4023; Darimi, 2783

sabır yağdırmıştır üzerine. Tüm imtihanları selametle atlatıp büyük müjdeye nail olmuştur:

"Andolsun ki sizleri biraz korku, biraz açlık, mallardan, canlardan ve meyvelerden eksiltmekle imtihan edeceğiz. Sabredenleri müjdele!" [11]

Onun Parolası, Bedir'in Parolası: "Ehadun Ehad!"

Hicretin ikinci yılında Allah (cc) Bedir Savaşı'yla hakkın ve batılın taraftarlarını birbirinden ayırmış ve bugüne "Yevmu'l Furkan/hak ile batılın ayrıldığı gün" [12] demiştir. Kalplerin ve bedenlerin ayrıldığı o günde, sözleri de ayıracak bir parola lazımdır. İşte o gün Bilal'in (ra) parolası tüm Müslimlerin parolası olmuş ve tüm dudaklardan "Ehadun Ehad!" sözü dökülmüştür.

Bir kez daha dillerin bu sözü terennüm etmesiyle saflar ayrılmış, iman ve küfür ordusu karşı karşıya gelmiştir. "İ'la-i Kelimetullah" için mücadele eden yiğitlere Allah (cc) binlerce melekle yardımını göndermiş ve müşrikleri bozguna uğratmıştır. Savaş Kureyş için büyük bir hezimet olmuştur. Kâfirlerin birçok lideri öldürülmüş ve bir kısmı da esir düşmüştür. Artık günler tersine dönmüş, ezilenler Müslimler değil kâfirler olmuştur. [13] Küfrün başları, eziyet ettiği Müslimlerin ayakları altında ezilmiştir. Ebu Cehil, Abdullah ibni Mesud'un; Ümeyye ibni Halef ise Bilal'in ayakları altında canını vermiştir.

Olayı Abdurrahman ibni Avf'tan (ra) dinleyelim:

"Ümeyye ibni Halef, Mekke'de benim dostumdu. Adım, Abd-u Amr'dı. Müslim olduğum zaman Abdurrahman ismini aldım. Bizler Mekke'deyken bana rastlar ve şöyle derdi: 'Ey Abd-u Amr, babanın seni adlandırdığı addan yüz mü çevirdin?'

Ben de, 'Evet.' derdim.

O bana şöyle derdi: 'Ben Rahmân'ı tanımıyorum. Aramıza bir şey koy ki seni o şeyle çağırayım. Çünkü ilk isminle çağırdığım zaman bana cevap vermiyorsun. Bana gelince, seni bilmediğim bir şeyle çağıramam!'

Cevaben ona dedim ki: 'Ey Ebu Ali, dilediğini yap.'

Dedi ki: 'Sen Abdu'l-ilah'sın.'

Ben de, 'Evet.' dedim.

Ona rastladığımda, 'Ey Abdu'l-ilah!' dediği zaman ona cevap verir, kendisiyle konuşurdum. Nihayet Bedir günü kendisine rastladım. Oğlu Ali ibni Ümeyye ile duruyordu. Elinden tutmuştu. Yanımda birtakım zırhlar vardı ki savaşta ele geçirmiş, onları taşıyordum.

Beni gördüğü zaman şöyle dedi: 'Ey Abd-u Amr!'

Ben ona cevap vermedim.

Bu defa şöyle hitap etti: 'Ey Abdu'l-ilah!'

'Evet...' dedim.

'Senin benden (kazanacağın) bir şey yok mudur? Ben yanındaki zırhlardan daha hayırlı değil miyim?' dedi.

'Evet, vallahi öyledir.' dedim.

Elimdeki zırhları attım. Onun ve oğlunun elinden tuttum (onları esir aldım).

Bu esnada o şöyle diyordu: 'Şimdiye kadar böyle bir gün görmedim. Acaba sizin süte ihtiyacınız yok mu?' (İbni Hişam'ın ifadesine göre o böyle demekle, 'Beni esir alan kimseye sütü bol develeri fidye olarak veririm.' demek istemişti.)

Sonra onlarla birlikte yürümek üzere yola koyuldum. Sonra, kendisiyle oğlu arasına girip ellerinden tutmuştum.

Ümeyye ibni Halef bana şöyle dedi: 'Ey Abdu'l-ilah! Göğsünde deve kuşu tüyüyle alametlenmiş şu adamınız kimdir?'

'Bu, Hamza ibni Abdülmuttalib'dir.' dedim.

'Âh, ah! Başımıza bu işleri getiren odur.' dedi.

Abdurrahman ibni Avf dedi ki: 'Vallahi ben, onların önlerine düşmüş getiriyordum ki Bilal onu benimle birlikte gördü. O, Mekke'de İslam'ı terk etmesi için işkence eden ve öfkelendiği zaman onu Mekke'nin güneşten kızmış kumluğuna yatıran, sonra büyük bir kaya parçasının getirilmesini ve göğsü üzerine konulmasını emreden, sonra da, 'Ya böyle kalırsın ya Muhammed'in dininden ayrılırsın.' diyendi.

Onun işkencelerine karşı 'Ehadun Ehad!' diyen (bu manzarayı hatırlayan) Bilal onu gördüğü zaman dedi ki: 'İşte küfrün başı Ümeyye ibni Halef! Ya o (ölecek) ya ben!'

Dedim ki: 'Ey Bilal, o benim esirimdir.'

Dedi ki: 'Ya o (ölecek) ya ben!'

Daha sonra olanca sesiyle bağırdı ve dedi ki: 'Ey Ensar! Küfrün başı Ümeyye ibni Halef işte burada! Ya o (ölecek) ya ben!'

Böyle demesi üzerine ashab etrafımızı kuşattı. Bizi çember içine aldılar. Ben de onu himaye edip savunuyordum. Birden bir adam, kılıcını kınından çıkardı. Ümeyye'nin ve oğlunun ayağına vurdu. Oğlu yere düştü. Ümeyye de daha önce benzerini işitmediğim bir çığlık attı.

Dedim ki: 'Sen kendini kurtar, sana kurtuluş yoktur. Vallahi ben senin için bir şey yapamam.'

Bunun üzerine onları kılıçlarıyla öldürdüler. Allah, Bilal'e rahmet etsin. Onun yüzünden hem zırhlarımdan oldum hem de esirimden' " [14]

Devam edecek inşallah...

11. 2/Bakara, 155
12. bk. 8/Enfâl, 41
13. bk. 3/Âl-i İmran, 140
14. İslam Tarihi Siret-i İbni Hişam; İbni Hişam, Ravza Yayınları, 367-368; Buhari, 2301

MÜMİN ŞAHSİYETTE AKİDE VE AHLAK AYRILMAZLIĞI

Kerem ÇAĞLAR
keremcaglar@tevhiddergisi.org

“إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأُتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ.”

“Ben, (başka değil, sadece) (iyi), güzel ahlakı tamamlamak (uygulamak) için gönderildim.”[1]

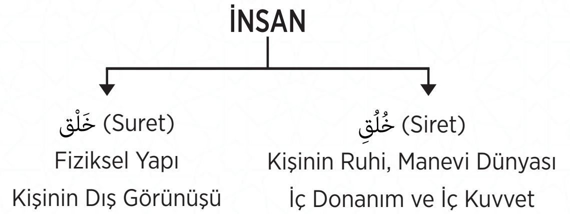
Günümüzde oldukça hızlı yaşanan bilim, teknoloji, ekonomi ve diğer alanlardaki gelişmeler hemen hemen her yerde fert ve toplum hayatında büyük değişimleri de beraberinde getirmektedir. Bunun doğal sonucu ve buna bağlı olarak yaşanan değişimler bireysel ve sosyal hayatta ahlaki değerlerin de değişmesine, hatta aynı hızla bozulmasına sebep olmaktadır.

Son yıllardaki gözlem ve tespitlerden de anlaşıldığı üzere ahlaki değerleri donanmadan, korumadan veya ahlaki ilerleme olmadan bilimsel ve teknik gelişmelerin kazanımları ferdi, ailevi ve toplumsal hayat için birçok kötülüğün üremesine/üretilmesine zemin hazırlamaktadır. Bundan dolayı ahlaki olgunlaşma ve tekâmülün teknolojik, bilimsel ve iktisadi gelişmelerin üreteceği olumsuzluklara karşı bir paratoner[2] görevi ifa etmesi gibi, yeni yetişen nesillerin ahlaki yozlaşmadan kaynaklı ağır tahribattan korunması ve yüksek ahlaki değerlerle donatılması hayati öneme haizdir.

Ferdin, ailenin ve toplumun güven içerisinde, huzurla ve mutlu bir şekilde yaşamalarına en büyük katkıyı asgari ölçekte de olsa ortak değerler bütünü olan ahlak sağlar.

Ahlak Nedir?

“Ahlak” kelimesi Arapçada “خُلُق/huluk” kelimesinin çoğuludur. “Yaratılış” anlamına gelen “خَلْق/halk” kelimesiyle aynı köke mensuptur. “خَلْق/Halk” kelimesi, insanın daha çok dış görünüşüyle, fiziki yapısıyla ilgili şeyler için kullanılırken, “davranışların kaynağı” anlamına gelen “خُلُق/huluk” kelimesi ise, insanın daha çok manevi dünyasıyla, iç âleminde var olan vasıflarıyla alakalı olarak kullanılmaktadır. Aslında her iki kelime de aynı anlama gelmektedir. Ancak aralarında şöyle bir nüans vardır: “خَلْق/Halk” kelimesi, insanın gözle görülebilen dış görünümü, fiziki yapısı ve sureti için söylenirken; “خُلُق/huluk” kelimesi ise basiretle idrak edilebilen kalbi davranışları, iç dünyası ve manevi yönleri için söylenir. Yani ikisi arasında sıkı, ama hoş ve ince bir bağ vardır.

اَللّٰهُمَّ اَحسَنْتَ خَلْقِي فَاَحسِنْ خُلُقِي

“Allah’ım! Yaratılışımı güzel yaptığın gibi, ahlakımı da güzelleştir.”[3]

Karakter/seciye ve huy, insanda doğuştan yerleşik olan bir melekedir.[4] Yeni doğan bir insanın ilerleyen yıllarla beraber ortaya çıkan davranışları, bu meleke sayesinde herhangi bir tasarlama ve planlamaya yahut düşünmeye ihtiyaç duymadan ortaya çıkar. Başka bir deyişle bu türden zincirleme davranışlar, zihni yormadan kolay bir şekilde ortaya çıkar. Bu durumda denebilir ki, karakter/seciye; kaynağı ve kökeni itibarıyla doğal yatkınlıklardan/melekelerden ve iç kuvvetlerden ibarettir.

Bu tanımdan anlaşıldığı kadar ve en dar anlamıyla ahlak, insan ve dünyada yaşayan diğer tüm canlıların yaratılış durumunu ifade eder. Ahlak, aslında iki yönlü bir yapıya sahiptir. Bunlardan birisi fıtrat/yaratılış, diğeri ise amel/fiil ile ilgilidir. İlkine tabii/fıtri ahlak, ikincisine ise kazanılmış/edinilmiş ahlak denilmektedir.

Ahlakın İki Yönü

Doğal/Tabii Ahlak: İnsanın yaratılışında yerleşik olan cömertlik, sadakat, haset, ihtiras, şehvet, cesaret, huy, mizaç, bencillik, iffet, hayâ, vefakârlık, müsamaha ve yiğitlik gibi yönelim ve yetenekler.

Kazanılmış/Kesbedilmiş Ahlak: İstikrar kazanmış dav-

1. Ahmed, 8952
2. Paratoner; istenmeyen elektrik akımlarını zararsız kılıp belirlenen bölgelere aktarılmasını sağlayan iletken metal çubuklardır. Paratonerler genellikle yıldırımdan korunmak için kullanılırlar.
3. Ahmed, 3823
4. İnsandaki düşünme, anlama, kavrama ya da imgeleme gibi doğal zihinsel güçlerden her biri.

ranışlar, dış dünya, karşılıklı ilişki ve eğitime dayalı huylar, irade ve seçme özgürlüğüne bağlı olarak ortaya çıkar.

Ahlak, insanın bir amaca yönelik olarak kendi arzusuyla iyi davranışlarda bulunup kötülüklerden uzak kalması anlamına geldiği gibi, insanın temiz yaratılışına uygun davranışlar sergilemesi veya yaşamaya çaba göstermesi anlamına da gelmektedir. Ahlak, taşıdığı iki boyutluluk -خَلْق/Halk (Suret) ve خُلُق/Hulk (Siret)- açısından insanın iyi veya kötü olarak nitelendirilmesine sebep olan manevi vasıfları, huyları ve bunların etkisiyle ortaya koyduğu iradeli davranışların bir ifadesidir.

Vahyin menbası ve yol göstericiliğinde akıl/bilinç ve cemai değerler/toplumsal normlar, ahlakın tamamlayıcı unsurlarıdır. Ahlak, insan ve diğer bütün canlıların hem yaratılış hem de davranışlarıyla ilgili durumlarını ifade eder. Ahlak, psikolojik/bireysel ve sosyal olmak üzere iki boyutludur.

Bir ferdin ahlaki açıdan cezai ehliyetinin olması/sorumlu tutulabilmesi için şu şartları taşıması gerekir: Akıl sağlığının yerinde olması, yaptığı işi/eylemi özgür bir ortamda ve kendi iradesiyle/isteyerek yapması ve yaptığı eylemin/davranışın doğru veya yanlış olduğu bilgisine sahip olması.

Ahlakın amacı, insana nasıl yaşaması gerektiği bilgisini öğretmek, ona erdemleri kazandırmaktır. Ahlakın varlık alanı insanın bilme ve düşünme yetisinin ötesinde inançla kuşatıcı bir yere sahiptir.

İki Dişli Cennet Anahtarından Biri: Güzel Ahlak

عَنْ أَبِى هُرَيْرَةَ قَالَ: سُئِلَ رَسُولُ اللّٰهِ (صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ سَلَّمْ) عَنْ أَكْثَرِ مَا يُدْخِلُ النَّاسَ الْجَنَّةَ، فَقَالَ: "تَقْوَى اللّٰهِ وَحُسْنُ الْخُلُقِ

Ebu Hureyre'den (ra) şöyle rivayet edilmiştir:

"Allah Resûlü'ne (sav), insanların cennete girmesine en çok vesile olan amelin ne olduğu soruldu. Resûlullah (sav), 'Takva/Allah'tan sakınmak ve güzel ahlaktır.' buyurdu."[5]

Takva, Allah ve Resûl'ünün hoşnutluğunu kazanmanın ölçütüdür. Muttaki ise bu hoşnutluğu elde etmiş mümindir. İman ile salih amelin meczedilmiş hâlidir bu. Takva, insanın her hâlinde Allah'a karşı saygılı olması, O'na (cc) isyandan sakınmasıdır. İçten gelen bu duyarlılıkla kişi, günaha dair her şeyden kendisini soyutlar ve büründüğü takva elbisesiyle her türlü kötülükten de korunmuş olur.

Takva elbisesine bürünmüş, tertemiz, günaha bulaşmamış, taşkınlık göstermeyen, kin ve haset beslemeyen bir kalbin ve dürüst bir dilin sahibi, insanların en faziletlisidir. Tüm bunlar, dışa güzel davranışlar olarak yansır ve böylece gerçek anlamda muvahhid kimlik, suret (mükemmel yaratılış) ve siret (güzel ahlak) birlikteliğinin sağlandığı takvayla gerçekleşmiş olur.

Güzel ahlak denildiğinde birçok insanın aklına ilk ânda gelen hususlar, pek ilginçtir ki genellikle kendi öz nefsinden önce muhataptan beklenmektedir.

Tevazu ve müsamaha; güzel geçim, ahde vefa, hata ve kusurları affetmek, kötülüklere ve yanlışlara sabretmek, sövüp hakaret ettiklerinde aldırış etmemek, merhametli olmak, hayâ ve iffetle bezenmek, gurur ve kibirden uzak durmak, şiddet göstermemek, öfkelenmemek, öfkelenilse dahi o öfkeyi Allah için yutmak (öfke kontrolü), kırıcı olmadan ve azarlamadan konuşmak, gerektiği kadar (ilim ve zaruri hâller hariç) az konuşmak, faydasız ve boş işlerden yüz çevirmek...

Esasen tüm bu ahlaki özelliklerin ilk muhatabı, muvahhid kimliğiyle temayüz etmiş ve sorumluluk bilinci yüksek her bir mümindir.

Muhasebe-i Ahlak

Kısa bir muhasebeyle ahlaki konumumuzu genel bir çerçeveye oturtmak mümkündür.

Örneğin, birileri zulme maruz kaldığında verdiğiniz tepki nedir? Yetim bir çocuğu, mazlum bir insanı veya cılız bir hayvanı gördüğünüzde hisleriniz sizi hangi istikamete yöneltmekte? İnsanların, birisinin hakkını yiyip hukukunu çiğnediğini gördüğünüzde içinizden ne/neler yapmak geçiyor? Birileri zulmettiğinde hemen yapılan zulmün karşısına dikilebiliyor musunuz? Birileri bilmeden hakkınıza tecavüz ettiğinde veya istemeden saygısızlık yaptığında gereğini yapmaya gücünüz yettiği hâlde affedebiliyor musunuz?

İş ortağınızın, ders veya çalışma arkadaşınızın, eşinizin, dostunuzun, akrabalarınızın ufak çaplı ve muhtemelen kasıtlı da olmayan yahut kasıtlı dahi olsa eziyetlerine tahammül edebiliyor musunuz? Hiddetlendiğinizde hemen öfkenizi kontrol altına alıp sabredebiliyor musunuz? Ailenize, çoluk çocuğunuza, ortak yaşam alanını paylaştığınız mümin kardeşlerinize, akraba ve komşularınıza kolaylıkla ikramda bulunabiliyor musunuz? Sefih bir manzarayla karşılaştığınızda hayânız müsaade etmediğinden hemen yüzünüzü çevirebiliyor ve bunu engellemeye çalışıyor musunuz? Ahlaki değerlere aykırı teklifler sunulduğunda hiç düşünmeden, "Hayır!" deyip reddedebiliyor musunuz? Birileri edepsizce sövgüler savurduğunda hayânızdan ve iffetinizden dolayı karşı koyabiliyor veya o ortamı hemen terk edebiliyor musunuz?

En zor ânlarda dahi doğru söylemek âdetiniz midir? Mümin kardeşlerinize link veya emoji yerine her daim içten bir tebessüm atmayı becerebiliyor musunuz? İyilik yapıldığında kolaylıkla teşekkür edebiliyor musunuz? İnsanlara tevazuyla davranabiliyor musunuz? Hak sahiplerine haklarını bir ân olsun tereddüt etmeden gönül

5. Tirmizî, 2004; İbni Mâce, 4246

rahatlığıyla iade edebiliyor musunuz? En yakınınızın aleyhinde bir sonuç çıkacağı kesin olsa bile adaletle karar vermeyi becerme ihtimaliniz nedir?

Tevhid Akidesi ve Nebevi Ahlak

أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا.

"Müminlerin iman bakımından en mükemmeli, ahlak bakımından en güzel olanıdır."[6]

Bil ki, bir insan ancak tevhid akidesine sarsılmaz inancı ve bağlılığıyla muvahhid bir mümin olur. Bununla beraber Resûlullah'ın (sav) sünnetine kâmil manada ittiba etmekle, yani güzel ahlak sahibi olmakla, ebedî esenlik ve saadet yurdu cennete aday, iyi bir insandır.

Bir kardeşimiz tevhid akidesini çok iyi bir şekilde öğrenmiş, anlamış, özümsemiş ve davetçi vasfını taşıyor olsa dahi o, bu özellikleriyle birlikte hem Allah (cc) katında hem de müminler nezdinde ancak kendisinde bulundurduğu ahlaki erdemler kadar değerlidir.

Güzel ahlak; bugün tevhid ve sünnet ehli müminlerin, muarızlarına karşı kullanabilecekleri en etkili "Yumuşak Güç"tür.

Nezih akidesiyle beraber ne kadar ahlaki fazilet ve erdemli davranışlarla bezenmişse, işte o kadar kıymetlidir mümin. Doğrusu, içinde bulunulan seçkin camia ve insanlık nezdinde bunun dışında gerçek bir değer ve üstünlük ölçüsü yoktur.

Ahlaki olgunluk anlamında sünnete en güzel şekilde tabi olmak, sahip olunan biricik tevhid inancına en çok yaraşır olandır. Fakat zaman zaman şaşırtıcı derecede çelişkili manzaralarla da karşılaşmıyor değiliz. Nezih tevhid akidesini benimsemiş olan (sayıları az da olsa) bazı insanlarda ahlaki erdemlilik açısından aynı netlik ve olgunluk müşahede edilemiyor. Öte yandan iş, yolculuk, komşuluk... gibi sebeplerle sosyal münasebette bulunulan bazı müşriklerin "güzel ahlak" kabilinden tutum ve davranışları kişiyi hayretlere gark ediyor. Kimi insanlarda sahih akidenin netliğini görmemize rağmen ahlaki arızaları çok, kimileri ise güzel ahlaka dair birçok vasıf taşırken itikadi sapkınlık içerisinde. Bu da bize akide ve ahlak ayrılmazlığının önemini, değerini ve zaruretini göstermektedir.

Bu sebeple her bir muvahhid hem cemai ortamda hem de cahiliye toplumu içerisinde ancak ahlaki erdemlerle belirmeli, seçkinleşmeli ve bunlarla değerli olmaya çalışmalıdır. Bunların haricinde bir değer ve kıymet kaynağı aranamayacağını en iyi bilenlerden biri de muvahhid müminin ta kendisidir.

Kimi insanlar, ahlaki erdemlerin dışındaki bazı şeylerde değer ve erdem ararlar.

6. Ebu Davud, 4682; Tirmizi, 1162

Örneğin, bazı insanlar çevresinde ve toplum içerisinde, cesarette değer arar; bazıları aşiret, örgüt, tarikat ve parti gibi sosyal sınıf veya oluşumlardan birine mensup olduğu için bir güç odağına yaslanıyor olmakta veya büyük kalabalıklara sahip olmakta; kimileri sanat, estetik ve güzellikte; kimileri de parada ve konformist bir yaşam tarzında arar.

Kimileri de daha farklı şeylerin peşinde koşarak onu bulmaya çalışır. Tüm bunlar boş bir çabadan başka bir şey değildir. Çünkü "gerçek değer" kabul edilen bu şeylerin hepsi kısmen ya da daha iyi bir şekilde insan dışında bazı varlıklarda da vardır. Örneğin, aslan çok cesurdur. Deve çok zor şartlara karşı olabildiğince tahammülkârdır. Fil daha büyük ve güçlüdür.

Bu hususla ilgili olarak İbni Hazm (rh) şöyle der:

"Akıllı bir insan, cansız varlıkların ve yırtıcı hayvanların kendisinden daha üstün olduğu vasıflara sevinmez. Akıllı kimse ancak Allah'ın (cc) kendisini cansız varlıklardan ve yırtıcı hayvanlardan ayırt ettiği değerli vasıflarda önde oluşuna sevinir. Dolayısıyla her kim, Allah için kullanması gereken yerin dışında kullandığı cesaretiyle seviniyorsa, bilsin ki yırtıcı bir kaplan, aslan veya kurt ondan daha atılgan ve cesurdur. Her kim, bedeninin kuvvetiyle seviniyorsa, bilsin ki katır, öküz, boğa ve fil bedenen ondan daha güçlüdür.

Hayvanların daha önde olduğu bu vasıflar hususunda övünmenin ve sevinmenin ne anlamı var ki? Ama kimin ahlaki vasıfları üstün, ilmi geniş, ameli güzel olursa, işte sevinen buna sevinsin. Çünkü onu bu vasıflarında ancak melekler ve hayırda öncü olan insanlar geçebilir."[7]

Ali ibni Ebu Talib'den rivayet edildiğine göre Resûlullah (sav) namaza kalktığında şöyle dua ederdi:

وَاهْدِنِي لِأَحْسَنِ الأَخْلاَقِ، لاَ يَهْدِى لِأَحْسَنِهَا إِلاَّ أَنْتَ، وَاصْرِفْ عَنِّى سَيِّئَهَا، لاَ يَصْرِفُ عَنِّى سَيِّئَهَا إِلاَّ أَنْتَ...

"...(Allah'ım!) Beni güzel ahlaka eriştir. Senden başka güzel ahlaka eriştirecek yoktur. Kötü ahlakı benden uzaklaştır. Senden başka kötü ahlakı benden uzaklaştıracak yoktur!.."[8]

7. El-Ahlâku ve's-Siyer fî Mudâvati'n-Nefs, İbn Hazm, s. 18-19
8. Müslim, 771

Nefsine Sor: İnsanları Ne ile Değerlendiriyorsun?

" 'Zâhid ibni Harâm bir gün badiyesinden (çölden) kalkıp Resûlullah'ın (sav) evine gelmiş, ama onu bulamamıştı. Yanında satılacak malı olduğu için onu pazara götürdü. Peygamber (sav) bunu öğrenince Zâhid'i bulmak için pazara gitti. Zâhid malını terli bir hâlde satarken ona geldi. Kıyafeti de şekliyle, kokusuyla tam bir badiyeli (bedevi) kıyafetiydi. Resûlullah onu arkadan kucakladı. Zâhid onu görmüyor, kendisini tutanın kim olduğunu bilmiyordu.

Zâhid korktu ve 'Bırak beni! Kimsin?' dedi.

Peygamber (sav) ses çıkarmadı. Zâhid, kucaklayandan kurtulmak isterken geriye bakınca Peygamber'i (sav) gördü. Kucaklayanın da Resûlullah (sav) olduğunu anlayınca sırtını onun göğsüne yapıştırdı. Peygamber (sav), Zâhid ile şakalaşmaya başladı.

İnsanlara şöyle seslendi: 'Köleyi kim satın alır? Köleyi kim satın alır?'

Zâhid hâlini düşündü; kendisinin yoksul, güçsüz, parasız ve güzelliği olmayan birisi olduğu zannıyla şöyle dedi: 'Ey Allah'ın Resûlü! Benim değersiz olduğumu göreceksin.'

Resûlullah da (sav), 'Ama sen Allah katında değersiz değilsin, sen Allah katında değerlisin.' dedi.'[1]

Bu ahlakla kendilerini (kalplerini) fethedene, fakirlerin kalplerinin yönelmesinde hiçbir gariplik yoktur. Birçok fakir, zenginlerin kendilerine mal ve yiyecek konusunda cimrilik yapmalarını kınamayabilir. Fakat onların yumuşak ve iyi davranma konusundaki cimriliklerine kızarlar.

Nice yoksulun yüzüne gülümsersin, ona değer verdiğini ve saygı gösterdiğini hissettirirsin de o da gecenin karanlığında dua eden bir el kaldırır ve sana gökten rahmet inmesini ister!

'Nice saçı başı dağınık, toz toprak içinde, elbiseleri eski (olan) kişi kapılardan kovulur; onlara önem verilmez. Hâlbuki Allah adına yemin etseler, Allah onları yeminlerinde doğru çıkarır.'[2]

Hâlâ etrafımızdaki insanları elbisesi, konuşması, maddi durumu, yüz güzelliği ya da evindeki eşyaların kıymetiyle değerlendiriyor muyuz?"[3]

---

1. Ahmed, 12648
2. Müslim, 2622
3. Hayatın Tadını Çıkar, Prof. Dr. Muhammed el-Arifî

ANNEANNE EĞİTİM MODELİ

MAHİ
mahi@tevhiddergisi.org

Güne kahvaltıyla başladık. Annem her zamanki gibi donatmıştı sofrayı. Tatlı bir muhabbet eşliğinde yedik ve kaldırdık masadakileri. Kaldırdık diyorum, çünkü ev işlerinde anneme yardım ediyorum. Fakat ne yalan söyleyeyim, bunu isteksizce yapıyorum. E daha küçük bir kız çocuğuyum. Ama annem çok kararlı. Evde yerine getirmemi istediği birkaç sorumluluğu aksatmamdan hoşlanmıyor.

Ne mi yapıyorum? Çamaşırları annem ayıklıyor, ben makineye yerleştirip programını seçiyorum. Bulaşık makinasının deterjanını hazırlayıp çalıştırıyorum. Kapı önündeki ayakkabıları diziyorum... Her gün Kur'ân'dan üç ayet okuyorum. Günde yirmi dakika olmak üzere iki ders yapıyorum. Offf anlatırken bile yoruldum. Gördünüz işte, evde pek çok sorumluluğum var.

Arada kaytarmaya çalışıyorum ama muvaffak olduğum söylenemez. Annemin istikrarı ve takibi sayesinde hooop kendimi işimin ya da dersimin başında buluyorum. Annem hep şu cümleyi tekrar ediyor, "Çocuk eğitimi istikrar ve takibin eseridir." Vallahi haklı... Bazı arkadaşlarımın anneleri de iş buyuruyor çocuklarına. Bir söylüyor, iki söylüyor, beş söylüyor... Artık kızmaya başlıyor. Fakat bıkıyor, vazgeçiyor. Kendi yapıyor kadın, ne yapsın! Ama annem öyle değil. İstikrarlı. Söylemekle yetinmiyor. Tepeme dikiliyor. Yani sıkı takipçi. O işi yaptırana kadar beni bırakmıyor. Şimdi artık bir dedi mi kalkıyorum. Biliyorum, kurtuluşum yok. Hemen yapıyorum buyurduğu işi.

Ağaç yaşken eğilir, diyor. Annesi de ona dermiş. Ve tabii büyük anneanne de bu atasözüyle evlatlarını eğitmiş. Üç kuşağı adam etmiş bu söz. Beni de ediyor ya da etmek üzere. Ama benden sonraki nesile söker mi bilmem...

Annem ne bana ne de kardeşime kızıyor. Yok kırdınız, vay döktünüz demiyor. Canınız sağ olsun, deyip kimi zaman faraş ve süpürge kimi zaman da dökülenler için bir bezi tutuşturuyor elimize. Herkes davranışlarının sorumluluğunu taşımalıymış. Madem yedin içtin, eğlendin, bir de devirdin, o hâlde silivereceksin. Bu da anneanne eğitim modelinin gereklerindenmiş. Rahatsız değilim, sakın yanlış anlamayın. Ne anneler var! Eline bezi verse öp başına koy, anladınız siz. Kötü şeylerden bahsetmemek için detaya girmiyorum.

Annem bir kitap okumuş, adı "Bütün Beyinli Çocuk". Oradan bize beynin işlevini anlattı. Onu kullanmayı öğretti aslında. Canım istemeyince hemen annemin öğrettiklerini hatırlıyorum. Kendi kendime, "Bir gün, yirmi dört saat. Derslerin ise bir saat bile sürmüyor. Yirmi üç saat sana kalıyor. İstediğin kadar oyna evladım." diyorum. Ders süresi gözümde küçülüyor.

Devir ne kadar değişirse değişsin eğitimde değişmeyen bir şey varmış. Annem hep bunu söyler, saygı ve nezaket. Bu iki haslet her çocuğun ve sonrasında gencin süsüymüş. Bu süs evde anne ve baba tarafından verilirmiş çocuğa. Çocuk diyorum, ama bizim evde çocuk muamelesi görmezsiniz asla. Büyüklere nasıl saygı duyuluyorsa bize de aynı saygı gösterilir. Sözümüze değer verilir. Fikrimiz dinlenilir. Bir kural evin her bireyi için geçerlidir. Bunlar hep saygı ve nezaketin eseridir.

Bizim evde misafir gelince sirenler çalar. Tabii önceden idmanlıyız bu karşılamalara. Az mı misafircilik oynattı annem bize. Babamla çaya gelip dururlardı. İkram beklerler, ne versek yerlerdi. Maksat misafir ağırlamayı öğretmekti. Bak burada komik bir anımızı aktarmadan geçemeyeceğim.

Annem dışarı çıkmıştı. Babam da küçük kız kardeşimle ilgileniyordu. Her zamanki gibi dökmüş önüne oyuncak mutfak takımlarını, misafircilik oynuyorlardı. Kardeşim, babama çay diye su ikram ediyor, babam da bu hizmetten son derece kıvanç duyuyordu. Bu sırada annem geldi. Babam ona, "Bak bak!" diye işaret etti. Kardeşim fincanıyla dışarı çıktı, suyunu aldı ve babama ikram etti. Annem, kardeşimi tebrik ettikten sonra babama, "Yetişebildiği tek su kaynağının klozet olduğunu biliyorsun, değil mi?" demez mi! Ne gündü ama. Babam o gün defalarca ağzını yıkamıştı...

Hımm, ne diyordum? Ha, taa kapıdan başlardı misafir ağırlama seremonisi. Önce kapı açılır, misafir buyur edilirdi. Ceketler, pardösüler alınır, vestiyere yerleştirilirdi. Hızlıca ayakkabılar dizilir, misafirlere hâl hatır sorulurdu. Derken önce kahve faslı, ardından çay faslı idare edilirdi. Bunları hep oyuncaklarla öğrendik. Şimdi yaşım küçük olsa da gerçek bir tepsiyi ve üstünde dudak payı dahi olmayan -ki öylesi makbul- kahve fincanlarını misafirlerimize ikram edebiliyorum. Tabii kolay olmadı bu eğitim de. Ama merhale merhale ilerledi anacığım. Ve o ilk kuralı hiç esnetmedi, istikrar ve takip. Burada biraz da güven var. Yani bardakları taşırma, dahası halıya çayı kahveyi dökme ihtimaline karşı annem bize hep güvendi ve bizi yüreklendirdi. Ufak kazalar olunca da o meşhur sözünü söylerdi, "Canın sağ olsun yavrum, bir şey olmaz."

Misafir faslı ailemizin kırmızı çizgilerindendi. Gerek biz misafirlikte olalım gerek de misafirler bizde olsun, hâl ve hareketlere azami dikkat edilmeliydi. Annemin gözlerini şööööyle bir çevirmesi dağılan dikkatlerimizi tekrar yerine getirmeye yeterdi. Devrilen gözlerden ne mi anlıyorduk? Çok basit, "Görürsün sen gününü!" demek değildi bu. "Kurallarımızı unuttun galiba, gözün döndü yine." demekti.

Yok muydu gittiğimiz evlerde kuduran çocuklar. Evi birbirine katanlar. Vardı tabii. Bizim de hakkımız, dedik bir seferinde. Annem ise, "Hak değil, haksızlık bu. Ev sahibine haksızlık. Sizin için çeşit çeşit hazırlıklar yapan ev sahibine..." deyince artık bunun bir hak olmadığını anladık.

Annem ve babam öyle her şeye kızmazdı. Kızdıklarında gerçekten haksız olduğumuzu ve sınırı aştığımızı bilirdik. Bunu öğrenmek zaman aldı. Önceleri ağlayıp üste çıkmayı denedik kardeşimle. Baktık olmuyor, taviz vermiyorlar. Sonra küsüp odaya kapanmayı seçtik. Barışmak için adım atmadılar. Anladık ki kurtuluş yok. Hakikat ortada, hatamız büyük, yapılması gereken şey özür dileyip hatayı telafi etmek. Bu, aramızdaki iletişimi güçlendirdi. Hem gereksiz yere engellenmemiş oluyorduk hem de ailemizin hassasiyetlerini öğreniyor, kendimize ait sınırlarımızı belirliyorduk. Bazen anlatıyor arkadaşlarım; kimisi, "Ne yapsak kızar annem." diyor kimisi de "Bugün kızdığına yarın gülüyor, ben de şaşırıyorum." diyor.

Yok bizde öyle tutarsızlıklar. İki kere iki hep dört ediyor.

Bizim evin bir diğer kırmızı çizgisi, öğretim. Herkes kesinlikle kitap okumalı. Herkes yaşına göre belirlenmiş bir saatte dersleriyle meşgul olmalı. Canım istemiyor, yorgunum, uykusuzum... Bu numaralar annemlere hiç işlemiyor. Annem hemen karşı atağa geçiyor, "Ay benim canım da yemek yapmak istemiyordu. Çamaşırdan da sıkıldım. Evi silip süpürmek de yorucu..." Tüm bunlar, evde hayatın durması demek. Anlıyoruz ki derssiz, kitapsız bir ân da hayatı durdurur. Geçiyoruz masa başına. Bazen galip geliyoruz, yapmadığımız zamanlar oluyor. Ama ertesi gün iki günün dersini yapmadan tablet hakkımızı kullanamıyoruz.

Annem bir kitap okumuş, adı "Bütün-Beyinli Çocuk". Oradan bize beynin işlevini anlattı. Onu kullanmayı öğretti aslında. Canım istemeyince hemen annemin öğrettiklerini hatırlıyorum. Kendi kendime, "Bir gün, yirmi dört saat. Derslerin ise bir saat bile sürmüyor. Yirmi üç saat sana kalıyor. İstediğin kadar oyna evladım." diyorum. Ders süresi gözümde küçülüyor.

Şimdi gitmem lazım. Annem çağırıyor.

— Geliyorum anneciğim...

NÖROMOTOR GELİŞİM

Dr. Gözde TERCUMAN
gozdetercuman@tevhiddergisi.org

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

Allah'a hamd, Resûl'üne salât ve selam olsun.

Es-Selamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berakatuhu,

Rabbimizin izniyle kaldığımız yerden devam ediyoruz.

15. ay

- Yardımsız yürür.
- Tutunmadan yürür, ama kolay düşer.
- Merdivenden sürünerek ve emekleyerek çıkar.
- Basit emirleri yerine getirir.
- İki küpü üst üste koyar.
- Dört beş kelimeyi anlar ve kullanır (bildiği/kullandığı kelime sayısı artmıştır).
- Kendine özgü konuşur (cümle kurmadan).
- Kalemle karalama yapabilir.
- İstediği objeyi işaret ederek gösterebilir.

Çocuğun yürümesi için artık yardıma ihtiyacı yoktur. Yardımsız yürür, ama kolay düşer. Beyin gelişimi, yürüme açısından ilerlemiştir, ancak yürümek için gerekli olan "denge" henüz tamamlanmamıştır.

Yürürken ellerinden tutulması veya bir yerlerden destek alma ihtiyacı giderek azalır, bu da demek olur ki "Çocuk artık ebeveynin gözetimi dışında bir yerlere gidebilecek." Fakat gittiği yerlerde veya giderken kolay düşecek.

Merdivenlerden daha önce çıkamayan çocuk, merdiveni bu aylarda keşfeder ve buralarda sürünmeler, emeklemeler başlar.

Yardımsız yürüme ve merdiven kullanımı bir araya geldiğinde tehlikeli düşme de beraberinde gelebilir. Ebeveyn, bu dönem öncesi ev içi tedbirlerini tamamlamış olmalı ve özellikle bina içerisinde daha dikkatli olmalıdır. Dışarı çıkılacağı zaman, hâliyle anne önce çocuğu hazırlar, çocuğun ayakkabısı, montu giydirilir. Çocuk ev dışına gönderilirse, anne kendi ayakkabısını, montunu, örtüsünü giyinene kadar o çocuk binanın merdivenlerine ulaşacaktır. Henüz tehlikenin, düşmenin ne demek olduğunu bilmeyen ve bu kavramları öğrenmemiş çocuk ne kadar uyarılırsa uya-

Bir davranışın kabaca üç kısmı vardır:

1. *Davranışı yapan kişi*
2. *Davranış*
3. *Davranışa sebep olan fikir/düşünce*

Bir fikir/düşünce beyinde ağaç misali kök salar. Davranış oluşuncaya kadar iri bir gövde oluşturur, zamanla, adım adım. Bu fikirden köken alan birçok dal verir. Dallar da davranışlardır. Bu dallardan meyveyi toplayan veya dikeni eline batan kişiler vardır, davranışlarımızın etkilediği insanlar...

rılsın merdivene “tehlikeli” gözüyle bakamaz. Burada herkes hazır olmadan dış kapı açılmamalı; çocuklar bir ebeveynin gözetimi olmadan dışarı gönderilmemelidir. Veya çocuk, çocuğa emanet edilmemelidir. Merdiven inip çıkma ve denge tam anlamıyla öğrenilene kadar çocuk, yetişkin gözetiminde olmalıdır.

On bir, on ikinci aylarda basit emirleri anlayan çocuk; on beşinci ayda bu emirleri yerine getirmeye başlar. Sosyal yaşam, ev içi basit kurallar, insan ilişkilerine dair kurallar çocuğa yavaş yavaş öğretilmeli ve bunlara uyması için teşvik edilmelidir.

Aşırı kural da kuralsızlık da çocuk için faydalı olmaz.

“Kural” denilen kavram, aşırıya gidip çocuk üzerinde otorite kurulması demek değildir. Yaramazlıklara cezalar vermek demek de değildir.

Örneğin, yemeklerden önce ellerin yıkanması bir kuraldır. Hediye alındığında teşekkür etmek bir kuraldır. Selamlaşma özelliklerimiz bir kuraldır. İnsanlara zarar verici davranışlarda bulunmamak bir kuraldır. Misafirlik adapları kuraldır. Hijyen ve temizlik basit kurallar içerir...

Burada “Haydi hep beraber el ele verelim ve çocuğu kurallarla boğalım.” şeklinde düşünmeyelim.

Yapılması gereken, çocuğa sınırları belli olan, nefes alabileceği alanlar oluşturmak ve çocuk büyüyüp geliştikçe bu alanları genişletmektir.

Örneğin, teşekkür etmeyi bir kural olarak inceleyelim. Çocuk bu kuralı öğrenmeli ve bilmeli, ama nasıl teşekkür edileceği kısmı çocuğun karakterine, fıtratına, tercihine, ortama, karşısındaki kişiye ve çevresinden gördüğü teşekkür çeşitlerine göre değişebilir. Çocuk kendi nefes aldığı alandaki sınırlar içerisinde ne şekilde dilerse öyle teşekkür edebilir; kendi tercihine göre sözlü “Teşekkür ederim.” veya “Allah razı olsun.” diyebilir; sarılabilir, hediyeyi paylaşabilir, karşılığında hediye verebilir... Bu aşamada İslam’a uygun bir teşekkürü öğretmek isteyen ebeveynler, çocuğa bu konuda örnek olabilir, çocuğun davranışlarını yönlendirebilir.

Ebeveynlerin dikkat etmesi gereken kısım “çocuğun, ebeveynin istediği gibi teşekkür edip etmediği” değil, “teşekkür edip etmediği” olmalıdır. Çizilen sınır, teşekkür etme kuralıdır. Nefes alacağı alan ise bu teşekkürü nasıl yaptığıdır. Çocuğa sınırları belirli olan, ama kendi nefes alacağı alanlar oluşturmak ve seçtiği yönteme saygı duymak, yetişkinlik çağına yapılan yatırımlardan bir tanesidir.

Peki, bir çocuk “vurarak” teşekkür ediyorsa buna da saygı duyalım mı?

İşte burada sınır devreye girmelidir. Vurma davranışının bir teşekkür olmadığı anlatılmalı, çocukta bilinç ve farkındalık oluşturulmaya çalışılmalıdır. Yaşanılan bu durum temelde bir kavram karmaşasıdır. Çocuk kavramları, doğru davranış kalıplarıyla sergileyemiyordur. Çocuk, vurma davranışını ve teşekkür etme davranışını normal şartlar altında birbirine bağlayamaz. Önce bu iki kavramı bağlayan temel noktayı bulmak, sonrasında sorunu çözmek daha güzel olacaktır. Çözüm için atılacak ilk adım, çocukla iletişimdir. Sebep sonuç ilişkisi içeren cümlelerle, uygun ortamda (özellikle yalnızken), çocuğu yargılamadan kurulacak etkili bir iletişim, yol gösterecektir.

Hayatımızda yazılı olmayan binlerce kural vardır ve biz bu kuralları on iki, on beşinci aylardan başlayarak öğrenir ve ebeveynlerin yardımıyla uygularız ya da bu kuralları öğreniriz, ama uygulamamayı tercih ederiz.

Neden ebeveyn yardımı?

Dışarıdan eve her gelindiğinde ellerin yıkanması, tüm yetişkinlerin bildiği basit bir kuraldır. Ancak ebeveyn eve geldiğinde ellerini yıkamazsa, kuralı bildiği hâlde uygulamama yönünde örneklik teşkil edecektir ve çocuğuna dışarıdan geldiğinde ellerini yıkamasını söylese dahi etkili olmayacaktır. Sosyal kuralların çocuğa söylenmesiyle -özellikle çocukla beraber- uygulanması arasında çok büyük fark vardır.

Eğer bir çocuk bir kuralı uygulamıyorsa, evde kuralları düzenli uygulayan ve çocuğun da uygulamasını sağlayan bir ebeveyn olmaması muhtemeldir. Basit kurallar dahi sabır ve sebat gerektirir; kural kavramı, doğası gereği zordur.

Bu kurallar bu aylarda öğretilmez ve uygulanması sağlanmazsa, ileriki yaşlarda çocukta disiplin sorunları yaşanabilir. Basit kurallar, çocuğun hayatında kurallara yönelik ilk adımlardır. Bundan sonra gelecek tüm yasakların ve serbestliklerin bu kurallar üzerine bina edileceği unutulmamalıdır.

Basit kuralları öğrenemeyen, öğrense bile uygulayamayan çocuk, karmaşık, düzen ve disiplin gerektiren toplumsal yaşamda okul, iş, ev, çalışma ortamı, trafik kuralları... gibi hususları uygulamakta ve o disipline girmekte zorlanacaktır.

İki küpü üst üste koyma dönemi başlar. İki küpün üst üste konulmasıyla beraber yükseklik kavramı oluşur, ilerleyen aylarda gelişmeye devam eder. Cisimlere dair boyutlar, üç yaş civarında tuvalet eğitimiyle iç dış kavramının öğrenilmesiyle tamamlanır.

Kelime sayısı on ikinci aya göre artmıştır. Daha çok kelimeyi anlayarak kullanmaya başlar. On ikinci ayda çocuk ne kadar çok kavram öğrenirse on beşinci ayda anlayarak kullanılan kelime sayısı o denli artış gösterir. Fakat hâlâ cümle kuramaz, kelimeleri kendine özgü sıralar. Bu aylarda cümle kurmak ve cümle kuralları özne, yüklem, bağlaçlar... üzerinde çok baskı yapılmamalıdır.

Genel olarak kelime dağarcığı arttırılmalı ve kavramlar öğretilmelidir.

On beşinci ayda kalemle karalama başlar. Elin ince motor gelişimi tamamlandıkça kalemi daha düzgün tutmaya başlar ve kalemi "kalem" olarak kullanmaya çalışır. Bu aylarda sağ sol el baskınlığı ön plana çıkar. Yardımsız yürüyen, ayakta durabilen ve kalemle karalama yapmaya başlayan çocuk için evin duvarları, muhteşem çizimleri için kocaman kâğıtlardır. Bu aylarda ebeveynler çocukları için tebeşir ve tahta edinebilirler. Kuralları öğrenmeye başlayan çocuğa, duvarların çizim için olmadığı, tahtanın veya kâğıdın çizim için gerekli materyaller olduğu öğretilebilir. Öğrenme aşamasının bir süreç olduğu unutulmamalı. Çocuk büyüyen bir evin duvarlarında çizimler, yerlerinde oyuncaklar ve salonlarında dağınıklık olması bu işin normalidir.

Çocuk bir objeyi istediğinde onu eliyle işaret etmeye başlar. Susadığında suyu gösterir. İstediği oyuncağı işaret eder. Kucağına gitmek istediği kişiyi işaret eder. Bu işaret yoluyla iletişimi anlamada anneler çok maharetlidir. Lakin çocuğun birkaç ay sonra işaret dilinden, kelime diline geçmesi gerekir. Çocuğun her isteğini karşılayan anne, çocuğun gelişimini olumsuz etkileyebilir. Bu konuda, cümle kurması ve isteklerini kelimelerle anlatması yönünde çocuk teşvik edilmelidir. Elle işaret ederek objeleri isteme evresi çok uzun sürmeyen bir geçiş evresidir. Ebeveynlerin bu konuda çok dikkatli olması gerekir. Belli bir zaman sonra istekleri üzerine cümle kurması beklenen çocuk, bu kabiliyeti edinemediğinde isteklerini ifade edemeyebilir, ancak istediğini elde etmek için anlamsız davranışlar sergileyebilir.

Örneğin, suyu işaret eden bir çocuğun susadığı için o suyu işaret ettiğini hepimiz biliriz. Ama bunu çocuk bilmez. Bir davranış örgüsü oluşmuş ve çocuk da hissettiği, ihtiyaç duyduğu şeyin o obje olduğunun farkına varmıştır. Çocuk susadığını anlamaz. O hissi bilir. Susuzluğunu o suyun gidereceğini bilmez. O hissi, o objenin gidereceğini bilir. Suyu işaret eden çocuğa, bilsek de "Susadın mı?" demek, ona sebepleri ve sonuçları öğretir. Hissettiği duyguyu "susamak" olarak algılamasını sağlar. "Susuzluğu gideren şey, sudur." sonucuna varmasına sebep olur. Bu davranışlar ileride bir problem yaşadığında problemin sebepleri ve sonuçları üzerine daha analitik düşünmeyi mümkün kılar ve sorunun çözümünü kolaylaştırır.

Burada yeri gelmişken davranışlar üzerine kısa bir analitik değerlendirme yapalım, Allah'ın izniyle. Bir davranışın kabaca üç kısmı vardır:

1. Davranışı yapan kişi

2. Davranış

3. Davranışa sebep olan fikir/düşünce

Bir fikir/düşünce beyinde ağaç misali kök salar. Davranış oluşuncaya kadar iri bir gövde oluşturur, zamanla, adım adım. Bu fikirden köken alan birçok dal verir. Dallar da davranışlardır. Bu dallardan meyveyi toplayan veya dikeni eline batan kişiler vardır, davranışlarımızın etkilediği insanlar.

Örneğin, söz kesme davranışını ele alalım: Konuşurken sürekli karşısındakinin sözünü kesen bir insan düşünelim. Davranış olarak tanımladığımız eylem, söz kesmektir. Söz kesme davranışına sebep olan bir fikir/düşünce kalıbı vardır. Bu düşünce kalıbı, insanı bu davranışı yapmaya iter. Eğer davranışı yapan kişiyi temel alırsak, ağacın dikenli meyvesinden toplamamasını söylemiş oluruz, ama çevresindeki başka bir insana ağacın dikenlerinden biri muhakkak batacaktır. Söz kesme davranışını ele alırsak, kök ve gövdesi sağlam olan bir ağacın birkaç dalını budamaya çalışmış oluruz. O kök ve o gövde orada durdukça mutlaka başka davranış dalları geliştirecektir. Hedefimiz kökler, yani düşünceler olmalıdır.

İnsan kökte var olan fikri bulup kuruttuğunda, yani fikrî problemlerini ve/veya kalbî hastalıklarını giderdiğinde; o kökten çıkan dalların tamamı kuruyacaktır, Allah'ın izniyle.

Peki, şu ân çocuklarımız üzerine konuşuyorsak bizlerin yapması gereken davranış nedir?

Doğru ahlaki kalıpları ve sınırları çocuklarımıza öğretmek, yani tohumu toprağa ekmektir.

Ekilen tohumun filizlenmesi için, öğretmeye çalıştıklarımızı davranış olarak hayatımızda yaşamak ve yaşayarak çocuklarımıza örnek olmak, yani toprağı temiz tutmaya çalışmaktır. Zararlı davranış bitkilerinin toprağa bulaşmasını önleyecek bir örneklik sergileyebilmektir ki Allah en doğrusunu bilir, en zor aşama budur.

Bu yaşlarda güzel ahlak tohumları ekilir ve kök salar. Zaman, sabır ve sebatla gövde yükselir, bir sürü güzel davranış dalları oluşur. Kişiye ve çevresindekilere de meyveleri toplamak ve yemek düşer.

Sonraki sayımızda görüşmek üzere...

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamdolsun.

Selam ve dua ile...

Psk. Elif DURUK
elifduruk@tevhiddergisi.org

ÖĞRENMEYİ ÖĞRENMEK

Hayata dikkatli baktığımızda her şeyin bir öğrenme sürecinden süzülerek geldiğini fark edebiliriz. Yemeği yapış şeklinizden ders çalışma şeklinize kadar… Örneğin, dikkat ettiyseniz daha önce bulunduğunuz bir ortama tekrar girdiğinizde, oturma yeri olarak bir önceki oturduğunuz yeri yeniden tercih edersiniz. Hatta çoğu kez bu yer seçimini farkında olmadan yaparsınız. Çünkü daha önce orada oturduğunuz derste, seminerde her şey yolundaydı ve bu size o yerin güvenli, rahat olduğunu öğretti.

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla…

Hamd, âlemlerin Rabbi El-Alîm olan Allah'a, salât ve selam, Müslimlerin muallimi Allah Resûlü'ne olsun.

Hayattaki ilk nefes alma ânımızdan itibaren yapmaktan asla vazgeçmediğimiz bazı hayati kabiliyetlere sahibiz; nefes almak, yemek yemek, uyumak gibi… Ve bir de öğrenmek. Bunlar bizi biz yapan ve hayatta kalmamızı sağlayan ana unsurlardır. Dünyayla bağ kurduğumuz ilk ândan itibaren ara vermeksizin yeni şeyler öğreniyoruz. Rahmân (cc) her ân, bilmediklerimizi kendi ilmiyle bize öğretiyor. Peki, bu öğrenmeyi nasıl gerçekleştiririz ya da bu süreçten nasıl en üst düzeyde verim alabiliriz? Hangi etkenler öğrenmemize engel teşkil ederken hangileri pozitif katkı sağlıyor? Bu ve benzeri soruların cevaplarına değineceğimiz dört sayılık yeni yazı dizimizde sizlerle beraber öğrenme konusunu idrak etmeye çalışacağız ve bu sayımızda öğrenme nedir, nasıl gerçekleşir gibi çeşitli konuları inceleyeceğimiz bir mukaddimeyle giriş yapacağız, inşallah.

Öğrenme kavramını tanım olarak açıklamak istersek; yeni anlayış, bilgi, davranış, beceri, değer, tutum ve tercihler edinme sürecidir[1] ve bu süreç dinamik bir yapıdır, diyebiliriz. İnsan, hayatı boyunca hep yeni şeyler öğrenir ve bunlar, hayatında kalıcı manada değişikliğe neden olur. Yani öğrenilen her yeni bilgi ve eylem bizi yeni bir birey olma yönünde şekillendirir ve dönüştürür. Öğrenmenin yoğun bir şekilde gerçekleştiği ortam ise yaşadığımız çevredir. Bulunduğumuz çevre, ailemiz, arkadaşlarımız, pek farkında olmasak da kullandığımız sosyal medya mecraları sürekli yeni bilgi akışı sağlayarak hayatımıza öğrenme yoluyla etki eder. İçinde bulunduğumuz bu çevrelerle etkileşim sonucu bilgi, beceri ve değer yargıları kazanırız. Bu yüzden Allah Resûlü (sav) bulunulan çevreye, ailenin çocuk üzerindeki şekillendiriciliğine ehemmiyetle değinmiştir. Çünkü zaman ayırıp kıymetli dakikalarımızı paylaştığımız kişi ve mecralar, etkileşime geçtiğimiz ândan itibaren bizlere -iyi veya kötü, ama mutlaka- bir şeyler öğretir.

Peki, bu öğrenme süreci nasıl gerçekleşmektedir ve psikoloji bilimi bu konuyu nasıl açıkla? Bu konu psikolojinin alt başlıkları arasında farklı yorumlanmıştır. Temel öğrenme

1. Richard Gross, Psychology: The Science of Mind and Behaviour 6E, Hachette UK, ISBN 978-1-4441-6436-7

Hayattaki ilk nefes alma ânımızdan itibaren yapmaktan asla vazgeçmediğimiz bazı hayati kabiliyetlere sahibiz; nefes almak, yemek yemek, uyumak gibi… Ve bir de öğrenmek. Bunlar bizi biz yapan ve hayatta kalmamızı sağlayan ana unsurlardır. Dünyayla bağ kurduğumuz ilk ândan itibaren ara vermeksizin yeni şeyler öğreniyoruz. Rahmân her ân, bilmediklerimizi kendi ilminden bize öğretiyor.

kavramları ve teorileri arasında davranışçı teoriler, bilişsel kuramlar, yapılandırmacılık, sosyal öğrenme kuramı, deneyimsel öğrenme, çoklu zekâ gibi kuramlar bulunur. Yazımızın mahiyeti gereği burada ne yazık ki hepsine değinemeyeceğiz.[2] Ancak birkaç ekolün konumuza ilişkin bazı izahatlarını aktarmak isterim, ki böylelikle öğrenmenin gerçekleşme çeşitlerinden haberdar olalım.

Davranışçı ekol, öğrenmenin gerçekleşmesini açıklarken öğrenmenin, uyarıcı ile kişi arasında bir bağ kurularak geliştiğini ve pekiştirme yoluyluyla da sabitlendiğini belirtir. Bu tanımı, yapılan ünlü bir deney üzerinden anlatmak daha faydalı olacaktır, inşallah. Hemen hepimiz "Pavlov'un Köpeği" tabirini duymuşuzdur. Ivan Pavlov, köpeğini ilk önce bir zil çalarak uyarıyor, ardından etle besliyordu. Bir zaman sonra et olmasa da sadece zili çaldığında -köpek zille beraber etin geldiğini öğrendiği için- köpeğin ağzından otomatik olarak salya aktığını gördü. Yani uyarıcının (etin), belli bir uyaranla (zille) gelmesi köpeğe o sesi duyunca et gelecek bilgisini öğretmiş oldu ve bu bilgiye uygun tepkiler ortaya çıktı. Bir öğrenme gerçekleşti. Bu öğrenme gerçekleştikten sonra eti zille beraber vermeyerek belli bir zaman sadece zili çaldığında ise köpek artık zil sesine karşı duyarsızlaştı ve salya salgılamayı bıraktı. Yani öğrenilen bilgi söndü, unutuldu. Ancak Pavlov ara ara etle beraber zil çalmaya devam ettiği deneylerinde ise köpeğin, et gelmese bile gelme ihtimali devam ettiği için salya salgılamayı sürdürdüğünü gözlemledi. Yani organizma, öğrendiği bilgiyi unutmadı. Burada pekiştirilen bilginin daha uzun süre etkisini devam ettirirken, pekiştirilmeyen bilginin zamanla söndüğünü ve unutulduğunu görüyoruz.

Peki, bu deney gündelik hayatımızda neye tekabül ediyor? Örneğin, öğretmensiniz ve öğrencilerinizin ders saatlerine riayet etmediğinden şikâyet ediyorsunuz. Acaba bunun nedeni sizin onlara öğrettiğiniz bilgi olabilir mi? Sınıfa her zaman geç giren bir öğretmen, öğrencilere bu konuda "aslında ders saatine pek de riayet etmeye gerek yok" bilgisini öğretir. Sonrasında çocukların vaktinde ödev teslim etmemesi ya da zamanında sınıfta bulunmaması, aslında bu öğrenilen bilginin yansımasıdır. Ya da Kur'ân'dan ezber yapmak istiyorsunuz, ancak geçmiş deneyimleriniz size, ezber noktasında zorlanacağınıza dair korku pompalıyor. Siz de öğrenmiş olduğunuz "ezber yapmak zor bir iş" bilgisinden dolayı söz konusu çalışma için bir türlü adım atamıyorsunuz. Çok istemenize rağmen otomatik olarak kendinizi ezber yapmaktan alıkoyuyorsunuz. Aslına bakarsanız bu korkunuz, öğrenilmiş bir bilgidir ve bu bilgi değiştirilebilir. Örneğin, çocuğunuz derslerde zorlandığı için okul okumak istemiyor olsun. Sınavlar ya da ödev kontrolleri onda, başarısız olduğu için korku duygusunu dışarı çıkarıyor diyelim. Bu sınav ve ödev kontrolleri, ona belli aralıklarla okulda maruz kaldığı bir korku ve stres kaynağı olduğu için pekiştireç görevi görüyor ve onun okuldan daha da uzaklaşmasını sağlıyor. Yani çocuğa bu okulun stres ve korku yeri olduğu zamanla öğretilmiş oluyor. Peki, burada ne yapılması gerekir? Çocuğun eski koşullandığı kötü yapıdan uzaklaştırılarak bu bilgisi unutturulmalı ve yeni bir koşullanma gerçekleştirilerek okul sevdirilmeli. Örneğin, öğretmen olarak bu tarz öğrencilere kaldırabilecekleri sorumluluklar ve ödevler vererek başarma duygusunu tatmaları sağlanmalı. Ebeveyn olarak çocukların hangi konuya meyilli olduğu belirlenmeli ve ona uygun alanlara yönlendirme yapılmalı, ders çalıştırırken hangi zekâ türüne yatkınlığı varsa tespit edilerek öğrenme süreci daha eğlenceli hâle getirilmeli ki çocuk başarabildiğini görebilsin ve böylece okulun stres ve korku yeri olduğu bilgisini söndürüp "okul çok da zor değil" bilgisini öğrensin.[3]

Genel olarak davranışçı ekol, öğrenmeyi dışa yansıyan davranışlarda ve tepkilerdeki değişiklik olarak anlatırken; bilişsel kuramlar, öğrenmenin beyinde gerçekleştiği, düşünme, bellek, problem çözme gibi bilişsel süreçlerin de hesaba katılması gerektiğini dile getirerek aslında öğrenmenin zihinsel bir değişim süreci olduğunu belirtir.[4] Yani özetle, öğrenmeyi illa gözlemlemek zorunda değiliz, bilgiyi edinmek ve hafızaya atmak için aktif bir zihinsel süreç yeterlidir, denildi. Bir nevi pasif bilgi alıcılarıyız. Buna, günümüzdeki öğretmenlerin direkt anlatarak öğrenciye bilgi aktarımı yapmasını örnek olarak vere-

2. Konuya dair daha derin bilgi sahibi olmak isteyen Müslimler, öğrenme konusunu eğitim psikolojisi, nöropsikoloji, deneysel psikoloji başlıkları altında inceleyebilir.

3. Daha fazla öğrenme teknikleri için yazı dizimizin üçüncü ve dördüncü sayısını okuyabilirsiniz.

4. Davranışçı ve Bilişsel Öğrenme Kuramları "Tarih Nasıl Öğretilir?", Ahmet Doğanay, 2021, S 5, s. 39

biliriz. Öğrenci dinler ve beyin süreçleri aktif olur. Bu ekole göre dışa yansıyan bir değişiklik olmak zorunda değildir. Bir diğer ekol olan "Oluşturmacılık" ya da diğer adıyla "Yapılandırmacılık"ta ise öğrenenlerin pasif bilgi alıcıları olmadıkları, ancak bilgilerini çevreyle etkileşim içinde ve zihinsel yapılarının yeniden düzenlenmesi yoluyla aktif olarak inşa ettikleri fikrini ortaya attı.[5] Yani öğrenciler, sadece verilen bilgiyi kaydetmekle kalmayıp aynı zamanda yorumlar, yeni anlamlar ortaya çıkarırlar. Aslında öğrenme bilgiyi edinmek değil, bilgiyi yeniden yorumlamak ve yapılandırmaktır, diyebiliriz.

Son olarak, Sosyal Öğrenme kuramından bahsetmek isterim. Bu kurama göre kişilik özelliklerimiz ile çevresel etkenler karşılıklı etkileşim hâlindedir. Kişide öğrenme; gözlemleyerek, modelleme ve taklit etme şeklinde gerçekleşir.[6] Peki, bunun yaşamdaki karşılığı nedir? Örneğin, çocuğunuz sizin iletişim yolu olarak şiddeti tercih ettiğinizi gözlemliyorsa, sizi müşahede ederek yaptıklarınızı taklit etme olasılığı çok yüksektir. Yani sizi taklit edilen bir model olarak görür. Ya da çevrenizdeki kişiler okumayı seven ve okuyup yazan kişilere saygı duyan bireylerden oluşuyorsa, sizin de daha entelektüel bir birey olma olasılığınız yükselecektir. Çünkü kitap okuyan kişilerin daha saygı gördüğünü gözlemlemiş ve bu bilgiyi öğrenmiş olursunuz.

Aslında hayata dikkatli baktığımızda her şeyin bir öğrenme sürecinden süzülerek geldiğini fark edebiliriz. Yemeği yapış şeklinizden ders çalışma şeklinize kadar... Örneğin, dikkat ettiyseniz daha önce bulunduğunuz bir ortama tekrar girdiğinizde, oturma yeri olarak bir önceki oturduğunuz yeri yeniden tercih edersiniz. Hatta çoğu kez bu yer seçimini farkında olmadan yaparsınız. Çünkü daha önce orada oturduğunuz derste, seminerde her şey yolundaydı ve bu size o yerin güvenli, rahat olduğunu öğretti. Elbette öğrenme süreci ve alışkanlıklar bu kadar kısa bir açıklamayla tanımlanamayacak kadar komplekstir. Ancak konu hakkında genel bir bakış açısı edinmeyi amaçlayan yazımız için bu kadarının kâfi olduğu kanaatindeyim.

İnsanoğlu olarak ritüelleri, alışkanlıkları severiz ve bunlar bize güvende olma duygusu verdiği için de öğrendikten sonra değiştirmek istemeyiz. Bu yüzden ilk olarak, attığımız tohuma dikkat etmemiz gerekir, zira sonrasında atılan tohumu sökmek ve yeni tohum ekmek her zaman daha zordur.

Bu yazımızda daha çok teorik kısma değindiğimiz öğrenme süreçlerinin, gelecek sayılarda daha fazla pratik ve gündelik kısımlarına değinmeye çalışacağız. Serinin ikinci yazısında öğrenmeyi etkileyen faktörleri incelerken, üçüncü sayıda yetişkinler için öğrenme teknikleri, son yazımızda ise çocukların öğrenme süreci ve yardımcı öğrenme tekniklerine değineceğiz, inşallah.

İlim sahibi olan Allah'tan, kendi yüce ilminden bize öğretmesi duasıyla..

5. http://www.ibe.unesco.org/en/geqaf/annexes/technical-notes/most-influential-theories-learning#:~:text=The%20major%20concepts%20and%20theories,theory%20and%20community%20of%20practice (Erişim Tarihi: 15.10.2021)
6. Sosyal Öğrenme Kuramı ve Eğitimde Uygulanması, Mustafa Bayrakçı, Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi-2007, S 14, s. 198-210

MEALA TEWHÎD A QUR'ANA MECÎD

Osman SADIKOĞLU
osmansadikoglu@tevhiddergisi.org

SÛREYA BAQARA

Ji Bo Muwehhîdên Dilsoz Meala Qur'ana Pîroz

وَاِذْ اَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَٓاءَكُمْ وَلَا تُخْرِجُونَ
اَنْفُسَكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ اَقْرَرْتُمْ وَاَنْتُمْ تَشْهَدُونَ (٨٤)

84. (Hatırlayın!) Hani sizden: "Birbirinizin kanını dökmeyin ve birbirinizi yurtlarınızdan çıkarmayın." diye söz almıştık. Sonra sizler (verdiğiniz sözü) ikrar ettiniz ve hâlâ da (bu sözü verdiğinize) şahitlik etmektesiniz.

84. (Bi bîr bînin!) Dema me ji we wiha soz sitendibû: "Hûnê xwîna hev nerijînin û hûnê hevdu ji warê hev dernexin." Paşê we (ew soza dabû) qebûl/îqrar kir û hûn hê jî (li ser soza xwe) şadehîyê dikin.

ثُمَّ اَنْتُمْ هٰٓؤُلَٓاءِ تَقْتُلُونَ اَنْفُسَكُمْ وَتُخْرِجُونَ فَرِيقًا
مِنْكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ تَظَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ بِالْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِۜ
وَاِنْ يَأْتُوكُمْ اُسَارٰى تُفَادُوهُمْ وَهُوَ مُحَرَّمٌ عَلَيْكُمْ
اِخْرَاجُهُمْۜ اَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍۚ
فَمَا جَزَٓاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذٰلِكَ مِنْكُمْ اِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيٰوةِ
الدُّنْيَاۚ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يُرَدُّونَ اِلٰٓى اَشَدِّ الْعَذَابِۜ وَمَا اللّٰهُ
بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ (٨٥)

85. Sonra sizler (söz vermenize rağmen) birbirinizi öldürüyor, bir bölümünüzü yurtlarınızdan çıkarıyor, günah ve haddi aşmada onların aleyhine yardımlaşıyorsunuz. (Dindaşlarınız) size esir olarak geldiğinde, onları yurtlarından çıkarmak size haram kılınmasına rağmen (serbest bırakma karşılığında) fidye alıyorsunuz. Yoksa siz Kitab'ın bir kısmına inanıp, bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Sizden böyle yapanların cezası dünya hayatında rezil rüsva olmaktan başka bir şey değildir. Ahiret Günü'nde de azabın en çetinine uğrayacaklardır. Allah sizin yaptıklarınızdan gafil değildir.

(Yahudilere birbirleriyle savaşmaları ve birbirlerini sürgün etmeleri yasaklanmıştı. Onlar Tevrat'ın bu kesin emrini çiğneyip savaşıyorlardı. Savaş esiri olan dindaşlarına Tevrat'ın hükmünü uyguluyor, serbest bırakma karşılığında fidye alıyorlardı. Böylece Kitap'tan işlerine gelene iman ediyor, işlerine gelmeyeni inkâr etmiş oluyorlardı. Bunun gibi işine gelen yerlerde Kitab'a uyan, nefsine zor gelen yerlerde ise işi kitabına uyduranlar, Allah'ın

(cc) ayetlerinden bir kısmını inkâr etmiş olurlar. Çünkü din bir bütündür ve tamamı Allah'a (cc) aittir. Tam bir teslimiyetle teslim olunmadan Müslim/mümin olunmaz.)

85. Piştî vê (digel soza we dabû, dîsa) hûn hevdu dikujin û hin ji we yên din ji warên wan derdixin û hûn li hemberî wan di gunehkarîyê de û di dijminahîyê de alîkarîya hev dikin. Dema (hemdîn ên/hemol ên we) bi êsîrî/bi dîlî werin cem we û digel ku derxistina ji warên wan li ser we hatîye heramkirin jî hûn (di muqabilê azadîya wan de) fidye ji wan distînin. Nexwe hûn bi qismekî kitêbê îmân tînin û qismekî jî înkar dikin? Ji we her kî wisan bike cezayê wî di heyata dinyayê de rezîlî û riswatî ye û roja qiyametê jî wê bi bal ezabê herî dijwar ve bên vegerandin. Allah, ji amelên we ne xafil e.

(Ji bo cihûyan, şera navbera wan û nefiy kirina ji wan re heramkirî bû. Lê wan vê emrê Tewratê ya qethî binpê dikirin û bi hev re şer dikirin. Li ser dîndaşên xwe yên êsîr digirtin jî hûkmê Tewratê tetbîq dikirin û di bedela fidyê de ewana serbest berdidan. Herwiha ji kitêbê tiştê qîma wan pê dihat îmân dianîn û tiştê ku ne bi qîma wan bû jî înkar dikirin. Weke vê, ew kesên ku di qismekê hûkman de tabîê kitêbê dibe û tiştên ku ne bi qîma wan be ji bo xwe di kitêbê de lihev tînin, wekî ku ew kes ji ayetên Allah (cc) qismekî înkar dikin. Lewre dîn yekpare ye û temamê wê aîdê Allah e. Eger ne bi muslîm bûna/ne bi teslîmîyeteke kâmil be di maneya heqîqî de mûmîntî jî pêk nayê.)

أُولٰٓئِكَ الَّذ۪ينَ اشْتَرَوُا الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْاٰخِرَةِۘ فَلَا
يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنْصَرُونَ (٨٦)

86. Bunlar öyle kimselerdir ki ahiretlerini dünya hayatı karşılığında satmışlardır. Onlardan azap hafifletilmeyecek, onlara yardım da edilmeyecektir.

86. Ewana kesên wisan in ku axîreta xwe di muqabilê heyata dinyayê de firotine. Ezab li ser wan sivik nabe û alîkarî jî li wan nayê kirin.

وَلَقَدْ اٰتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِه۪ بِالرُّسُلِ
وَاٰتَيْنَا ع۪يسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَاَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ
الْقُدُسِۜ اَفَكُلَّمَا جَٓاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوٰٓى اَنْفُسُكُمُ
اسْتَكْبَرْتُمْۚ فَفَر۪يقًا كَذَّبْتُمْۘ وَفَر۪يقًا تَقْتُلُونَ (٨٧)

87. Andolsun ki Musa'ya Kitab'ı verdik ve onun ardından peş peşe resûller gönderdik. Meryem oğlu İsa'ya da apaçık deliller verdik ve onu Ruhu'l Kudüs'le (Cibril'le) destekledik. Resûl, hevanıza uygun olmayan bir şey getirdiğinde, her seferinde büyüklenecek (o resûllerin) bir kısmını yalanlayıp, bir kısmını öldürecek misiniz?

87. Sond be me kitêb dabû Mûsa û me di pey wî re pêxemberan li pey hevdu şand. Me mûcîze dan Îsayê kurê Meryemê û me bi Rûhu'l Qudus (Cebraîl) jî piştgirîya wî kir. Êdî pêxember çi dema bi tiştên ku qîma we pê nayê ji we re hatibe; hûnê li hemberî wî quretîye bikin û hûnê qismek ji wan (pêxemberan) biderewînin û hinekan jî bikûjin?

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌۜ بَلْ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ بِكُفْرِهِمْ فَقَل۪يلًا
مَا يُؤْمِنُونَ (٨٨)

88. Dediler ki: "Kalplerimiz, (senin anlattıklarına karşı) kılıflıdır/kapalıdır." (Hayır, öyle değil!) Bilakis, Allah küfürleri nedeniyle onlara lanet etmiştir. (Bu nedenle) pek az iman ederler.

88. Gotin: "Qelbên me (li dijî vegotinên te) nuxamtî/girtî ye." (Na, ne wisan e!) Berevajî, ji ber kufra wan, Allah lanet li wan kirîye. (Ji ber vê yekê) pir kêm îman tînin.

وَلَمَّا جَٓاءَهُمْ كِتَابٌ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْۙ
وَكَانُوا مِنْ قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذ۪ينَ كَفَرُواۚ
فَلَمَّا جَٓاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِه۪ۘ فَلَعْنَةُ اللّٰهِ عَلَى
الْكَافِر۪ينَ (٨٩)

89. Allah katından onlara, yanlarındaki (Tevrat'ı) doğrulayıcı bir Kitap geldiği zaman -oysa daha önceleri kâfirlere karşı (bu Kitap ile) zafer kazanmayı umuyorlardı- işte bildikleri o şey kendilerine gelince, onu inkâr ettiler. Allah'ın laneti kâfirlerin üzerine olsun.

89. Çi dema ji wan re, ji îndallah kitêbeke ya li cem wan (Tewrat) tesdîq dike tê -Hal ev e ku wan demên borî de li dijî kafiran (bi vê kitêbê) ji Allah serkeftinê hêvî dikirin- ew înkar kirin. Laneta Allah li ser wan kafiran be.

بِئْسَمَا اشْتَرَوْا بِه۪ٓ اَنْفُسَهُمْ اَنْ يَكْفُرُوا بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ
بَغْيًا اَنْ يُنَزِّلَ اللّٰهُ مِنْ فَضْلِه۪ عَلٰى مَنْ يَشَٓاءُ مِنْ
عِبَادِه۪ۚ فَبَٓاؤُ۫ بِغَضَبٍ عَلٰى غَضَبٍۜ وَلِلْكَافِر۪ينَ عَذَابٌ
مُه۪ينٌ (٩٠)

90. Allah'ın dilediği kuluna (lütuf olarak) fazlından indirdiği Kitab'ı kıskançlık/azgınlık yaparak inkâr etmeleri, kendileri için satın aldıkları ne kötü bir şeydir! (Böyle yapmakla) gazap üstüne gazaba uğradılar. (Ahirette de) kâfirler için alçaltıcı bir azap vardır.

90. Ji ber ku Allah ji fezl (û kerem) a xwe kitêb ji abdê xwe ya ku jê re daxwaz kiribe daxistîye bi hesûdî/bi zêdepêdeçûn înkar kirina wan, ji bo wan sitendineke çiqas xerab e! (Bi vê karên xwe) xezeb li ser xezebê ketin. (Li axîretê jî) ji bo kafiran ezabekî riswaker heye.

وَاِذَا ق۪يلَ لَهُمْ اٰمِنُوا بِمَٓا اَنْزَلَ اللّٰهُ قَالُوا نُؤْمِنُ بِمَٓا
اُنْزِلَ عَلَيْنَا وَيَكْفُرُونَ بِمَا وَرَٓاءَهُ وَهُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا
لِمَا مَعَهُمْۜ قُلْ فَلِمَ تَقْتُلُونَ اَنْبِيَٓاءَ اللّٰهِ مِنْ قَبْلُ اِنْ
كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَ (٩١)

91. Onlara: "Allah'ın indirdiğine iman edin." denildiği zaman derler ki: "Biz, bize indirilene iman ederiz." Yanlarında olanı doğrulayıp hak olmasına rağmen, onun arkasından geleni (Kur'ân'ı) inkâr ederler. De ki: "Mademki inanıyordunuz, öyleyse bundan önce ne diye Allah'ın nebilerini öldürdünüz?"

91. Dema ji wan re tê gotin: "Îman bi wê ya ku Allah nazil kirîye bînin." Wiha dibêjin: "Em tenê bi tiştê ji me re nazil bûye îmân tînin." Digel ku ya li cem wan tesdîq dike û heq e jî, ya di pey wê re hatîye (Qur'an) înkar dikin. Bibêje: "Madem hûn mûmîn bûn, nexwe çima berî niha we pêxemberên Allah dikuştin?"

وَلَقَدْ جَٓاءَكُمْ مُوسٰى بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ
مِنْ بَعْدِه۪ وَاَنْتُمْ ظَالِمُونَ (٩٢)

92. Andolsun ki Musa size apaçık delillerle geldi. Sonra sizler onun ardından buzağıyı (ilah) edindiniz. İşte sizler böyle zalimlersiniz.

92. Sond be Mûsa bi delîlên eşkere ji we re hatibû. Lê we piştî ew golik ji xwe re (wek îlah) girt. Ha hûn zilimkarên wisan in.

وَاِذْ اَخَذْنَا م۪يثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَۜ خُذُوا
مَٓا اٰتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ وَاسْمَعُواۜ قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا
وَاُشْرِبُوا ف۪ي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ بِكُفْرِهِمْۜ قُلْ بِئْسَمَا
يَأْمُرُكُمْ بِه۪ٓ ا۪يمَانُكُمْ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِن۪ينَ (٩٣)

93. (Hatırlayın!) Hani sizden söz almış ve Tur Dağı'nı tepenizde yükseltmiştik. "Size verdiğimiz (Kitab'a) kuvvetle yapışın ve söz dinleyin." demiştik. Demişlerdi ki: "İşittik ve isyan ettik." Küfürleri sebebiyle buzağı sevgisi onların kalplerine içirilmişti/kalpleri buzağı sevgisiyle dolup taşmıştı. De ki: "Şayet müminlerseniz, imanınız size ne kötü bir şey emrediyor!"

93. (Bi Bîr Bînin!) dema ku me soz ji we wergirt û Çîyayê Tûr bi ser we de rakir û me got: "Bi (kitêb) a me daye we zexim bigirin û gûh bidinê." Gotin: "Me bihîst lê em guhdarî nakin." Ji ber înkarkirina wan, hezkirina golikê di qelbê wan de hatibû dagirtin/hezkirina golikê ji dilê wan ve hatibû vexwarin. Bibêje: "Eger hûn mûmîn in, îmâna we çi tiştên xerab emrê we dike?"

قُلْ اِنْ كَانَتْ لَكُمُ الدَّارُ الْاٰخِرَةُ عِنْدَ اللّٰهِ خَالِصَةً مِنْ
دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوُا الْمَوْتَ اِنْ كُنْتُمْ صَادِق۪ينَ (٩٤)

94. De ki: "Şayet Allah indinde ahiret hayatı insanlara değil yalnızca size aitse ve bu iddianızda doğru iseniz ölümü temenni edin (bakalım)."

94. Bibêje: "Eger li îndallah, heyata axîretê ne ji însanan re ji bo we tenê be û hûn jî di vê îdîaya xwe de rast bin de ka mirinê daxwaz bikin (em binêrin)."

وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ اَبَدًا بِمَا قَدَّمَتْ اَيْد۪يهِمْۜ وَاللّٰهُ عَل۪يمٌ
بِالظَّالِم۪ينَ (٩٥)

95. Elleriyle (yapıp) takdim ettiklerinden dolayı ölümü hiçbir zaman temenni etmeyeceklerdir. Allah zalimleri bilmektedir.

95. Ew ji ber (kirinên) ku teqdîm kirine, tu carî mirinê temennî nakin. Allah bi zaliman dizane.

وَلَتَجِدَنَّهُمْ اَحْرَصَ النَّاسِ عَلٰى حَيٰوةٍۚ وَمِنَ الَّذ۪ينَ
اَشْرَكُوا يَوَدُّ اَحَدُهُمْ لَوْ يُعَمَّرُ اَلْفَ سَنَةٍۚ وَمَا هُوَ
بِمُزَحْزِحِه۪ مِنَ الْعَذَابِ اَنْ يُعَمَّرَۜ وَاللّٰهُ بَص۪يرٌ بِمَا
يَعْمَلُونَ (٩٦)

96. Andolsun ki onları dünya hayatına karşı en istekli/hırslı olanlar olarak bulacaksın. (Öyle ki) müşriklerden bile daha düşkündürler dünyaya. Onlardan her biri bin sene yaşamak ister. Ona bu kadar ömür verilmesi onu azaptan kurtaracak değildir. Allah onların yaptıklarını görendir.

96. Sond be; tu yê wan bibînî ku ji hemû însanan pirtir azwerê/dilxwazê hayata dinyayê ne. (Wisan ku) ji muşrîkan jî hê zêdetir zebûnê heyata dinyayê ne. Ji wan her yek dixwaze ku hezar salî bijî. Dayîna jîyana ew qas jê re, wî ji ezabê rizgar nake. Allah, tiştên ku ew dikin dibine.

قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْر۪يلَ فَاِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلٰى قَلْبِكَ
بِاِذْنِ اللّٰهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرٰى
لِلْمُؤْمِن۪ينَ (٩٧)

97. De ki: "Kim Cibril'e düşmanlık ederse (bilsin ki); önünde olan (Kitapları) doğrulayıcı, müminlere hidayet kaynağı ve müjde olan (Kur'ân'ı) Allah'ın izniyle senin kalbine indiren O'dur."

97. Bibêje: "Kî ji Cibrîl re dijminatî bike; (bila bizanibe ku) wî, ew (Qur"an) a ku (kitêbên) berî xwe tesdîq dike û ji bo mûmînan hîdayet û mizgîn e bi îznîllah nazilê ser qelbê te kirîye."

مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ وَرُسُلِهٖ وَجِبْرٖيلَ وَمٖيكَالَ
فَاِنَّ اللّٰهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرٖينَ (٩٨)

98. Kim de Allah'a, meleklerine, resûllerine, Cibril'e ve Mikail'e düşmanlık ederse şüphesiz ki Allah, kâfirlerin düşmanıdır.

(Yahudiler, Cibril'in (as) savaş meleği olduğunu öne sürerek Peygamber'e (sav) gelen vahyi kabul etmediklerini söylediler. Allah (cc) onları Allah'ın, meleklerin ve resûllerin düşmanı olarak ilan etti. Çünkü bir iman esasını inkâr, tüm iman esaslarını inkâr etmek gibidir.

Nuh'un (as) Kavmi yalnızca Nuh'u (as) inkâr ettiler. Ama Allah (cc) şöyle buyurdu: "Nuh'un Kavmi gönderilen resûlleri yalanladı." (26/Şuarâ, 105) Bir peygamberi inkâr etmelerine rağmen, tüm peygamberleri inkâr etmiş kabul edildiler.)

98. Kî jî dijminê Allah û melaîketên wî û pêxemberên wî û Cebraîl û Mîkaîl be (bila bizanibe ku) bêguman Allah, dijminê kafiran e.

(Cihûyan vê îdîayê didan pêş ku Cibrîl, melaîketê herbê ye û ji ber vê yekê digotin wehîya ku ew ji pêxember re tînê em qebûl nakin. Allah (cc) jî ewana wek dijminê Allah û melaîketan û pêxemberan îlân kir. Lewre înkara yek esasekî îmanê weke ku înkara hemû esasên îmanê ye.

Qewmê Nuh (as) bitenê pêxemberîya Nuh (as) înkar dikirin. Lê belê Allah (cc) wiha ferman kir: "Qewmê Nuh jî, pêxemberan derewandin." (26/Şuara, 105) Ewana digel pêxemberê xwe tenê derewandibûn jî, di ayetê de weke ku hemû pêxemberan tekzîb kirine hatin pejirandin.)

وَلَقَدْ اَنْزَلْنَٓا اِلَيْكَ اٰيَاتٍ بَيِّنَاتٍۚ وَمَا يَكْفُرُ بِهَٓا اِلَّا
الْفَاسِقُونَ (٩٩)

99. Andolsun ki sana apaçık ayetler indirdik. (O ayetleri) fasıklardan başkası inkâr etmez.

99. Bi sond me ji te re ayetên eşkere nazil kirîye. Ji fasiqan pê ve tu kes (wan ayetan) înkar nake.

اَوَكُلَّمَا عَاهَدُوا عَهْدًا نَبَذَهُ فَرٖيقٌ مِنْهُمْۜ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا
يُؤْمِنُونَ (١٠٠)

100. Her söz verdiklerinde onlardan bir grup sözünü bozmadı mı? (Hayır, öyle değil!) Aslında onların çoğu iman etmezler.

100. Ma çi dema ku ahd/soz dabin, komek ji wan ehda xwe xera nekirin? (Nexêr, ne wisan e!) Jixwe pirên wan îmân naynin.

وَلَمَّا جَٓاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَهُمْ
نَبَذَ فَرٖيقٌ مِنَ الَّذٖينَ اُو۫تُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللّٰهِ وَرَٓاءَ
ظُهُورِهِمْ كَاَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ (١٠١)

101. Allah katından, yanlarında olan Kitab'ı doğrulayan bir resûl kendilerine geldiğinde, kendilerine Kitap verilenlerden bir grup bilmiyorlarmış gibi Allah'ın Kitabı'nı sırtlarının gerisine attılar.

(Kitab'ı sırtlarının gerisine atarak ona karşı ilgisiz kalan Yahudiler, bu davranışları sebebiyle sihir ve şeytanların uydurduğu yalanlara uymakla cezalandırılırlar. Vahiyden yüz çeviren ve vahye karşı ilgisiz kalan her toplum, dünya ve ahiretlerini hüsrana uğratacak bir batıla uymak durumunda kalırlar. Bir sonraki ayet, bu hakikati anlatmaktadır.)

101. Dema ji cem Allah ji wan re pêxemberek ku kitêba li cem wan tesdîq dike hatibe, komek ji ehlê kitêb, her wekî ku qet pê nizanin, kitêba Allah diavêjin pişt guhên xwe.

(Ew Cihûyên ku kitêba Allah (cc) diavêtin piştguhê xwe û li hemberî wê bêeleqe diman, di muqabilê vê tevgera xwe bi îttîbaa derewên şeytanan û bi sihrê ve hatin cezakirin. Her civaka ku li dij wehîya Allah bin û rû jê vegerîne û bêeleqê bimîne bi îttîbaa tiştên batil tên cezakirin û bi sedema tiştên batil li dinya û li axîretê jî dibin ehlê xusranê. Ayeta piştî vê re heqîqeta vê mijarê îzah dike.)

وَاتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطٖينُ عَلٰى مُلْكِ سُلَيْمٰنَۚ وَمَا
كَفَرَ سُلَيْمٰنُ وَلٰكِنَّ الشَّيَاطٖينَ كَفَرُوا يُعَلِّمُونَ النَّاسَ
السِّحْرَ وَمَٓا اُنْزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ
وَمَارُوتَۜ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ اَحَدٍ حَتّٰى يَقُولَٓا اِنَّمَا نَحْنُ
فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْۜ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهٖ بَيْنَ
الْمَرْءِ وَزَوْجِهٖۜ وَمَا هُمْ بِضَٓارّٖينَ بِهٖ مِنْ اَحَدٍ اِلَّا بِاِذْنِ
اللّٰهِۜ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْۜ وَلَقَدْ عَلِمُوا
لَمَنِ اشْتَرٰيهُ مَا لَهُ فِي الْاٰخِرَةِ مِنْ خَلَاقٍۜ وَلَبِئْسَ مَا
شَرَوْا بِهٖٓ اَنْفُسَهُمْۜ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ (١٠٢)

102. (Ve tuttular) şeytanların Süleyman'ın mülkü üzerine uydurdukları (batıl yalanların) peşine takıldılar. Süleyman kâfir olmadı fakat şeytanlar kâfir oldular. İnsanlara sihri ve Babil'deki iki meleğe, Harut ve Marut'a indirilen şeyleri öğretiyorlardı. "Biz ancak bir imtihanız/dinin için fitneyiz. Sakın küfre girme." demeden kimseye onu öğretmiyorlardı. Onlardan kadınla kocanın arasını ayıracak (sihri) öğreniyorlardı. Allah'ın izni olmadan o (sihirle) kimseye zarar verecek değillerdir. (Hakikatte) onlara zarar verip faydası olmayan bir şey öğreniyorlardı. Andolsun ki (o sihri) satın alanın ahirette hiçbir nasibinin olmadığını çok iyi biliyorlardı. Nefislerini karşılığında sattıkları şey ne kötüdür. Keşke bilselerdi!

102. Û wan (girtin) derheqê hikumdarîya Suleyman de dane pey lihevanîn (derewên batil) ên şeytanan. Suleyman nebû kafir, lê şeytan bixwe bûne kafir. Wan tiştên li Babîlê ji her du melaîketan re, ji Harût û Marût re daxistî bûn û bi sêhrê hîn bibûn û hînî însanan didan. Hetanî ku nedigotin: "Em, enceq îmtîhan in/ji dînê te re fitne ne. Nebe nebe tu bikevî kufrê de" van tiştan hînê tu kesî nedikirin. Ji wan (herduyan) tiştên (sêhra) ku navbera mêr û jin xera dike hîn dibûn. Lê heta destûra Allah nebe, ew nikarin zirarê bidin tu kesî. Sond be wan baş dizanîbû ku ew kesên wê (sêhrê) bistîne û pê amel bike ji axîretê qet nesîbê wî tune. Tiştê ku nefsa xwe di muqabilê wê de firotinê çiqas xerab e. Xwezî bizanîbûna!

AYIN KİTABI

SAHÎH-İ BUHÂRÎ MUHTASAR

Salim KANDEMİR
salimkandemir@tevhiddergisi.org

Kitabın Yazarı: Muhammed ibni İsmail El-Buhârî

Yayınevi: Karınca Polen Yayınları

Basım Tarihi: Eylül, 2020

Sayfa Sayısı: 1108

Ebat: 165 X 235 mm

Kitap Hakkında

Allah Resûlü'nü (sav) sevip kendisine ittiba etmek, imanın olmazsa olmaz bir gereğidir. Bu mukteza vazifeyi yerine getirmek "Muhammedun Resûlullah"a şehadet eden her Müslim'in asli görevidir. Dolayısıyla kuru bir söylemden ibaret olamaz. Bu sorumluluğu hakkıyla ifa etmek için yapılması gereken ilk iş, onun kutlu sünnetini öğrenmektir. Çünkü sünnet[1] gökten süzülen vahyin bir parçası, Kur'ân-ı Kerim'in beyanı, İlahi kelamın hayat bulmuş hâlidir. Mukaddes şeriatın, bağlayıcı teşri kaynağıdır. O hâlde sünnetten bihaber olanların dünyevi ve uhrevi selamete erişmesi mümkün değildir. Dünya ve ahiret saadetini yeğleyen her Müslim evvela onun (sav) sünnetini öğrenmeye çalışmalıdır.

Bugün Allah Resûlü'nün (sav) sünnetini öğrenmek; en kıymetlinin, en kıymetli sözleri olan hadis kitaplarına başvurmakla mümkündür. Hiç şüphesiz bunun mümkün kılınmasını sağlayanlar, bir köprü niteliğinde ondan bize hikmet taşıyan hadis imamlarıdır. İmkânların çok kısıtlı olduğu o dönemde deve sırtında kilometrelerce yol giderek, zamanın zor şartlarına katlanarak, bazen aç bazen susuz bazen de uykusuz hâlde bir hadise erişmek için çabalayan peygamber varisleri muhaddislerdir.

İşte bu kimselerden biridir İmam Buhari (rh).[2] Kendisi H 13 Şevval 194'te, cuma günü, Buhara'da doğmuştur. Henüz on bir yaşındayken ilim talep etmeye başlamıştır. On sekiz yaşına geldiğinde ailesiyle birlikte Mekke'ye hac için gitmiş, ilim talep etmek amacıyla orada kalmıştır. Oranın meşhur âlimlerinden istifade ettikten sonra belde belde gezmiş, hadis talep etmiştir. Binlerce hocadan, binlerce

Bir âlimde olmazsa olmaz iki mühim özellik, ezber ve anlayıştır. İmam Buhari ulaştırdığı bu hadisleri kuyumcu titizliğinde kitap ve bablara ayırmış, koyduğu başlıklarla fıkıh ve hükmünü açıklamıştır. Böylece büyük bir muhaddis olduğu kadar büyük bir fakih olduğunu da ortaya koymuştur. Bu özelliğiyle sanıldığının aksine bir literalist olmadığını ispatlamıştır.

1. Allah Resûlü'nün (sav) sözleri, fiilleri ve onayları.
2. Daha geniş bilgi için Halis Bayancuk Hoca'mızın "İmam Buhari'nin Hayatı" dersine bakabilirsiniz:
   https://www.youtube.com/watch?v=sXlPA_TWdTo&list=PLfDJtMRQUT-z-mHXipvfTNl8nPNtYxhAAQ (Erişim Tarihi: 15.10.2021)

Bugün Allah Resûlü'nün sünnetini öğrenmek; en kıymetlinin, en kıymetli sözleri olan hadis kitaplarına başvurmakla mümkündür. Hiç şüphesiz bunun mümkün kılınmasını sağlayanlar, bir köprü niteliğinde ondan bize hikmet taşıyan hadis imamlarıdır. İmkânların çok kısıtlı olduğu o dönemde deve sırtında kilometrelerce yol giderek, zamanın zor şartlarına katlanarak, bazen aç bazen susuz bazen de uykusuz hâlde bir hadise erişmek için çabalayan peygamber varisleri muhaddislerdir.

hadis dinlemiş ve ezberlemiştir.[3] Topladığı hadisleri de kendisinden sonrakilere en güzel şekilde aktarmıştır.[4]

Ayrıca İmam Buhari (rh) saray kapılarından uzak durmuş, ilmi sultanların ayağına götürmemiş, zulme karşı susmamış ve hakkı beyan etmekten de çekinmemiştir. Birçok Rabbani âlim gibi bu tutumlarından dolayı dönemin yöneticilerinden çokça eziyet görmüştür. Zindana atılmış ve vatanından sürülmüştür. Altmış iki yıllık ömrünün sonuna geldiğinde hastalanarak H 256 yılı, Ramazan Bayramı gecesinde, yine bir cuma günü vefat etmiştir.[5]

Kendisinin en meşhur ve en değerli kitabı şüphesiz "Sahîh-i Buhârî"dir.[6] Gördüğü bir rüyanın veya hocasının teşviki üzere bir ilki gerçekleştirmiş, sünnete dair sahih hadislerin ilk defa toplandığı bu kitabı yazmıştır.[7] Sıhhat noktasında çok titiz davranarak altı yüz bin hadisin içerisinden en sahihlerini seçmiş ve kitabına almıştır. İşte böylece on altı yıllık emeğin sonucunda altın tepside sunduğu 7563 hadisle[8] sünneti bizlere ulaştırmıştır.

Bir âlimde olmazsa olmaz iki mühim özellik, ezber ve anlayıştır. İmam Buhari (rh) ulaştırdığı bu hadisleri kuyumcu titizliğinde kitap ve bablara ayırmış, koyduğu başlıklarla fıkıh ve hükmünü açıklamıştır. Böylece büyük bir muhaddis olduğu kadar büyük bir fakih olduğunu da ortaya koymuştur. Bu özelliğiyle sanıldığının aksine bir literalist olmadığını ispatlamıştır.[9]

Zikrettiğimiz veya zikredemediğimiz bilinen sebeplerden dolayı kendisi ve kitabı ümmet arasında büyük bir şöhret ve rağbet kazanmıştır. Yüzlerce talebe, hadis ezberlemeye bu kitaptan başlamıştır. İslam ümmeti Kur'ân-ı Kerim'den sonra en güvenilir kitap olduğuna kanaat etmiştir. Kendisi üzerine yapılan onlarca şerh vardır. Mezkûr şerhlerden birini okuyarak veya dinleyerek ele aldığımız takdirde kâmil bir istifade gerçekleştirilebilir.[10]

Allah Resûlü'nün (sav) duasını kendisi için yineliyoruz: "Allah, bizden bir hadis işiten ve onu hafızasında tutarak başkasına aktaran kişinin yüzünü ak etsin..."[11]

"Sahîh-i Buhârî Muhtasar" kitabının bir de kardeşi vardır. Allah'ın (cc) izniyle önümüzdeki ayda da onu tanıtmaya çalışacağız.

Kitaplarda buluşmak üzere, Allah'a ısmarladık...

3. Kendisi şöyle der: "Bin seksen kişiden hadis aldım, bunların arasında yalnız hadis hocaları bulunmaktadır…" Sahîh-i Buhârî Muhtasar, Karınca Polen Yayınları, s. 56
4. Meşhur talebesi Firebrî sadece El-Câmi'u's-Sahîh'i Buhârî'den 90.000 talebenin dinlediğini söylemektedir. (Bk. Fethu'l-Bârî, İbni Hacer, Daru'l Ma'rife, 1/491) Müslim, Tirmizi, Ebu Hâtim, Ebu Zür'a, Mervezî, İbni Huzeyme gibi meşhur muhaddisler onun talebelerinden sadece bir kaçıdır.
5. Sahîh-i Buhârî Muhtasar, Karınca Polen Yayınları s. 6
6. El-Câmi'u's Sahîh ismiyle de meşhur olmuştur.
7. Hadis kitapları tasniflerine göre muvatta, sünen, musannef, müsned, müstedrek… vb. sınıflara ayrılmıştır. Sahih de doğru kabul edilmesi için gerekli şartları taşıyan hadisleri toplayan bu sınıflardan biridir.
8. Bu rakam kitabın aslındaki hadis sayısıdır. Tanıttığımız Muhtasar'da ise 2114 rivayet vardır.
9. Ehl-i Hadis hakkında yanlış bilgiler için bk. "Fıkhu'l Hadis Sünnet İlmihâli, Halis Bayancuk, Tevhid Basım Yayın, s. 22"
10. Buhari'nin bu eserine ait birçok şerh yazılmış ve üzerinde çalışmalar yapılmıştır. En meşhur şerhleri Ayni'nin "Umdetu'l Kari", Askalani'nin "Fethu'l Bari" ve Kirmânî'nin "Kevâkibü'd Derâri" adlı eserleridir. Ayrıca Halis Bayancuk Hoca'mızın da iman ve ilim kitaplarının şerhini yaptığı dersleri izlemenizi tavsiye ederiz:

https://www.youtube.com/playlist?list=PLfDJtMRQUT-zmHXipvfTNl-8nPNtYxhAAQ (Erişim Tarihi: 15.10.2021)
11. Tirmizi, 2656; İbni Mace, 230; Darimi, 235; Ahmed, 4157

Tevhid ÇOCUK

vahyin aydınlığında çocuk olmak

1 YAŞINDA

HÂLÂ ABONE OLMADINIZ MI?

ABONELİK VE BİLGİ İÇİN : +(90) 545 762 15 15

Bizi instagramdan takip edebilirsiniz.

tevhidcocukdergisi

tevhid

"TAĞUTA KULLUK ETMEKTEN KAÇINIP ALLAH'A YÖNELENLERE MÜJDE VARDIR. KULLARIMI MÜJDELE!"

(39/ZÜMER, 17)

TEVHİD DERGİSİ

TEVHİD DERSLERİ

TEVHİD MEALİ

TEVHİD MEALİ UYGULAMASI

ABONELİK İÇİN

tevhiddergisi@gmail.com
www.tevhiddergisi.org

+90 545 762 15 15